

Muhammadu Almustafa

Na Gari Abin Kwatance

Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata Aga Reshi

Mawallafi
USMAN NURI TOBBASH

 ERKAM
PUBLICATIONS

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ISTANBUL - 2010

© Mawallafar Erkam 2009 / 1429 H

Madabba'ar Erkam ta Yada shi
Da ke / Ikitelli Organize Sanayi Bölgesi
Turgut Özal Cd. No: 117/4
Basaksegir, Istanbul, Turkiya
Lanbar waya: (90-212)6710717
E-mail: info@terredepaix.com
Shafin yanar gizo : <http://www.terredepaix.com>

Duk wani hakki kangaggye ne. ba'a yadda wani ya kofi ko ya buga sarrafa wani abu daga wannan littafin ba ta hanyar anfani da na'ura ko inji ko ya sa wani yanki cikin wata kasida tashi ko batu bas ai da rubutaccen izini daga Madaba'ar da ta yada shi.

ISBN : 978-9944-83-274-8

Jigon asali : Emsalsiz Ornek Sahsiyet
Hazret-i Muhammed Mustafa
Mawallafi : Osman Nuri Topbas
Tarjamaea : Malan Muhammad Sani Musa Bozari Niger
Malan Mahammad Sadis Abdurrahman Niger
Ishrafi : Musa Belfort
Yadawa : Madabba'ar Ekram
Baga Littafin : Râsim Şakiroğlu
Zane : Râsim Şakiroğlu (Woldgraphics)
Fitarea : Madabba'ar Ekram

*Muhammadu
Almustafa*

Na Gari Abin Kwatance

Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata Aga Reshi

Mawallafi

USMAN NURI TOBBASH

Dasunan Allah Mai Rahama Mai Jinkai

**Allah mai girma da daukaka ya sanar da mu
Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare
shi a cikin Ayoyi kamarhak :**

«Ya ku wadanda su kayi imani ku yi ma Alla
biyayya ku yi ma Manzo biyayya kada ku bata ayukkan
ku» (suratul-Anbiya 107)

«Ya kai annabi lalle mu mun aikoka nai shaida
kuma mai bushara kuma mai gargadi. Kuma maikira
zuwa ga Allah ku hitila mai haskakawa» (suratul-ahzabi
45-46)

«Hakika ya kasance muku a cikin lamarin Manzom
Allah abin koyi nakwari ga wanda yakkasance yana
kaunar Allah da ranar karshe kuma ya ambaci Allah
dayawa» (suratul-ahzabi 21)

«Kuma lalle ka nada lada ba mai yankrwaba. Kuma lalle kana kan dabi‘u masu girma» (suratul-kalam 3-4)

«Yak u wadanda kuka yi imani ku yi ma Allah biyayya ku yi ma Manzo biyayya kada ku bata ayukkan ku» (suratu- Muhammad 33)

«Kuma duwwanda yayyi ma Allah da Manzo biyayya to wadannan suna tare dawadanda Allah yayi ni‘ima a kan su da Annabawa da masu yawan Gaska-tawa da masu shahada da Salihai kuma eadannan sun kyautayu ga zama abokan tafiya» (suratun-nisa'I 69)

«Lalle Allah da mala'ikunsa suna yi ma Annabi salati yak u wadanda kuka yi imani ku yi masa salati kuma ku yi ma sa salla domin amintarwa a gare shi» (suratul-ahzab 56)

Sadakall-Ahul-azim

Gabatarwa

Mu na godema ma daukaci godiya da yabo dawwamammu domin ya yi muna ni'imaya kuma kyautata muna ya kuma sharrafa mu daya sayya mu al-umma ga Manzonsay a kuma aiko muma shugaban Annabawa ga baki daya masoyin Allah Mahammadu tsira da dmincin Allah su tabbata a gare shi Annabi ne kuma Manso.

Tsira da aminci su dawwama akan shugadan mu Muhammadu taurason taurari hasken hakika shiriya maihaskakawa ko da yausha akan hanyyar rabauta ga diyan Adam daki daya.

Allah madaukaki ya aikoshi ga diyan Adam a cikin lokacin su mafi tsanani sai Allah yayyi ni'ima ga diyan Adam da Manzon sa Rahama ga talikai acikin lokacin da Duniya ta nutse cikin kogi zalumci da duhu.

Allah ya karrama mu da Manzon sa kamar tauraro surayya wanda ya bullo a sararin Duniya Allah ya sanya shi haske mai haskaka taurari da rana wadanda an tufatarda su da bargon duhu acikin Duniyar da jama'an ta su ke rayuwa kamar Dabbobin Dawa cikin gafala da Sabo.

Allah ya yi shi ni'imanega komai da komai kuma Rahama ne ta har abada bat a yankewa ga ababe masu raid a wadanda

ba suda raid a duwatsu da itace da kogi da tekun da kasa da sama da lokaci da waje musamman gad an Adam.

Kuma Allah ya sanya Annabin sa ya zama hanya ceta Albarka da shiriya da Rahama da tsira.

Kuma shi Rahama ne domin tausayawar sad a tausasaear sa su mamaye dukkan dan Adam da sauran halittu.

Shi Rahama ne don Alla sa shi yazama mabubbuga ne na Rayuwa ta harabada ga zukata da Hankulla kuma tushen dadin zukata ne kuma tushen Albarka ne.

Shi ahama ne don Allah ya karrama shi da ALkurani mai shiryarwa zuwa ga dawwamammiyar Shiriya.

Shi Rahama ne don shi ne Manzo mafi soyuwa a wajen Allah kuma shi ne mafi tsadar halittu a wajen Allah kuma shi ne Manzon da Allah ya girmama shi da mi'iraji (tafiya zuwa sama ta bakwai).

Shi Rahama ne da badon shi bada Duniya ta zama bakar Sahara mai namun daji.

Shi Rahama ne kuma dukkan karbabben kyau ya na misalta shi ne kuma shi ne cikon kowane kyau.

Shi Rahama ne don Allah madaukaki da kan shi alkadarin shi da kimar sa da yima sa dawwammen salati.

Haka Duniya dukkan ta ta na karkashin Rahamar mai shiryarwa Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Duniya ta shaki kamshin natsuwa Gaskiya haka diyan Adam dasu ke shake da hayakin sabo wanda ya kusa ya kar da su aकिन gumurtsin jahiliyyah amma ga shi sun fara shaker

sabon nunfashin Rayuwa ta kofofin Ilimi da sani na hakika da Manzon mu mai karam ci tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya bude mu su harma sun a baza fikafikkan su acikin sammai na Ilimi masu fadin gaske.

Da Zukata sun zama kamar kangararru sais u ka zama kar laka acikin gannayen sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Kuma da Zukatasun kasance gurbatattu nutsatstu a cikin dauda da tsatsa sai aka wanke su da mabubbugar ruwan shiriyar sa aka tsarkake su sai haske yam aye gurbin daudar da tsatsar.

Wahashi bahabashe kafin ya musulmta kangararre ya kasance mai kashe Mutane amma bayan ya musulmta tarbiyyar Manzon Allah ta sa ya wayi gari mai tabshin Zucira. Irin sad a yawa acikin Sahabban ,anzon Allah.

Wadansu Rayukka sun kusa su karasa tsa kanin munanan dabi'u sai ga su bayan sun sha daga mabubbugar shiriyar sa sun samu sabuwar Rayuwa tahar abada kuma sun samu abin alfahari da taukaka da izzah kuma sai gas hi ana gwama sunayen su da lakabi Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Dukkan abinda ya gabata ya na bayanin karamcin Manzon mu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne shi babbar mu'ujiza ne da Allah mai girma da daukakaya yi muna falala da shi kuma shi mu'ujiza ne ta kowane bangare zahiri da badini shi kammalalle ne abun kammalawa kumamasoyi abin so.

Domin kasancewan sa Rahama kyauta da kyautataea ne daga eajen Allah ma'abocin daukaka akan dukkan talikai sa boda ha ne suka kasancedukkn salihai da tsarkakakku da waliyyai da

masu hikima masu daukaka a cikin tarihin dan Adam dukkan su makeafai ne wancan babban misali tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Saboda haka hanyar kusanci ga Allah da yardarm sa ita ceson sad a bin sunnar sa Allah ya yi bayanin haka a cikin ayoyi masu yaea daga ciki :

«Ka ce indan ko kasance kun a son Allah to ku bi ni Allah zai so ku ya kuma gafarta muku zunuban ku Allah mai gafara ne kuma mai jinkai» (suratu Ali'imran 32).

«Wanda ya yi da' a ga Manzo to hakika ya yi da' a ga Allahwanda kowa yajuya baya to ba mu aikoka mai tsaro gare suba» (suratun nisa'I 80)

Kar yanda ayoyi su ka tabbatar ma'auni guda daya na sanin Allah shi ne bin Manzon allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mutun ya kasance cikin bageren sa kewaye das hi in bah aka ba to ba a lissafa kishiyar haka imani. ma'auni daya tilo mai tabbatar da son Allah shi ne bin sunnar Manzo wannan itace hakikar dab a mai imanin ad ga rabkanadaga gar eta saboda haka ya wajaba karantarwar Manzo ta kasance halarce acikin kowane kibcin ido na Rayuwar mu kuma ya wajaba Manzo ya kasance ma'aunin da mu ke gina kan mu da shi kenen bukatar mu babba ta farko it ace sanin Manzo da sanin Rayuwar sa kai hatta da nunfashin sa haka zukatan mu su zama irin ta shi ko ta kasance irin ta Sahabban shi ma su karamci Allah ya yarda da su wdanda su ka so MANzo matukar so har zukatn su sun a kuna saboa son sad a shaukin sa.

Dudda cewa ba za mu iya yi ma Manzo salati gaskiyan salati irin wanda ya dace da shi ba domin kasawar mu to da a ce ba mu yi ma sa komai ba sai bin hanyarsa don kasawar mu day a isa. Wane irin dadin kai ne da za mu yi kwaikwayon a cikin halayen sa!!.

Saboda cimma wannan manufa mu ka wallafa wannan Littafin wanda shi ma kadan ne daga dayawa gas hi mun dora shi gadan ka muna fatan zai sanarda kai Manzo mai girma tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin dan karamin lokaci.

Kuma mun tanadi takaita bayani a kan Rayuwar Manzon Allah kadai daga Littatafan da mu ka wallafa a can baya.

Takanyu bayanin mu ya yi tsawo amma ba zai cika hakkin sa ba saidai muna jin cewa tilas ne mu gode ma Allah mai girma da daukaka akanbabbar ni'ima day a yi muna daya aiko mu na Manzon sa mai girma tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi godiyar nan na iya kasancewa ta hanyar Magana a kan sa ko ta hanyar bada labarin sa ko bin shiryarwar sa.

Abun da ke faruwa shi ne cewa ya kamata mu san cewa babban aikin da ke kan mu shi ne daukar nauyin bayyana Manzon Allah ga diyan Adam ga baki daya iya gwargwado cewa sh Rahama ne ga Duniya baki daya musamman a cikin wannan Zamanin da rigingimu su ka yi yawa mu bayyana shi a cikin sura ta kwarai kar yadda yak e da yare mafi ktau domin shi ne mu'ujizar da ta kai makura a cikin daukaka.

Mafificin daukakan mu shi ne mu bayyana annabi mai girma tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin sura ta kwarai.

Ya Ubangiji ka sa muna rabo na gari abin kwatance mai girma tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda kini ka kuma sa zukan mu su zama rayayyu da son sa da shaukin sa ka sa mu dace da cin jarabawar iilmani a kan mika wuya zuwa gare shi kuma ka sa mu cancanci yardar ka da son ka.

Amin.¹

-
1. Ina rokon Alla mai girma da daukaka ina mai kankatadda kai a gare shi day a sa kokarin Dalliban mu wadan das u ka baza dukkdn kokari da dukkan taimako a cikin tanadin wannan littafi Allah dai ya sa haka ya zama sadaka ce mai gudana a gare su.

Nashi na farko

- ❁ Nagari Abin Kwatance Da Bai Da Kini
- ❁ Abin Koyi Na Kwarai /Mafi Kyawon Misali

Na gari abin kwatanceda bai da kinishi ne Shugabanmu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Hakika Allah ya ba Manzon sa Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kyauta mai tsada mai matukar tsada wajan diyan Adan saboda mattsayin sa da kimar sa a wajan Allah mai garma da daukaka kuma ya doki yi ma manzon sa biyayya matsayin yi masa biyayya kuma yi ma masa mubaya'a a matsayin yi masa mubaya'amai girma da daukaka kuma Allah ya bin sunnar Manzon sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shardi ne na samun soyayyar sada yardar sa wadannan ayoyi suna nuna haka :

«Ba mu aiko ka ba face Rahama ga talikka» (suratul-anbiya'I 107)

Ku,a Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance ya na yi ma Sahabban sa bayanin haka kamar yanda ya zo icikin fadar sa : «Ya ku mutane lalle ni rahama ce ma shiryarwa» (addarimi ya rawaito sa a cikin mukaddima 3).

«Wanda ya yi da'a ga Manzo to lalle ya yi da'a ga Allah» (suratun-nisa'I 80)

«Lalle eadanda su ke yi maka mubaya'a to lalle sun a yi ma Allah mubaya'Va n» (suratul-fathi 10)

«Kace indan ko kasance kun a son Allah to ku bi ni Allah zai so ku ya kuma gafarta muku zunuban ku Allah mai gafara ne kuma mai jinkai» (suratu Ali'imran 32).

Kuma Allah mai girma da laukaka ya hana a gabatarda kamai gabanin sa da kuma gabanin masoyin saManzon sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shikzatakzata zannan ya zo a cikin fadar Allah mai girma da daukaka :

«Ya ku wadanda suka yi imani kada ku gabatarda komai gaban Allah da manzonsa kuji tsoron Allah lalle Allah mai ji ne kuma masan» (suratul-hujrati 1).

Wannan Ayar mai girma tana umurni da iyakance inda ya wajaba Ryuwarmu ta tsaya shi ne Alkurani da Sunnar ba tareda kari ko ragiba.Ba tareda fita daga kewayen umurnin Allah da Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ba taeda ketare shiryarwan Alkurani ko Sunna ba.

Domin Manzon Allah yq tarbiyyantadda Sahabbansa daidai da karantarwan Alkurani da Wahayin Alkurani.domin haka ne idan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya tambayi Sahambansa a kan wani abu to sai suce : Allah da Manzonsa suka fi kowa sani! Koda kowa sun san wannan abun.Saboda haka suka kai matuka a cikin ladabi da tausasawa da kyawon dabi'u.

Hakika Allah mai girma da daukaka ya umurci Muminai da su kasance masu matukar Ladabi da maida murya kasa a lokacin da suke yi ma Manzon Allah magana da lokacin mu'amala da shi ba tareda daukaka murya ba idan suna kiransa kuma lalle sabama wannan umurnin komi karamcin shi yana rusa ayukkan

Kashi na farko

da Mutun ya yi. Ayoyinda ke nuni zuwa ga wannan masu yawa ne daga cikin su akwai wannan ayar :

«Ya ku wadanda suka yi imani kada ku daukaka sautukanku a kan sautin Annabi kuma kada ku bayyana magana a gare shi kar bayanawar sashenku ga sashe dan kada ayukkanku su baci alhali kuwa baku sani ba» (suratul-hujrat 2).

Kuma Allah mai girma da daukaka girmama matsayin Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shida bayinsa zasu yi ya zama jrarabawa ce mai tantance yawan imanin da tsoron Allah da ke cikin zuciyar bawa.

Kuma Allah mai girma da daukaka ya sa son Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yazama sanadi ne na cimma daraja da yardarsa. Kuma ya sa rashin riko da ladabin magana da Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shibabbar alama ce mai nuna jahilci :

«Lalle wadanda suke runtse sautukansu a wajen Manzon Allah wadannan su ne wadanda Allah yajarabi zukatansu da takuwa suna da Gafara da ijara mai girma. Lelle wadanda suke kiranka da bayan dakuna mafi yawansu ba su aiki da hankal» (suratul-hujrat 3-4).

A cikin wannan babi kumamuna iya kafa dalili da wannan ayar mai girma:

«Kada ku sanya kiran Manzo kamar kiran sashenku ga sash» (suratun-nur 63)

Abdullahi dan Abbas ya fassara wannan da cewa : Sahabbai sun kasance una cewa : Ya kai Mahammadu Ya kai Baban kasim.

Sai Allah yahhana su fadin haka girmamawa ga Annabinsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shisai dai su ce : Ya Annabin Allah. Ya Manzon Allah. (tafsirin ibni kasir. tafsirin surstun-nur63).

Allah baitaba kiran Annabinsa Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da sunansa alkunyarsa ba kamar yadda yake kiran sauran Annabawa da sunayensusaidai yana kiransa da sifofinsa ne sai ya ce : Ya Annabin Allah. Ya Manzon Allah. Saboda girmamawa. Wannan darasi ne Allah yake ba bayinsa a kan ladabi ga Manzonsa masoyinsa Annabinmu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Kuma Allah ya gargadi wadanda suke jahiltar matsayin Manzon Allah da madaukakiyar kimarsa a lokacinda ya rantse da Rayuearsa a yayinda ya ce : «Rantuwa da Rayuwarka lalle su suna cikin mayensu suna ta dimuwa» (suratul-hijir 72). ba a samu Rantsuwa mai kama da wannan a cikin Alkurani ba.

Na daga cikin abin da ke nuna girmansa matsayinsa da alkadarinsa da daukakarsa a wajen Ubangijinmu mai girma da daukaka cewa Allah yana yi masa salati Mala'iku ma na yi masa salati kuma Allah ya yi umurni ga Muminai da suyi masa salati da yawa a Inda yake cewa «Lalle Allah da mala'ikunsa suna yi ma Annabi salati ya ku wadanda suka yi imani kuyi masa salati kuma kuyi ma sa salla domin amintarwa a gare sh» (suratul-ahzab 56).

Karramawarda Allah ya yi ga Manzo da kyautatawa da kyauta mai girma bai tsaya a nan gidan Duniya kadai ba dalilin shi ne fadar Allah : «kuma lalle ne Uban gjinka zai yi ta baka sai ka yard» (suratud-duha5).

Dadi dadawa Allah mai girma da daukaka ya daukaka shi ya fifita shi a kan dukkan Annabawa da Manzanni daukakawa mai yawa ya kuma yi masa matsayi na musaman a tsakaninsudalilin haka fadar Allah madaukaki : «Wadancan Manzannin mun fifita sashensu a kan sashe daga cikinsu akai wanda Allah ya yi magana da shi kuma ya daukaka sashen su darajoj» (suratul-bakara). sashenda aka daukaka zuwa darajoji shi ne:dayansu cewa da Manzonmu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. An karbo daga Dan Abbas yaddan Allah ta tabbata a gareshi ya ce wasu Mutane daga Sahabban Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sun zauna suna jiransa sai ya fito saida ya yi kusa dasu sai ya ji suna hira sai yasaurari hirarsu sai ya ji dayansu ya ce : Abi mamaki Allah ya riki aboki daga hallitunsa ya riki Ibrahimia aboki.Wani kuma ya ce :wannan baikai maganarda Allah ya yi da Annabi Musa mamaki ba. Wani kuma ya ce : kai Isa fa kal;ar Allah ne kuma Ruhinsa.Wani ya ce : Adamu kowa ai Allah ya zabe shi.sai ya fito musu ya yi musu sallama sannan ya ce : «lalle na ji zancen ku da mamakinku da kuka yi na kasancewar Ibrahimia abokin Allah e shi abokinsa ne kuma Musa ya yi hira da Allah Isa kuma kalmar Allah ne kuma ruhinsa ku Allah madaukaki ya zabi Adam dukd haka ne.Niko ni ne Msoyin Allah ba alfahari nake ba ni ne zan doki Tutargodiya ranar tashin kiyama a karkashin tuta ta a kwai Adam da sauran Annabawa ba alfahari nake ba ni ne farko wanda zai yi ceto kuma farkon wannda za'a karbi cetonsaRanar tashin kiyamaba alfahari nake ba ni ne farkon wanda zai kwankwasa kofar Aljannah ba alfahari nake yi ba ni ne mafi karamcin na farko da na karshe a wajen Allah ba alfahari nake b» (Trmizi ya rawaito shi a cikin manakib: 1/3616.da Darimi shi kuma a cikin mukadima).

Kuma Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : ni ne shugaban diyan Adam ranar kyama ba alfahari nake ba ga hannuna ne tutar godiya takeba alfahari nake ba babu wani Annabi daga Adam har wanda ba shi ba face sai yana karkashin tuta ta kuma ni ne nafarkon wanda kasa zata kece ya fito ba alfahari nake b.(tirmizi ya rawaito sa a cikin tafsirin kurani17/3148).

Saboda sifofi da ababen kebanta madaukaka ga Manzotsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne Allah mai girma da daukaka ya umurci Muminai da su yi kokari a cikin yi ma Manao tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi salati.

Babban dalili a kan haka shi ne umurni da Allah ya yi da arinka yi ma Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi salati cikin tahiya ta kowace salla suna masu cewa : Amincin Allah ya tabbata a gareka ya kai wannan Annabi da Rahamarsa da Abalkatunsa duk da cewa yin sallama ga wani yana bataallah.

Shehin Malami ban Hamid cewa da Algazali ya bayyana hikimada ke cikinTahiya yana maicewa : idan ka zauna don tahiya to ka zauna da ladabi kuma ka san cewa lalle kukkan kalmominda kake fada na yabo ga Allah haka ne.kuma ka halarto da Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shia cikin zuciyarka a lokacinda zakace : Amincin Allah ya tabbata a gareka ya kai wannan Annabi da Rahamarsa da Albarkatunsa. kana maifatan a isarmasa kuma ya amsa maka da abinda ya hi wanna(Ihya'ululumid-dini 1/224).

Shehin Malami Khalid aldagdadiy ya anbata a cikin risala ta hudu cikin littafinsa : Almaktubat.daga Shehin Malami

Shihab ibni Hajar almakkiyacikin sharhin alibadata yayinda yake bayani ma'anar Tahiya cewa : Anyi magana da Annabi kar Allah yana nuni ne zuwaga cewa a lokacin sallah ana nunama Annabi alummarsa.

Wannan na nuna cewa lalle Annabi Muhammad tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne ya fi soyuwa ga Allah fiyada kowane bawan Allah maigirma da daukaka kuma mafi daukakadomin shi ne alfaharin Duniya da Lahira maishiryarwa maiceton diyan AdamDuniya da Lahira.kuma Annabi Adam tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi lokacinda ya yi laifi a cikin Aljnnah ya yi tawassuli da Annabi Mahammad tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai Allah ya yafe msaalbarkaci Mahammad tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi saidai wannan labarin bai inganta ba.

Kai hatta Annabi Musa ya yi fatan kasancewa a cikin alummar Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi dan tsananin falalar da ya ga Allah ya yi ma alummar Mahamad u tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Ankarbo daga katada dan nu'uman yaddan Allah tatabbata a gareshilalle Annabi Musa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya ce :ya Ubangiji lalle ni na gani acikin Allulan da aka sabkar mini : Mafi alherin Alumma wannda aka fitarma Mutane suna umurni da kyakkyawa kuma suna hani akan mummuna.Allah kasa suzama alummata. Allah ya ce alummar Ahmad ce.

ya ce kuma ya Ubangiji lalle ni na gani acikin Allulan da aka sabkar mini : Alummada ita ce ta karsen halitta amma ta farkon shiga aljannah. Allah kasa suzama alummata.Allah ya ce alummar Ahmad ce.

ya ce kuma ya Ubangiji lalle ni na gani acikin Allulan da aka sabkar mini :Alkuraninsuna cikin kawunansu ne don Allah ya basu hardadda baiba kowa ita ba Alummominda suka gabacesu suna karanta littattafansu da duba ne da babu littattafan da basu san komai ba don basu haddace ba. Allah kasa suzama alummata. Allah ya ce alummar Ahmad ce.

ya ce kuma ya Ubangiji lalle ni na gani acikin Allulan da aka sabkar mini : Alomma sun yi imani da littafin farko da na karshe suna yakar batattu kalakala har sai sun yaki Dujal mai ido daya. Allah kasa suzama alummata.Allah ya ce alummar Ahmad ce.

ya ce kuma ya Ubangiji lalle ni na gani acikin Allulan da aka sabkar mini : Alummadda suna cin sadakarsu a cikin cikakkansu kuma abasu lada a kan sadakar kuma Allah na karban sadaka daga mawadatansu ya ba matalautansuamma wadanda suka gabacesu idan sukai sadaka idan Allah ya karba sai ya aiko wuta daga sama ta kone sadakar idan kowa bai amsa da sai abarta namun dawa da tsuntsaye su canye ta. Allah kasa suzama alummata.Allah ya ce alummar Ahmad ce.

ya ce kuma ya Ubangiji lalle ni na gani acikin Allulan da aka sabkar mini : Alomma ce da idan dayansu ya yi niyyar aikata wani aiki na kwarai sannan bai aikata ba yanada Lada daya ida ya aikata kowa yanada Lada goma zuwa dari bakwai. Allah kasa suzama alummata.Allah ya ce alummar Ahmad ce.

ya ce kuma ya Ubangiji lalle ni na gani acikin Allulan da aka sabkar mini : Alummadda sune masu ceto da ake yi ma ceto. Allah kasa suzama alummata.Allah ya ce alummar Ahmad ce.

Sai Katada ya ce : sai Nu'umanu ya ambata cewa Annabi Musa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya jefarda Alluna sai ya ce Allah ka sa ni cikin alummur Ahamadtsira da amincin Allah su tabbata a gare shi (Tafsirin ibni kasir bairut 1988m m1/j2/suratu-a'araf154).

Abinda ke faruwa shine cewa babu wani Annabi face saida ya yi bushara zuwan Annabi MuhammadLmustafa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiwada aka aiko shi Rahama ne ga talikai.

Dakarshe Haskenda ake jira ya bayyana kusan fitwan Rana ranar attaningoma sha biyu ga Watan Rabi'ul-awwal Shekara ta daribiyar da saba'in da daya 571na haihuwar Annabi IsaRanar ce wajen ya sami karaci matuka.

Tare da bollowan Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne RahamarAllah maigirma da daukaka ta yawaita acikin Duniya kuma launin safiya da marece ya canza kalmomi suka yi tabshi haka magana ma haka abubuwan jin dadi kuma komai ya samu sauyi na ma'ana da kyawo.

Gumaka suka girgiza suka farfadi gishikkan fadar kisra babban sarki suks fadiZukata suks cika da Albarka da tsarkaka Albarkar tammamaye dukkan Duniya dukkan wajaje da lakuta dakomai da komai.

Da shugaban mu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shibaihaskaka wannan Duniyar ba da diyan Adam nanan cikin bakin duhu da dimuwa hartashin kiyama da masu rauni sun zama ababen farautar masu karfi da kuma

sharri ya rinjaji alheri da azzalummai da masu dagawa sun mulki Duniya.

Hakikan mawakinda ya fadi wadannan baitoci ya kyauta:

Ya kai Manzo da baka zo ba da babu hurenda zaibude da babu tsuntsunda zaiyi kuka da Dunita ta nutse cikin bamuwa takaici.

Hakika shugabanmu Jalalud-dini arrumi ya fada cewa yawajaba mu rika jin ni'ima da falalar zuwan Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya rusa gumaka ya yada Adalci a doron kasa ya yaye zalunci da zukata yana mai cewa : ya kai Musulmi wannan zamani da badan Jihadi shugabanmu Ahmadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da hamasarsada himmarsa cikin rusa gumaka da ka zama irin kakannaika kana bautama gumaka.

Lalle wannan Mutumin da bai iya karatu da rubutu ba wanda ya bayyana a cikin jahillayya inda babu wani cigaba duk da haka ya gagari Mazajen wannan zamanin da Iliminsa da Hikimarsa lalle ya zo da Muujiza da dabu mai iya cimata har zuwa kiyama cewa da mu'ujizar Kurani mai girma.

Alkurani ya yi bayni a kan Alummominda suka gabata da nau'oi daban daban na Ilimi da abubuwanda zasu faru nan zuwa gaba kuma ba wanda ya isa ya karyatarda shi tun shekaru dubu da dari hudu 1400.

Alhalin ga mafi sharan ensikolofidi nan kowace shekara sai sun kara mujalladi daya kuma su gara kurakurran baya.

Kuma wannan Annabi marayenda bai iya karatu ko rubutu ba kuma bai nemi Ilimi wajen kowane dan Adam ba saidai yazo

ne don cetom diyan Adama na mai bayyana Duniyar gaibi babban Malamin Makarantar Allah madaukaki.

Annabi Musa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi y zo da wadansu hukunce-hukunce. Annabi Dawuda tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zo da Adu'ó'I da ganawa da Allah. Annabi Isa ya zo don ya sanarda diyan Adamkyawawan Dabi'u zuhudu. Annabi Muhammadu Almustafa kowa ya zo wadannan dukkansu ya sanarda shari'a da hukuce-hukuceya sanarda Mutane tsarkake Zuciya ya sanarda su yin Addu'a da Zuciya mai takawa ya kuma sanarda su kyawawan dabi'u kuma ya kasance musu misali abin koyi ya yi musu wasici da kada kyale-kyalen Duniya mai gushewasu rudesu. A takaice dai ya tattara ayukkan Annabawa shi kadai kyawo na usli da ladabi da kamala.

Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya rayu cikin jahiliyya shekaru arba'inkuma mafi yawan Dabi'u da falala da ya zo masu da subayan hakabasu san su ba. domin basu san Manzon Allah a matsayinsa na mai Wa'azi mai huduba mai Daula basu kuma san shi a mtayin shi na soje ba balle kasancewar shi shigaba babba.

Babu shakka isarsa shekara Arba'in shi ne babban mafarin diyan Adam.

Kafin wadannan shekarun tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai ji wani yana magana a kan Alummominda Annabawanda suka gabata ba ko wani na magana a kan Algannah da Wuta ko a kan tashin kiyama ba saidai yana Rayuwa madaukakiya da kyawawan Dabi'u amma bayan ya dawo daga kogon hira'I da sakon Uban giji komai ya canza kwata-kwata.

Alokacinda tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fara kara da isarda sako yankin larabawa (aljaziral arabiyya) ya dimaUCE da tsoron balagar Annabi da hududar shi ta ba su mamaki sai musabakoki na waka da balaga da adabin Larabci suka zama ba suda ma'ana. Daganan ba'a sake samun mawakinda ya rataya wakarsa ga tufan dakin Kaba da sunan ya ci musabaka ba.

An hakaito cewa 'yaruwar Imru'ulkaisi shahararren mawakin nan lokacinda tajji ana karanta wannan ayar : «Kuma aka ce ya ke kasa ki hadiye Ruwanki ya ke sama ki kame sai aka kafarda Ruwa aka hukunta alamarin jirgin ya daidaita akan judiyyi aka ce nisa ya tabbata ga azzaluma» (suratul-hud 44).

Bayan ta ji ayar sai ta ce : ba wannda ya isa ya ce wani abu kuma babu fa'ida ga rataya kasidun danuwana ga tufan Ka'aba domin babu wani anfan ga maganar wani mawaki balle har a yi alfahara da ita.

Sai aka sabko da kasidar danuwarta imru'ulkaisi sannan saran kasidun nan bakwai daya bayan baya.

Hakikan Manzoni Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya sanarda dan Adam gaskiyan kasancewan halifar Allah a kan doro kasa. Kuma ya shinfida ka'idadi cikin bangarorin rayuwa dukkansu kamar bangaren zamantakewa da sakafa da tattalin arziki da shugabantar Mutane da alakokin kasashe. Wadannan bangarori ne da Mazaje ba su iya gano hakikanin gaskiyarsu sai bayan sun batarda mafi yawan Rayuwansu cikin bincike bayan garrabe-garrabe masu yawa a kan dan Adam da sauran ababe.

Na daga cikin abinda aka tabbatar cewa dan Adam aduk lokacinda ya ci gaba a fagen gano ababen Ilimi to ko ya samu

Kashi na farko

dama ta gane hakikanin gaskiyar Annabi Muhammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shisosai da sosai.

To Manzomu mai girma tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne wanda bai taba yin yaki ba sai soguda shima bai riki takobi a hannunsa ba.

Kuma ya wayi gari babban jagoran sojoji ba tareda ya koya ba kuma gorzon sojen da ba ya nawa wajen kutsa yaƙi komai tsananinsa don tabbatar da Tauhidi da zaman lahiyar jama'aduk da cewa mai yulwawwar Raham ne wadda ta mamaye dukkan diyan Adam daka.

Kuma Mazon, u ya kasance yana bin gida-gida don isarda Addinin Allah madaukaki ga diyan Adam. saidai tababba su ne wadanda suka ki Shiriya suka rufe masa kofofinsu suka ji tsoron kada haske shiriya ya iso wajensu suna tabbata cikin duhu har abada. harma wasunsu dan tsananin kekashewan zukatansusun nuna masa kekasa saidai baya tasirantuwa da haka saidai saboda gafalarsu da jahilcinsu kuma ya kasance yana ce musu : «**ka ce ba na neman lada akan wa'azin nan kuma ni ba mai kakalensa ne ba**» (suratu-sad 86).

Ma'ana Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana neman yaddar Allah mai girma da daukaka ba wani abu ba.

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ci Nasara a cikin Shekaru tara ya ci jazira arabiyya da yaƙi da karfi osje kwatankwacin kashi daya cikin uku na karfin makiya.

Kuma ya hakkaka budi mai yawa dubarun yaki da ya koyama Mutanen wannan Lokacin marasa tsari masu hargitsi da kuma karhin ruhi wadda ya shayarda mabiyar sa.

Ya hakkaka wannan budin da karamar hasara ta Rayukasabanin sauran yakoki Duniya.

Kuma ya ci nasara akan manyya-manyya kasashe a wancen Lokaci cewada Rum da Farisa.

Tamkar haka ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya iya haddasa babban sauyia cikin A CIKIN Tarihin dan Adam ya shahe zalumci ya shahe hawayen wadanda aka zalumta. Kuma hannusa mai Albarka ya kasance yana shafan kawunan Marayu kuma hasken Rahamarsa ya kasance yana tseratadda Zukata daga kunci.

Mawakin nan Muhammad Akif atturkiy ya bayyana kyawon Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a inda yake cewa :A lokacinda lokaci ya yi bayan lalle wannan marayev ya kai shekaru arba'inhakika hannayenda suke dararar jini sun tsarkaka shine Ma'asuminda ya diyautarda diyan Adam da busa ta imani ya rinjayi shuwagabannin Rum da Farisa cikin daukiguda daya ya darkake su darkakewa.

Sai Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ceci masu rauni da ake tsangwama wadanda ba suda wani hakki sai kaskanci da rini.

Bayan zalumci ya kasance ba ya tsammanin zai gushe sai kowa ya gushe.

Haka shara'ar sa ta kasance Rahama ce ga talikkai hakika Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya baza fikafikkan Rahama a kan garuruwan wadanda suke kiran Adalci. Jama'u dukkansu da daidaiku dukkansu suna goyonbayan sa diyan Adam dukkansu masu goyonbayansa ne. Ya Uban giji ka tyarda mu kan wannan Imanin.

Hakika hayyar shugaban mu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shugaban Annabawa da Manzanni Teku ne mai fadi amma hayoyin sauran Annabawa sun kasnce gulabe ne suna kwarara a cikin wancan Tekun

Hakika Manzo ya kasance mai siffofi masu banbance shi dukkansu wadanda aka sani ko wadanda ba a sani ba suna banbance shi da sauran Annabawa wadanda sun kai dubu dari da ashirin da hudu 124000 kamar yadda ya zo a cikin saran riwayoyi dabi'unda sun kai kololuwa kyau.

Dadi akan cigabanda diyan Adam suka samu a lokacinsa a bangaren tunani da Rayuwa Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kaasance nagari abin kwatance wanda ya ke iya fuskantar bukatun diyan Adam har zuwa tashin kiyama don haka ne aka aiko shi zuwa ga diyan Adam dukkansu a matsayinsa na Manzon karshen Zamani.

Saboda haka ne Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya siffanta dabi'unsa a takaice yana mai cewa : An aiko ni ne don in cika kyawawan dabi'u. (muwadda cikin kyawawn dabi'u 8)

Kma baibar gadon wani kayan Duniya ba sai dai ya bar ma diyan Adam kyawawan dabi'un sa ne.

Abun koyi na kwarai / kyakkyawan Misali abin koyi

Hakika Annabi Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne mutunenda Tarihi ya rubut Rayuwarsa dukkanta hatta da kankanan abubuwa.

Na baga cikin falalan Annabawa tsira da amincin Allah su tabbata a gare sukasancewansu masu daidaikun misalai ne abinkoyi da su a cikin Rayuwa saidai misalan nasu takaitattu ne cikin bangarori kadan na rayuwarsu.

Amma shi Annabin karshen Zamani tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi hakika an rubuta Rayuwarsa dakika bayan dakika abinda ke bayyana ayukkansa da magangannunsa dukkansu kanani da manyya. An rubuta rayuwarsa a matsayin ta na abin daukaka da alfahari. Wannan rubutun ya faru ne tun lokacin Rayuwarsa kuma zaici gaba har zuwa karshen Zamani.

Idan muna son mu nisantadda kawunan mu daga fitinar Rayuwa da bala'o'I da masibu da girshe-girshe marasa kyawto dole mu yi koyi da dabi'un Annabi madaukaka tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar irinsu : Godiya da Dogaro ga Allah da yadda ba kaddar Allah da yin hakuri akan bala'o'I da Himma da Zarumta da kana'a da Wadatar zucci da taimakama wani da Karamci da Kankantadda kai da juriya.

Don mutane su samu kyawan misali acikin wadannan abubuwa ya aiko ma mutane kyauta : shi ne shugaban mu Mammadu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kammalallen mai shiryarwa da Rayuwarsa mai tsarki bin kwatan ce da misaltawa.

Lalle Rayuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi itace abi koyi ga Matanenda za su zo har tashin kiyama hakika Alkurani ya yi magana a kanshi yana mai cewa : «kuma lalle hakika kana da Lada ba mai yankewa ba» «kuma lalle hakika kana a kan Halayen kirki many» (suratul-kalam 3-4).

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da shiryarwar sa mai Albarka sun saka kyakkyawan tsari na rayuwar dan Adam bayyananne da Mutun zai iya fahimta ya kuma kiyaye cikakken kiyayewa da fahimta. Kuma hakika Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance abin koyi kuma ya cika aikinsa na shiryarwa kuma yakasance shhi da kansa misali ne yayye tsakanin diyan Adam.

Hakika Allah mai girma da daukakaya gabatar ma diyan Adam ga baki daya abin koyi na kwarai kar yadda Alkurani ya fada: «Lalle hakika ya kasance muku abi koyi na kwarai gada Manzon Allah ga wanda ya kasance yana fatar Rahamar Allah da Ranar karshe kuma ya ambaci Allah da yawa» (suratul-ahzab 21).

Kowane shafi daga Rayuwar shugaban mu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana nuna muna kammalallen kyawo ta kowace fuska. Sai kyawo ya bayyana ga remu ta kowane bangare na Rayuwar sa da halayen sa a dunkule ko a fayyace. Saboda haka kowane dan Adam ya na iya samun kyawawan dabi' u kammalallua cikin sharifiyar Rayuwa da

sunnarAnnabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da zai zaba ma kansa.

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi neabin koyi cikin jakorancin Addini da jagorancin Daula. Kuma shi ne abin koyi ga masu neman son Uban giji.Kuma shi ne abin koyi cikin godiyar sa a yayinda Ni'imar Uban gijin sa ta lullube shi.

Kuma shi ne abin koyi cikin Hankalin sa da sallamawar sa a wajajen da lokacion tsanani. Kuma shi abin koyi ne cikin karamcin sa da kamewar sa a wajen Ganima. Kuma shi abin koyi ne cikin Rahamar sa da tausayin ga Mutan Gidan sa. Kuma abin koyi ne cikin tausayin sa ga masu rauni da bayi da matafiya. Kuma abin koyi ne cikin ahuwar sa da yafiyar sa ga masu laifi.

Da a ce kai babban mai Arziki ne to ka tuna tawalu' u da Karamcin mai GirmaAnnabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya shugabanci jaziral-larabawadukkan tada shuwagabannin Larabawa da ya jawo su da Suyayya.

Idan kuma ka kasance makyayi ne mai rauni to ka rikiRayuwar Manzon Allah abin koyi domin rayu karkashin hukuncin mushirikai azzalumi a Garin Makka.

Idan kowa ka kasance mayaki ne da kacci Nasara to ka yi koyi da Rayuwar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya yi kokari da zarumta da lalama ya rinjayi makiya a yakin Badar da yakin Hunaini.

Idan kowa an ci ka da yaki Allah dai ya tsareto ka tuna Annabin nan mai tawakkalitsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya zakaya tsakanin Sahabban sa da suka yi

Kashi na farko

Shahada da wadanda suka jimu a yakin Uhudu yana mai nuna zarumta da Hakuri.

Idan kowa kai mai karan tarwa neto ka tuna Annabin ya koyarda umurni da hani na Allah wanda albarkatun zuciyar sa suka dararo a kan ma'abota suffa a cikin masallacin sa.

Idan kowa kai Lalibi ne to ka sawwara Manzon Allah a gaban Amintacce Mla'ikaJibrila Amincin Allah ya tabbata a gare shicikin ladabi da maida Hankali da shauki a lokacinda ya zo da Wahayi.

Idan kowa kai mai Wa'azi ne da ke yi ma Mutane Nasiha Amintaccen mai shiryarwa to ka saurari Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da uciya da kunne mai saurarega sautin sa mai zaki yana fesa Hikima alokacin da yake yi ma Sahabban sa magana a cikin Masallacin sa.

Idan kowa ka kasance mai kare hakki ne mai isar da shi mai riko da shi sannan ba ka samu mai kama ma ba to kai duba zuwa ga Rayuwar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya bayyana Gaskiya a gaban azzalummai ya kuma kira su zuwa ga Shiriya a Garin Makka alhali an hana shi kowane irin taimako.

Idan ka kasance mai fatan rinjayar makiyi da rusa shi da karya masa kashin baya da daukaka a kan shi ko kana fatan yaga karya ka kuma bayyana gaskiyato kasa Mazon Allah tsira da amincin Allah suwandaya kasance jagora ne mai Nasara Ranar bude Makka dukda haka ya kasance mai godiya ne domin ya shiga gari mai tsarki ya kan taguwr sada tawalu'ukamar cikin sujid.

Idan kowa ka kasance manomi kuma kana son ka tsara ayukkan ka scikin noman ka to abin koyi shi neManzon Allah tsira da amincin Allah sutabbata a gare shiwanda ya dora wadansu a kan shugabanci kuma suka yi shi a kan faska mafikyau bayan ya mallaki kasar Yahudawan Banu Nadirda khaibara da fadak.

Idan ka kasance kai diya ne bako sba mai taimakon ka to katuna Marayen nan wanda ya kasance da ga Abdullahi da Amina.

Idan ka kasance sSarmayi ne matashi to ka lura da Rayuwar Sarmayin nan da zai zama Manzo wanda ya kasance yana yi ma Ammin sa Abudalibi kiyon dabbobi a Mkka.

Idan ka kasance dan kasuwa ne to kalura da halayen Mutumen nan da ya fita tare da tawagar fataken nan alhali shi ne mafi dakakn su mafi kimar su zuwa kasar Sham da Yaman.

Idan ka kasance Alkali ne mai hukunci to ka tuna cikakken Adalcin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a lokacida ya shiga wajen Shuwagabanin Makka alhali rikici da yakisun kusa su kabre tsakanin su sai ya dora Hajarul-aswadi wajen ga dakin ka'aba wan nan na nuni ga kaifin kwakwalwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Idanka kasance Miji ne to ka lura da shiryarwar sa mai tsarki mai Albarka da shu'urin sa mai zurhi da Rahamar sa a yayinda ya kasance Miji ga sayyida khadija da sayyida A'isha Yardar Allah ta tabbata a gare su.

Idan ka kasance Uba ne ga diyan ka to ka koyi Halayen sa da Dabi'un sa don ya kasance Uba ne ga Fatimatuz-zaharakuma Kakaga Hasan da Husaini yardar Allah ta tabbata a gare su.

Kai dunyanda siffar ka ta kasancekuma dunyanda halin ka ya kasance tofa za ka samu kyakkyawan shiryarwa mafi kyawoa wajen Manzon allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Shi ne mai shiryarda kai don kana gara kowane kuskurenda ka fada cikisai ayukkan ka su mike bayan sun karkace kuma lamurra su garu ga wanda ya ya bi sunnar sa madaukakiya. A karkashin hasken sa da shiryarwar sa ne za ka kubuta daga wahalhalun Rayuwa kuma ka samu dadin lai na gaskiya.

Tabbas Birnin Zuciyar satsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance wadataccen Lanbu ne kamar Lanbunda ya kawatu da huranni masu kyau da huranni masu kamshin Miski.

Kamar yanda muka gani to Rayuwar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ita ce kammalallen misali ga daidaikun jama'unda Rayuwar su ta karkasu tsakanin daukaka da kaskanci. Domin Rayuwar shugaba ba dai take da Rayuwar talakkaba.

Kamar yanda Rayuwa matalaucinda ya aiwatar da Rayuwar sa cikin neman abin kaiwa baka ba ta zama dai da Rayuwar mawadacinda ya aiwatar da Rayuwar sa cikin morewa da wadata ba.

Amma Rayuwar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abar koyi ce ga dukkan su domin Allah mai girma da daukaka ya KADDARI Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fara Rayuwar sa maraye wanda matsayi ne na isa matukan kasawa cikin jama'un dan Adamsannan ya sa

yana daukaka har sai da ya wuce ga dukkan matakan Rayuwa sai da ya kai makura ta iko da kyawon hali cewa da shugabanci kasa da Annabta. Tomatakan Rayuwar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tana gatarda dayawa daga kyawan dabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi u abin koyi cikin Rayuwar dan Adam. Saboda haka duk yanda darajar Mutun ta daukaka da matsayin sa a cikin Rayuwa to Rayuwar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abin koyi ne kammalalle ga reshi kuma dukkan diyan Adam na iya koyi da shi kowanne iya iyawar sa da kudurar sa.

Abinda ke faruwa shi ne cewa lalle ya kasance babbar Babbar Mu'ujja ce ta Allahda Allah maigirma da daukaka ya kyautar ta ga dan Adam kuma ya kasance kyakkyawanmisali ne abin kwatancega dukkan mabiya da mashaya daga karamin matakin Rayuwa har zuwa madaukakin mataki. Kuma Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasnce kammalallen ma'uni ne ga Muminanda suke koyi da da shi.

Lalle wadanda suka yi da'awar cewa suna iya kawo ma diyan Adam hanya ta tsira cewa kuma su ne abin kwatance ne ga sauran diyan Adam musamman malaman falsafa da suke bayanin komai da hankalin su takaitacce da tunanin su kasasshe kuma su ma kasasshi ne a cikin wannan sha'anin kodayaushe saidai Annabawa da Manzanni da wadanda suke kan hanyar su cewa da Salihai. Daomin Annabawa suna dogaro ne akan Wahayin Allah hakika sun zo suna masu shiryarwa zuwa ga Shiriyar Allah aukkan su suna tsoron Allah kuma suna isar da hukunce-hukunen Allah ne. Kuma sun kasance dukkan su suna cewa koda yaushe wannan ne umurnin Allah mai girma da daukaka.

Saboda haka Malaman Falsafa duk da cewa suna da manufar kasancewa masu shiryarwa ga Mutane zuwa ga hanyar hakika ta zamuga cewa tunda ba suda taimakon Allah kuma tanani su ya kasance da takaitattun hakullan su ne da ke karkashin ikon zukatan su sai su bada hukunce-hukuncen su daidai da ra'ayin kawunan su kowannen su ya na cewa ne ko da yausha : wannan shi ne ra'ayi na ko ga yanda nake gani. Saboda wannan sabanin muke ganin wani na kore ra'ayin wani sashin su na karya sashe saboda haka su ba su shirida kawunan su ba ma balle su shiryarwa jma'un su.

Misali Arasto kud da cewa ya dora tushen wasu gungun dokoki dabi'u na kwarai saidai dayake ba ya da taimako na wahayi ba a samu Mutun daya da ya gamsu da falsafar shi ba ko kuma wanda ya samu sa'ada cikin dabbaka Falsafar sa ba. Haka ya faru ne domin Malaman Falsafa ba su tsarkake zukatan su da kawuna su bakuma tunanin su da aikin su ba su nuna suka kammala da taimakon Wahayi ba.

Tabbashanya guda daya tilo wadda take iya tseratadda diyan Adam daga masibu Hankula da na zuciya hankula da zuciyoyinda ba a kimtsa su da Wahayi ba shi ne kurani. Alkurani shi ne yaggiyaami karhi da Allah madaukaki ya yi kyautar ta ga dan Adam tare da Annabin karshen zamani tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Abinda ke faruwa shi ne cewa lalle dukkan misalai nakwarai na aiki da na dabi'udake cin kurani suna cikin wadatacciyar sirarsa shugaban mu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi saboda haka babban wajabin da ke kan dan Adam shi ne tsayuwa akan shiryarwansa don cimma manufa da daidaici da Alkurani da sunna tsarkakakka.

Hakika ya bar muna tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi makama diyu masu girma masu shiryarwa su ne Alkurani da Sunna domin Alkurani da Sunnar Annabi su ne dadin kan Duniya da Lahira ku su ne abin tuna Hasken Duniya tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Ta wani bangaren kowa lqllle shugaban mu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya sa sonsa a tsakanin Mutanen sa kafin sabkowan Sakon Allah zuwa gare shi saida ya kai inda suke kiransa Amintacce suna masu kewa : kai ne Amintacce kuma kai ne Maigaskiya.

Hakika Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fara isarda sako bayan kasance haka.

Hakika Mutane sun san Halayen sa kyawawa da dabi'un sa da shiryuwar sa da Gaskiyar sa kafin ma a aiko shi kuma sun so shi saboda haka kai harma Mutanen sa suka yi masa lakabi da Amintacce sai suka mika wuya ga hukuncin sa ba tareda kiyawa ba a lokacinda suka yi sabani cin lamarin dora Hajarul-aswadi wajen sa a lokacinda suke sabuta ginin Ka'aba.

Na daga cikin dalilanda ke nuni zuwa ga Gaskiyan Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi cewa lalle Hirkal Sarkin rum ya tambayi Abu Sufyana wanda ya kasance babban makiyin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kafin ya musulunta sai Hirkal ya ce : shin kun kasance kuna tuhumar shi da karya kafin ya fadi abinda yake fada ?sai ya ce a'a.Sai ya ce : shin yana ha'inci ?sai ya ce : a'a sai nan zuwa gaba ba mu san abinda zaifaru ba. Abu Sufyana ya ce ban samu wata kalma da zan iya yin suka da ita ba saidai wannan.

Kuma lalle Mutanen Makka dukkan su na gasgata shi don ba su san shi da komai ba sai Aminci.

Wata Rana kuma Abu jahali ya ce shi da Abokan sa ma Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shikuma su sun kasance mafi tsananin makiyar sa : Ya kai Mahammadu lalle mu ba mu karyataka don kai mai gaskiya ne a wajen mu saibai muna karyata abinda ka zo da shi ne.

Sai Ayannan mai girma ta sauko : «Lalle ne muna sane cewa hakika abinda suke fada yana bata maka rai to ba su karyataka da cin zukatan su saidai azzalumi ayoyin Allah suke musu» (suratu-an'ami 33).

Na daga cikin abubuwa ke bada haske akan abunda ya sa Mutane hattada Mushrikai su kai ma Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi lakabi da :Amintacce. Shi ne abinda Littattafan sira suka ambata cew : Lalle wani bayahude makyayi a lokacin yakin khaibara ya zo wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai suka yi magana da shi ya ma gare shi da ya shiga Muslunciya kasance tare da Musulmi to sai Annabi ya ce masa ya maida dabbobinda yake kiyoyi wajen masu su daga yahudawa sannan ya dawo ya kasance tare da su. Duk da cewa yakin ya dauki loci harma fatarar abinci ta bayyana a tsakanin Musulmi.

Lalle wannan shiryarwanda Annabi misali ne mai ma'ana mainuna sanin girman masa'uliyar da mahimmancin rikon Amanakoda a cikin mafitsananin lokutta.

Kuma muna iya fa'idantuwa da gaske da halayen Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da dabi'un sa

masu girma idan mundoki darasi daga Isra'i da mi'iraji wanda sallamawar Abubakar Sidik ta kai shi ga cewa : Indai ya fadi haka to ya yi gaskiya.

Abin da ke faruwa shi ne cewa lalle Adalci da Rahama da tausayi suna cikin Rayuwar sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wadanda ba a kirge su kuma su misalai ne ga Duniya ga baki daya har tashin kiyama.

Kuma dukkan Ido mai Adalci da ya ga hasken sa mai kyalli wanda ya haskaka Duniya daga fitilar sa da ba tada kini to bai yiyuwa ya yi inkarin hakikanin sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Kamar yanda muka gani Llle ne dayawa daga cikin mailmanta da ba musulmi ba masu Hankali kubutattu sun tabbatar har a zukan sa da girman Shugaban mu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Nasarar sa. Hakika Tomas Karlil ya yi magana kan sa sai ya ce : Hakika bayyanar sa ta kasance bullowan Haske ne cikin Duhu.

Kuma ensikulofedi ta Britaniya ta rubuta falalar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tana mai cewa : Lalle inda Mahammadu ya kai bai yiyuwa wani Annabi ya kai can ko wani magarin halayen Mutane ko wani Malamin Addini har zuwa karshen Tarihin dan Adam.

Kuma B.simis ya ce : Lalle Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne mafi girman masu shiryarwa ba tareda togiya ko sharadi ba kowa ya yi ittifaki a kan haka.

Kuma marubuci Satanili Lin Pol ya tabbatar da wannan Gaskiya sai ya ce : Lalle Ranarda ya iya hakkaka babban Nasara

a kan Makiyan sa daidai wannan Lokacin ne ya hakkaka babban Nasara cikin tabbatar ma kan sa kyawawan dabi'u. Don ya yafe ma kowa har da kuraishawaba tareda fansa ba yafiyar sa ta mamaye Mutanen Makka ga baki daya q wannan Ranar.

Marubuci Asir Jilman ya ce shi ma : Hakika mun ga daukakar shanin sa Ranar fatahu Makka don bai tasirantu ba da abinda suka aikata gare shi can baya duk da cewa haka na iya sa shii ya dau fansa a kan su mafi sharrin daukar fansa saidai Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya hana Rudunar sa zubda kowane irin jini ya bayyana Rahama mai girma kuma ya gode ma Allah mai girma da daukaka ya kuma yabe shi.

Haka shi ma Malamin falsafa cewa da Lo Fit wanda ya kasance daya daga cikin wadanda suka dora gimshikkan tawayen kawo sauyi a Faransa 1789 kafi kira ga hakkin dan Adam a lokacinda yake karatun tsare-tsaren dokoki dukkan su sa ya ga dokokin Musulunci sun kere dukkan dokoki sa ya ce : Kqi lalle kai mai babban sha'ani da alkadari ne ya kai Mahammadu hakika ka kai kololuwa cikin Adalci da inda ba wanda ya isa ya kai can har izuwa yau kuma ba wanda ya isa ya kai cen kuma.

Wannan ita ce gaskiyar falala wadda makiyi yake sallama ma dole ya kuma gasgata ta ba don yana so ba. Wadanda ba su yi Imani da Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ba su tabbarda falalar sa da hangen nesan sa da kaifin kwakwalwar sa. Domin kadaitacciyar sirar sa ta kunshi komai ta kunshi halaye na kwarai wanan shi ne ya baza haske don masu binciken haske. Wannan sh ne mafarin kyarda diyar Adam baki dayaa a kan doron Kasa.

Kuma shiriyar sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Hske ne da ba ya dushewa da ya haskaka ingantacciyar hanya ga duk wanda ke neman ta. Kuma ya kasance mai shiriyarwa ne ga diyan Adam da babu kwatakwaci sa.

Lalle halkokin darussa da shiriyarwan Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sun kasance matattara ce da ta tara dukan jama'u na nau'o'in dan Adam dukkan su gungu-gungu duk an hade an zama surukkan juna an zama daya duk da sabanin yare da sakafa da kauni da banbanci zamantakewa.

Babu wani kaidi ko sharadi da zai hana kowane irin dan Adam shiga ci wannan Majilisi bai kasance ga wasu Mutane ayyanannu ba saidai ya kasance mabubbuga ne na Ilimi da Sani da ke kula da dan Adam ta fuskan kasancewan sa dan Adam kadai mai karfi da mai rauni dai suke a ciki ba banbanci.

Kuyi duba zuwa ga wadanda suka bi Shigaban mu Mahamadu zaku ga manya-manya kamar Najjashi Sarki Habasha da Zu Kulailata Shugaban Humair da Faruzad Dailamiy da Farwata Sarkin Ma'in da Ubaidu dan JafarGwamnan Umman da Markabud daga manyan Yaman.

Da kuma zaka kalla Ido da ka ga a gefen wadancan manyan manyan Bilal da Yasir da Suhaibu da khabbab da Ammar daga Talakawa da kuma ka samu a tsakanin su a kwai Kuyangu Zawaruirin su Sumayya da Labinanatu da Zinniratu da Nahdiyyatu da Uwar Ubaisu.

Haka kuma an samu a cikin Sahabban Annabi mai girma tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi masu Hankali da Ra'ayidatacce kuma akwai wadanda suke iya yin kwararrun

Kashi na farko

ayukka wadanda suka san sirrin Duniya wadanda ke iya tafiyarda Daula da dacewa da kuma kwarewa.

Hakika an samu daga cikin mabiyar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wadanda suka muki manya-manyan Dirane da Jahohi. Kuma lalle sun yada Aminci da Natuwa tsakanin Mutane suka sace a cikin su kamar diyan Uwa daya. Diyan Adam sun samu sa'ada da Adalcia karkashin Mulkin su.

Kashi na Siyu

- ❁ Halayen Manzon Allah Madakaka
- ❁ Madaukakan Ma'Aunai Sun Kere Taurari

Halayen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ;adaukaka

Da zamu kyasta ido akan Tarihin dan Adam da ba zamu ga Mutunenda aka karanci Tarihin sa da Rayuwar sa dukkan ta da mahimmanci da kula da tacewa kamar yanda aka karanci Rayuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi aka bincike ta aka rubuce ta. Zamu yi kokarin ambatar abubuwa da ya ke bantu da shi da mujalladai ba za su isa a rubuta su ba.

Abinda ke faruwa shi ne cewa lalle dukkan Ilimomin Addinin Mulunci ana samo su ne daga wajen Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ta bangarori daban-dabanta hanyar dalili ko ijthadi saboda haka ne kowane nau' i na Ilimomi Muslunci daban-daban su yi kokari wajen karantar bangarorin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi dukkan su.

Hakika Littattafan Musluci da aka rubuta tun kusan sekuru dubu da dari hudu 1400 da suka wuce sun taimaka waje matuka wajen bayani Littafi cewada Alkuani da bayani dan Adam cewa da Shugaban mu Mahammodu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Bai yiyuwa mufahimci abun alfaharin Talikkai Shugaban mu Mahammodu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi gaskiyar fahimta da kuduroyin mu a matsayi mu na diyan Adam

kasasshiwanda ya kasance Mu'ujizar halittu. Misali ba'a iya gano gaskiyan Annurin sa kamar yadda yakkamta domin wasilolin Duniya kasasshi ne ba su isa gano gaskiyan sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Amma duk dahaka zamu bayyana Mutumennan Abin kwatance Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi iya gwargwado ta hanyar bijiro da wadansu misalai masu misakta babbar Teku.

Kyakkyawar fuskar Manzon Allah da halittar sa da halayensa

Lalle Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Mutun ne mai tarin Albarka da ba'a Taba hqlittqn irin shi ba hakika ya kasance mai kyakkyar halitta mai sira ta gari da shiriya ba mu da kalmomin da zamu y bayani surar sa da sirar sa.

Agame da haka ne Alimamul kurtubiy yake cewa : Lalle kyawon Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai fito gaba daya ba don da ya fito gaba daya da Sahabban sa ba su sami kuzarin kallon sa ba.²

Kadan daga cikin Sahabban sa ne kawai suka iya ganin hasken kyawon sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shidon Ladabin su game da shi alhali Manzon Allah yana tsakanin su koda yaushe. An rawaito cewa : Lalle Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a lokacinda ya fito ga Sahabban sa

2. Aliyyu Yaridim ya ambace shi cikin shama ilu rasulil Allahi Istanbul 1992 j 4/199

Muhajirai da Ansar suna zaune a cikin su akai Abubakar da Umar yarda Allah ta tabbata a gare su ba wanda ke daga ganin sa zuwa gare shi sai Abubakar da Umar shi ma yana kallon su su biyu suna yi masa murmushi shima yana yi musu murmushi(Tirmizi ya razaito shi a cikin ahmanakib 16/3667).

Hakika Amru dan Asi zanda ya bude kasar Misra ya tuna wannan batun sai ya ce : Babu zanda ya fi soyuza gare ni kamar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi haka ba zanda ya fi girma a ido na kamar shikuma ban iya kura masa ido saboda girmamawa da an ce in siffanta shi da ba zao iya ba.(Muslim ya razaito shi cikin aliman 192 Ahmadu shi ma 4/199).

Fuskar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mai Albarka ta kasance mai fesa Natsuza ce tsakanin wadanda suke kewayen sa ga baki daya ita ce mafi kawon fuskoki ku mafi tsarkakr su.

Hatta Abdullahi da Salam zanda ya kasnce daya ne daga Malaman Yahudawa alokacinda ya ga fuskar Annabi mai Albarka a lokacinda ya iso garin Madina garin Hijirar sa a lokacin sai yace: Lalle zannan fuskar ba fuskar makaryaci ba ce(Tirmizi Alkiyama 41/2485 Ibni Maja : Alati'ima 1 Ahmad 5/451).

Lallae kyawon Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Haibar sa da haskakawan sa da hasken sa masu garma ne girmanda ba ya bukatar bayani ko dalili ko Mu'ujiza akan cewa shi Manzon Allah netsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Fuskar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ta kasance maicenzawa idan an aikata wani abu da ba shi da kyau haka idan aka yi abu mai kyau sa a ga alamun haka a fukar sa.

Ya kasance mai kuzari da himma madakakiya haka laushin zuciyar sa ba mai siffatuwa ba ne.

Hasken kyau abin samu ne a fuskar sa Aminci da tunkuda kowa na cikin maganar sa dandano na cikin harakokin sa haka sauki na cikin Hrshen sa Fasaha na cikin zancen sa makurar Balaga na cikin bayanin sa.

Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai zamo mai magana maras anfani ba saibai maganar sa dukkan ta Hikima ce da Nasiha. Bai zamo ma an ce an ce ba ko abinda ba ya da ma'ana ba har abada. Kuma ya yi ma kowa magana da abinda yake fahimta.

ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ma tawalu'u da tausasawa kuma bai kasance mai kyakkyata dariya ba saidai dariyar sa ta kasance murnushi ne. kuma wanda ya gan shi kwatsam fuskar sa na cenzawa don tsoron sa. Dukwanda ya abokance shi ya saba da shi zai so shi ya yi ta shaukin sa da Ran sa da kuma Zuciyar sa.

Kuma ya kasance yana girmama masu falala kowa gwargwadonmatsayin sa. Kuma ya kasance yana girmama makusantan sa fiye da kowa. Kama yanda ya kasance yana kyautata mu'amalar Mutan gidan shi da Sahabban sa to haka ne yake mu'amalar saran Mutane dukkan su.

Kuma ya kasance yana karrama masu yi masa hidima matukar karramawa yana tufatar da su irin tufan sa yana kuma

ciyarda su abin da yake ci. Kamar yanda ya kasance mai Falala da Rahama mai tausayi to haka kuma mai Zarumta ne Bajinta idan ta kama mai tausasawa kuma idan ta kama.

Na daga cikin abida bai yiyuwa mu siffanta karamcin sa da kautar sa yanda yakkamata. Hakika Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasnce yana yin kauta kamar wanda baya tsoron talauci. Kar yanda Jabir Yardar Allah ta tabbata a gre shi ya bayyana haka sai ya ce : Ba a taba rokon Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce a' a ba. (Muslim : alfada'il 56).

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance mai kyakkyawan Ladabi da dabi'u yana ziyartar makusantan sa sosai kuma yana bayyana matukar Rahama da Tausayi da kyawawan Halaye kuma yana mu'amala kyawawan dabi'u. kuma yana nisantar munanan dabi'u ko da yaushe. Kuma yana cewa : Babu abinda keda nauyi a cikin ma'auni Ranar kiyama kamar halaye na grikuma Allah fa na kin mai alfasha da sakin harshen sa. (Tirmizi cikin albirru 62/2002).

KumaManzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasance mai cika Alkawali da yarjejeniya da ganar sa ne. kuma ya kasance mafi hazaka da cikin Mutane Halayen sa dukkan sun cananci yabo da godiya. Ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mai yawan damuwa mai tunani ko da yaushe. Ya kasance mai yawan shuru iada kuma zai yi magana to yana cika maganar sa. Ya kasance mai tattara ma'anoni dayawa cikin kalmomi kadan ma'ana an ba shi tattarrun kalmomi kalmomin sa kididdigaggu ne kuma yana barin zancenda baida ma'ana dayawa ne ko kadan.

Kuma ya kasance mai tabshin zuciya ne duk da haibar sa da jarumtar sa kuma ba ya yin hushi sai in an taba hakkin Allah kuma baya kin Mutane don gaskiyar su kuma ya kasance idan an taba gaskiya sai yayi hushi har sai gaskiya ta ta koma wajen ta idan haka ya faru sai ya natsu bai kasance yana yin hushi don kan sa ba bai kasance yana kare kan sa ba bai taba sa in sa da wani ba.

Bai kasance ba tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana shiga wani gida sai in an yi masa izini. Idan ya shiga gidan sa to yana raba lokacin sa gida uku : kashi na farko na ibada ne kashi na biyu na Iyalin sa nekashi na uku na kan sa ne. kuma kason na Mutane ne dukkan su. Masu matsayi ko marasa matsa yi ne kumaya kasance yana sakin fuskar sa ga kowa da kowa.

Kuma ya kasance yana zama a bangarorin masallaci dukkan su don kada Mutane su saba zama waje daya cikin masallaci don bai kasance yana son tsarkake wajaje da makamai. Kuma baya son ya riki wani waje don kan sa domin haka na sa girman kai da jiji da kai. Kuma ya kasance idan ya shiga wani majilisi yana zama duk inda ya samu kuma ya kasance yana umurni da haka.

Kuma idan wani ya nemi bayan bukata gare shi to baya samun sukuni har sai ya biya masa bukatar sa babba ce ko karama mai mahimmanci ko maras mahimmanci. Idan ku har bai iya biya masa bukar sa ba to sai ya faranta masa zukiya da dadadan kalamai.kuma ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana tarayya da ;utane cikin bakin cikin su. Kuma Mutane daidai suke wajen sa masu mtsayi da marasa matsayi masu kudi talakawa masu Ilimi da jahilai. Majilisun sa sun kasance waje ne

na nuna kyawawan halaye kamar : tausasawa da Ilimi da hankuri da dogaro ga Allah da amana.

Kuma bai kasance ba tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana la'antar wani saboda aibin sa ko nakasar sa ba. Saidai idan ya ga wani da ke son fadakarwa to sai ya fadakar da shi tahanyar nuni da kyakkyawan ushukun ba tare da cutarwa ba. Kmar yadda bai damu da aibin da wani ke boyewa ba kuma yana kasance yana hani mai tsanani akan aikata haka.

Kuma abun alfaharin Duniya tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai kasance yana magana ba sai magana bada Lada. Majilisun Sahabban sa sun kasance suna lullube da tausayi kuma idan tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana magana to kowa daga cikin su zai yi shuru kar an sihirce shi. Kuma ladabi da natsuwa sun kasance hali ne na Sahabban Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. kuma sun kasance suna bada labarin natsuwar su suna masu cewa : kamar tsuntsu ne a kan mu. (abu Dawuda ciki assunna 23-24/4753).

Kuma tasirin ladabin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kumiyar sa ya bayyana a kan Sahabban sa har sai da ya kai inda ba su iya fuskan tarda tambaya zuwa gare shi. Don haka ne suka kasance suna dakon zuwan wani bakayen balarabe don su anfana da tambayoyin da zai yi ma Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ta hanyar amsar da ke kwararo da rayuwar zucuya daga bakin Manzo mai tsarki tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Kuma hakika Manzon Allah V ya kasance rayayyen misali ne na kyakkyawan Ikhlas tsantsa a tsawon Rayuwar sa. Bai taba fadan abin baya cikin zuciyarsa ba kwata-kwata. Halayen sa da

dabi'un sa sun kasance Rayayyen Kurani ne. kuma bai kasance yana saba ma abinda ya ke hani akan sa. ³

Tawalu'un Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Duk da cewa lqle Mqonzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kai ga samun Mulki mai fadi a cikin kankanin lokaci wanda babu wani mai Mulkinda zai iya cimma wannan mulkin a nan Duniya kuma ya samu matsayin Malami mai tarbiyyantarwa na gari ga diyan Adam dukkan su ga baki daya saidai bai damu da wani abu da cikin Ni'imomin Duniya da ke karkashin kafarsa ba saboda haka ne ya kiyaye hanlin sa na kankan da kai. Ya yi zaman sa a kan halin sa na da yana nan zaman sa cikin dakin sa da dazaran kagan shi ka ga dakin talakka shifidar sa kitifa ce ta cawa. Tufafin sa da na azo a gani ba ne. harma wani lokaci idan bai samu abin da zai ci ba sai ya dara dutse ga cikin sa mai albarka saboda yunwa.

Kuma duk da cewa Allah ya gafarta masa abinda ya gabata da abinda zai zo na zunubi ya kasance mai yawan godiya da Ibada yana raya dare har sai kafafun sa sun kunbura.

Ya kasance yana ziyartar talakka yana debe ma Maraya kewa haka wanda baida madebin kwa.duk da daukar sa ya kasance ya shagalta da mafi kasawan Mutane da mafi talaucin Mutane da jinkai da Rahama.

3. Ka duba ibni Sa'ad attabakatil kubra bairut daru sadi j1/121-365-422-425

Ranar bude Makkah Mutane sun ga mafi girman Ruduna da suka taba gani sai tsiro ya kama zukatan su hakoran su na karkarwa saboda tsoro daya daga cikin kafirrai ya zo masa yana tsoro sai ya ce ka sanarda ni Muslunci sai yana sanarda shi Musulunci kuma yana tuna masa lokacin raunin sa yana mai cewa : ka kwatadda hankalin ka ni ne dan Maccedda ta kasance tana cin busasshen nama.⁴

Da wadannan kalmomin ne Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kai kololuwan Tawalu' u wadda bai yiyuwa wani babba ya kai koda kusa da ita. Kuma a cikin wannan wunin ne Manzotsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya nuna ma Abubakar Siddik masoyin sa kuma ma'abocin sa a kogon hira matukar tawalu' u a lokacinda ya shigo da Mahaifin sa Masallaci ya kawo shi wajen sa a lokacinda manzo ya gan su sai ya ce masa : Don me ba ka bar tsohon nan cikin gidan sa ba don in je ni da kai na in same shi can ba.⁵

Kuma Manzo Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana nuna ma Mutane kasawar sa koda yausha ya na mai cewa : Lalle ni Dan Adam ne irin ku.

Kuma ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana kare Alummar sa daga fadawa cikin bata kamar yadda Alummominda suka gabata suka fada cikin bata saboda haka ne ya matsa a kan a kira shi Abdullahi bayan an yi Imani da Manzancin sa kuma ai ya fadakarda wanda ya ketare iyaka cikin girmama shi yana mai cewa : kada ku yabeni da karya

---

4. Duba Ibnu Maja ciki alatima30 addabarani cikin almu'ujamul ausad j2/64.

5. Duba Ahmad j6/349 Alhaisamiy j6/164 Ibnu Sa'ad j5/451

kar yadda kirtoti suka yabi Dan Maryamu da karya lalle ni fa bawan Allah ne to ku yabe ni da cewa bawan Allah Manzon Allah (Alhaisamiy 9/21).

Ya kasance ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiwani akushi da ake kira : Algarra'umutun hudu ke dokan ta wataran da sahe bayan sun sallaci walaha sai aka zo da ita tana da Abinci sai suka wagaye ta da suka yi yawa sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya gurfana sai wani balaraben kauye ya ce : ya ka yi wannan zaman?. Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : Allah ya sa na zama bawan Allah mai karamci bai sa na zama mai girman kai mai kangara ba. Sannan sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : ku ci gefe-gefen sa ku bar tsakiyan sa za a sa masa Albarka. (Abu Dawuda alatima 17/3773).

Muna fahimta cewa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai taba nuna hali na girman kai ko jiji da kai.

Wani lokaci ma yana bayyana haka yana mai cewa :ku nemi daidaici kuma ku tsakaita ayukkan ku kuma albishirin ku lalle babu wanda aikin shi zai sa shi Aljanna. Sai Sahabbai yarda Allah ta tabbata a gare su suka dimauce sai suka bambaye shi suna masu cewa : hadda kai ya Manzon Allah? Sai ya amsa musu cewa : hadda ni ma sai in Allah ya lullube ni da Gafara da Rahama. (Bukhari arraka'iku18. Muslim almunafikina 71-72 Iibnu Maja azzuhdu 20 Addarimiy arrakaiku24).

Wani lokaci kuma Annabitsira da amincin Allah su tabbata a gare shi na fadakarda Alummar sa cewa lalle duk wanda ya sa tufafin sa sawa irin na girman kai da ruduwa da jiji da kai to fa Allah zai tufatarda shi Ranar kiyama tufa na kaskanci. A

karkashi haka ne yake cewa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi : Allah ba ya buba Ranar kiyama zuwa ga wanda yake jan tufan sa bon girman kai.(Bukhari allibasu 1/5).

Kuma ya ce tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi : duk wanda ya sa tufafi na shuhura a nan Duniya Allah zai sa masa tufan kaskanci Ranar tashin kiyama sannan za a hasa masa Uta a ciki.(Ibnu Maja allibasu 24).

Haka Manzon Allah ya kasance yana raba komai hadda dabbobin sa. Ya kasance yana Rayuwa matsakaiciya ta bangaren dukiya kama mafi karamci Alummar sa.

Karamcin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana siffan ta cewa lalle shi an umurce shi da ya ciyar kuma ya kasance yana cewa : Lalle Allah shi ne mai bayarwa kuma mamallaki.

Kuma Safwan dan Umayya ya halarci yakin hunaini da Da'if tare da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shikafi shi Safwan ya muslunta a lokaci ya kasance daya ne da manya-manyan mushrikai ba an gama yakin yakasance tare da Annabi a wani waje da akr kira ji'irranatu sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana zagayawa tskanin ganimomi a tareda shi akwai Safwan dan Umayya sai Safwan yana ta kallon wani kware na ganima ce da Rakumma da Shanu da Tumaki ya kura ma kwaren nan Ido Manzo kuma

nata kallon shi sai ya ce masa sun burge ka ko? Sai Safwan ya ce: e! Sai Manzon Allah ya ce masa to sun zama naka.

A lokacin sai Safwan ya ce babu mai yin haka ba da damuwa ba sai Annabin Allah. Sai ya yi kalmar shahada ya muslunta nan take.

A lokacinda ya dawo wajen kabilar sa sai ya ce : Ya ku Mutane na ku muslunta domin Mahammadu na kyauta kyautar wanda ba ya tsoron Talauuci.(Muslim alfada'il 57-58 Ahmad 3/107).

Wani lokaci wani daga cikin su ya zo wajen Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya roki shi sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai samu wani abu da zai bashi ba sai Manzon Allah ya doki bashi! Don ya bashi.⁶

Kuma yakasance kamar kakan sa Ibrahimai bai barin Bakon sa yaci Abinci shi kadai. Kuma ya kasance yana biyan bashin wanda ya mutu ko ya nemi a biya masa. Kuma bai kasance yana yin sallah a kan wanda ake bi bashi ba.

Kuma ya kasance yana cewa : Mai kyauta yana kusa da Allah yana kusa da Aljannah yana kusa da Mutane yana nesa da Uta shi kuma mai rowa yana nesa da Allah nesa da Aljannah nesa da Mutane yana kusa da Uta.(Tirmizi albirru 40/1961).

Ya zo a cikin wani Hadisi : Dabi'u biyu ba zasu taba haduwa ga Mumini ba : Rowa da munanan dabi'u.(Timizi albirru 41/1962).

---

6. Alhaisamiy 10/242 ka duba kuma Abu da'uda alkharij 33-35/2055 da Ibnu Hibban assahih Bairut 1993m j14/262-264.

Tsoron Allan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shimafi tsoron Allan Mutane. Kuma hakika ya roki Allah ya ba shi jin tsoron sa game da haka ne ya ke cewa : Ya Allah ka ba zuciyar ta tsoron ka kuma ka tsarkake ta kai ne mafi Alherin wanda ya tsarkake ta kai ne Waliyyin ta kuma kai ne Mamallakin ta.(Muslim azzikru 73).

Saboda jin tsoron Allan sa ne ya rayu kamar Rayuwar talakawa. A game da haka ne A'isha Uwar Muminai yaddan Allah ta tabbata a gare ta take cewa : Mutanen gidan Mahammadu ba su taba koshi da biredi mai miya tsawon kwana uku ba har saida ya koma wajen Allah.(Bukhari aliman 22 Muslim azzuhdu 2-22 Ibnu Maja alatima 84).

Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasance yana kwadaitadda Allummur sa da tsoron Allah yana mai cewa : Lalle wadanda suka fi cancanta da ni su ne nasu tsoron Allah ko suwane ne duk inda suka kasance.(Ahmad 7/235 Alhaisamiy 9/22).

Kuma shi ne mai cewa : Majibitan lamarina su ne Masu tsoron Allah.(Abu Dawuda alfitan 1/4242).

Shi ne mai cewa kuma : Ka ji tsoron Allah a duk inda ka kasance ka bi bayan mummuna da kyakkyawa zata shahe shi kuma ka yi mu'amala ta kwarai da Mutane.(Tirmizi albirru 55/1987).

Kuma Manzo bayyana hanyarda ake samun tsoron Allah na gaskiya yana mai cewa : Mutun ba zai zama mai tsoron Allah

ba har sai ya bar abinda bayada laifi don tsoron abinda yake da laifi. (Tirmizi alkiyama 19/2451 Ibnu Maja azzuhdu 24).

Kuma Manzon Allah yana daidaita Mutane ne ba ya banbanci saboda haka yake cewa : Babu fifiko ga balarabe a kan wanda ba balarabe ba haka babu fifiko ga wanda ba balarabe ba a kan balarabe haka babu fifiko ga farin Mutun a kan bakin Mutun haka babu fifiko ga bakin Mutun a kan farin Mutun sai da tsoron Allah. (Ahmad 5/411).

Akway wani kyakkyawan ta'arifi na jin tsoron Allah da Annabi Isa ya fada. Hakika wani Mutun ya zo masa sai ya ce masa : Ya kai mai koyadda Alheri ka sanarda ni wani abu da kasan shi ni kuma na jahilce shi da zai anfanshe ni kai kuma da zai cutarda kai ba. Sai Isa ya ce masa menene shi? Sai ya ce : yaya Bawa zai ji tsoron Allah mai girma da daukaka gaskiyan tsoron sa? Sai Annabi Isa ya ce : haka na faruwa da dan abu kadan ne : shi ne ka so Allah gaskiyan so a cikin zuciyar ka kuma ka bauta masa iya kokarin ka kuma ka tausaya ma diyan jinsin ka kamar yadda kake tausaya ma kanka. Sai ya ce : Ya kai mai koyadda Alheri suwanene diyan jinsi na? Sai ya ce : Diyan Adamdukan su. Kuma dukkan abinda ba ka son ayi maka to kada ka yi ma wani shi idan ka yi haka to kai mai tsoron Allah ne gaskiyan tsoron sa.⁷

Umar yaddan Allah ta tabbata a gare shi ya tambay Ubayyu dan Ka'abi yaddan Allah ta tabbata a gare shi cewa : Minene tsoron Allah? Sai ka'abu yaddan Allah ta tabbata a gare shi ya ce : Ya Shugaban Muminai shin ba ka taba bin hanya mai kaya

ba? Umar ya ce : e! na taba bi. Ya ce to ya kayyi? Umar ya ce : na nade tufafina ne sannan na yi kokari. Sai Ka'abu ya ce : to haka tsoron Allah yake.

Kuma mafi kusancin Mutane ga zuciyar Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shisu ne masu tsoron Allah. An karbo daga Ma'zu dan Jabal yaddan Allah ta tabbata a gare shi : A lokacinda Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya aike shi zuwa kasar yamansai Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi masa rakiya yana yi masa wasiyya Ma'azu na kan abun hawa Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shi na kasa da ya gama sai ya ce: Ya kai Ma'azu yalla ba za ka hadu da ni bayan wagga shekara ba yalla kawuce ga wannan Masallacin naqa ko kabari na sai Ma'azu ya yi kuka do bakin cikin rabuwa da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shisanan sa ya fuskanci Garin Madina sai ya ce : Lalle mafi cancanta da ni su ne masu tsoron Allah a duk inda suka kasance.⁸

Zudun Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Mafi yawan Alumomi da kasashe sunkasance karkashin Mulki da Shugabancin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shikuma dukkan su sun gamsu. Ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana Shugabantar jazirara Larabawa dukkan ta. Duk da wannan damar da Allah ya ba shi saida ya ci

8. Duba Ahmad j5/235 Alhaisamiy majma'uz zawa'id Bairut 1988m j9/22.

gaba da Rayuwar sa kamar baya. Kuma ya kasance yana cewa : ni bana mallakan wani abu don kaina. Kuma ya bada labarin cewa komai na faruwa ne da Ikon Allah da kaddarar sa. Da zamani ya jujjuya sai ya samu dinbin dukiya. Sai fatake da rakumma doke da kaya suka shigo Garin Madina. Sai ya raba su dukkan su ga matalauta. Ya ci gaba da Rayuwar sa ta zuhdu kamar kullun kuma ya kasance yana cewa : ba ya yi min dadi a ce na mallaki zinariya da ta kai girman dutsen uhdu sannan kwana uku su wuce a ce akwai dan guttsure saidai dan guttsurenda zan biya bashin Aliyyu da shi!.(Bukhari attamanni 2 Muslim azzakatu 31).

Kuma Ranakku na wucewa amma ba'a dora tukunya a gidan shi ba kuma ya kasance so dayawa yana kwana da yunwa.(Ahmad 6/217 Ibnu sa'ad1/405).

An karbo daga Anas dan Malik yardar Allah ta tabbata a gare shiya ce : na shiga wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shia lokacin ya kshigide kan gado da aka shinfida ma tabarmar kabaa karkashin kan sa akwai hila da aka tsuttsuge she da cawa sai wadan su Sahabban sa suka shigo kuma Umaryardar Allah ta tabbata a gare shi shima ya shigo sai ya juya sai Umaryardar Allah ta tabbata a gare shi ya ga kwantawar tabarma ga hakarkarin Annabitsira da amincin Allah su tabbata a gare shisai Uumar yardar Allah ta tabbata a gare shi ya yi kuka sa Annabi ya ce masa : me ya sa ka kuka ya kai Umar. Sai Umar ya ce : Wallahi na san cewa ka fi kisra da kaisara a wajen Allah kuma ga su can suna wasa cikin Duniyar nan yanda suke so amma gaka a cikin wannan halin da nake

gani yan zu. Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya ce : Shin ba ka yarda a ce Duniya tasu ce Mu kuma tanu ce Lahira. Sai Umar ya ce : na yadda. To lalle haka abun yake.⁹

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya misalta halin shi game da Duniya yana mai cewa: Ina ni ina Duniya! Misali na a Duniya misalin mahayi ne da ya tsaya karkashin wata uwar icce don ya huta sai kuma ya tahi ya bar ta. ¹⁰

Hakanga ne Rayuwar satsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ta kasance!

Kuma yakasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana tsoron a tambai shi game da ni'imar Duniya ranar kiyama sabida haka yana yin addu'a cewa : YaAllah ka rayarda ni miskini ka kuma karbi Rai na miskini ka kuma tayarda ni a cikin taron miskinai Ran tashin kiyama.(Tirmiziy azzuhdu 37/2352 Ibnu Maja azzuhdu 7).

Duk da cewa Annabawa dukkan su sun san cewa suna cikin amincin Allah. Kuma tabbas zasu shiga Aljannah. Amma dukda haka sun san za'a tambai su : Shin sun isarda sako kamar yadda ya wajaba? Kuma za'a tambai su akan ni'imomind Allah ya yi musu. Shin sun godema Allah a kan haka? A gameda haka ne Allah mai girma da daukaka yake cewa : «Tofa wallahi zamu tambayi wadanda aka aiko ma Manzanni kuma wallahi zamu tambayi Manzannin» (Suratul-A'araf 6).

9. Ahmad j3/139 Addabarani aljami'ul kabir tahakin Hamdiy Abdul Majid assalafiy bairut daru ihya atturasul arabiy j10/162.

10. Tirmizi azzuhdu 44/2377 Ibnu Maja azzuhdu 3 Ahmad j1/301.

Abinda ke faruwa shi ne lafuzzakamar irin su :Zuhdu da Takawa da Kyautatawa lafuzza ne daban-daban da sukeda ma'ana kusan daya. Dukkan su na nufin isa matuka cikin tarbiyya da iyakance kwadayin Zuciya da su ne kuma Mutun zai cimma tsarkakar Zuciya zuwa ga wannan manufar ne wannan Ayar take nuni : «Saidai wanda ya zo ma Allah da Zuciya tsarkakakka» (Suratus-shu'ara89).

Tausayin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasance mai Zuciya mai matukar tausasawa. Wataran Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ga wani Mutun ya yi tohi ga kasabairufebasai Fuskar Manzontsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Allah ta mutuke. Bai bar wajensa ba har saida Sahabban sa suka rufe shi. Sannan sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ci gaba da tafiyar sa.

Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasance yana yin umurni da kautata siffa da kama. Bai yadda da tufafi masu duda ba. Bai yadda da yamutsattsan game ba wanda ba'a shace ba. Wataran Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiyana cikin Masallaci sai wani Mutun ya shigo da yamutsattsan kai da game sai Manzon Allah ya yi masa nuni da cewa ya fita kamar yana cewa ya je ya gyara kan sa da gemen sa ne sai ya fita ya je ya gyara gashin kan sa da na gemen sa ya dawo. sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su

tabbata a gare shiya ce : Shin wannan bai fi zama alheri ba fiye da dayan ku ya shigo da yamutsattsen kai kamar sheni ba.¹¹

Wataran Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya ga wani Mutun mai yamutsattsen kai kamar girgije sai ya ce masa: Shin bai samu abinda zai shace kan sa da shi ne ba?.

Ya ga wani shi kuma da tufafi masu dauda sai ya ce : Shin wannan bai samu abunda zai wanke tufan sa da shi ne ba?(Abu Dawuda allibas 14/4062 Annasa'i azzinatu 60).

Wataran wani ya shiga wajan sa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Mutunen na sanye da tufafi tsofi. Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce masa : Shin kana da dukiya? Sai ya ce : e! Sai ya ce : wace irin dukiya? Sai ya ce : Rakumma da tumaki da Dawaki da Bayu. Sai Annabi ya ce : Idan Allah ya baka Dukiya to a ga alamun wannan Ni'imar ta Allah da karamcinsa a jikin ka.(Abu dawuda allibas 14/4063 Annasa'iazina 54 Ahmad j4/140).

A cikin wani labarin kuma sai Mazon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : Lalle Allah na son ya ga alamar Ni'imar sa ga Bawan sa.(Tirmiziy aladab54/2819 Annasa'i azzina Ahmad j4/147).

Shugaban Hallita tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasankeya msalta kololuwan tausasawa da kyawon hali da.

---

11. Muwadda assha'ar 7 albaihakiy shi'abul Iman bairut 1990m j5/225.

Wataran wani mai kaushin hali da dabi'ƙu ya shiga wajen Annabitsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana kiran sa da karhi : ya kai Mahammadu! Ya kai Mahammadu! Saidai dukda haka sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi masa magana mai tabshi sai ya ce masa : Menene sha'anin ka?.¹²

Wani karon kuma lalle Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shisaboda tawasasawan sa da rangomtawan sa da kyawawan dabi'un sa ya kasance yana yi ma bakin sa hidima yana kuma karrama su da kan sa. (Albaihakiy shi'ab 6/518 j7/436).

Kai hatta a lokacin yarintar sa bai taba jayayya da ba tada anfani da wani ba. Saboda kasancewan sa mai tausasawa to ya tarbiyyantarda Mutanen gidan saa kan wadannan halayen madakaka.

Babban misali a kan haka shi ne jikan sa Alhasan yardar Allah ta tabbata a gare shi. An ga Alhasan dan Ali yardar Allah ta tabbata a gare shiyana dawafi ga dakin Allah sannan ya zo wajen makami ya yi raka'a biyu sannan ya aza kan sa akan makami ya takuka yana cewa : Ban bawan ka ne a kofar ka dan mai yi maka hidima ne a kofar ka mai rokon ka ne a kofar ka miskini ka ne a kofar ka. Yana ta maimaitawa. Sannan sai ya juya sai ya hadu da Wadan su miskinai suna ci wani yanki na brodi sai ya yi musu sallama sai suka kira shi zuwa ga abincin su sai ya zauna tareda su annan yta ce da a ce ba Sadaka ce ba da na ci tare da ku. Sannan ya ce musu : ku tashi mu je masabki

12. Muslim annuzur 8 Tirmaziy azzuhdu 50 Ahmad j4/239.

na. Sai suka garzaya masabkin sa tare da shi sai ya ciyarda su ya tufatarda su ya ba su kudi.¹³

Wannan tausayin da wannan tausasawar da son talakka babban misali ne na la'akari da ganin Mahallicci da halitta ke yi mai bayyanuwa a wajen kyautata mu'amala da diyan Adam.

Akwai wani misali na Alhasan kuma da ke bayyana wancan halin. Wataran Alhasanyana yawatawacikin lanbunan Madina sai ya ga wani bakin Mutun a hannun shi akwai Masa idan ya ci loma daya sai ya ciyarda karen sa daya saida ya raba Masar tsakanin sa da karen. Sai alhasan ya yi mamakin bayyanuwar sunnan Allah Arrahman mai Rahama a cikin Rahamar wannan Bawan mai ciyarda kare. Sai ya ce masa : ma ya sa ka raba wannan Masar daidai da karennan baka hi shi da komai ba? Sai bawan ya ce : naji kumayar idon sa ne don shi ban fishi da komai ba. Sai ya ce masa: kai bawan wanene? Sai ya ce : bawan Abbana dan Usman ne. ya ce to lambun fa? Ya ce : na Abbana dan Usmana ne. a lokacin sai Alhasan ya yi niyyar mallakar wannan bawan wanda a zahiri bawa ne amma a hakikani masoyin Allah ne makusancin sa! Sai ya ce masa : kawa Allah kada ka bar wajen nan har sai na dawo zuwa gare ka. Sai ya je ya sayi bawan da lambun. Sai ya zo wajen bawan. Sai ya ce : ya kai wannan hadimihakika na saye ka. Sai ya tashi tsaye ya ce : zan ji ku inyi biyayya ga Allah da Manzon Allah sannan gare ka ya kai maigida na! A lokacinda Alhasan ya ji wadannan kalmominsai ya kara mamakin gaskiyan wannan bawan da tsarkakar zuciyar sa da kyawon lamirin sa.

13. Ka duba : alabshihiy almustadraf bairut 1987m j1/31.

Sai Alhasan ya ce masa : Hakika na saye ka kai da wannan lambun ku na diyanta ka saboda Allah kuma wannan labun na yi maka kyautar sa. Sai bawan ya ce : Ya kai Uban gida na hakika na yi kyautar wannan gidan ga wanda ka yi kyautar saboda shi!. (Ibnu Manzur mukhtasar tarikh dimashk j7/25).

Ladabi da kunyar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shibai kasance yana daga muryar sa da magana ba. Kuma ya kasance yana ya tarbon Mutane da sakakkar huska da lausasawa. Idan ya ji kausassar magana sai ya yi kamar bai ji ba sai ya ki cewa komai gaban Mutane. Da Sahabban sa suka san cewa idan aka yi magana mai sosa Rai ana gani haka a huskar sa ne to sai suna kaffa-kaffada abinda zai hito cikin bakunan su. Saboda kumyar sa bai kasanmce yana kyakkyata dariya ba saidai murmushi. Kuma Sahabbai sun kasance suna kamanta kunyar sa da Budurwa a cikin bukkar Rakumin ta.

Kuma Manzon Allah ya bayyana matsayin kunya da cewa: Lalle kunya na daga cikin Imani.(Bukhari aliman 16).

Kuma ya ce : Lalle kunya da Imani abokai ne tare suke idan babu daya to babu dayan shima.(Bukhari aladabul mufrad rakam : 1313).

Ya ce kuma : Lalle tausasawa ba ya kasancewa cikin komai face sai ya kawata shi. Kuma ba za a cire shi cikin komai ba face sai ya munana shi.(Muslim albirru 78 Abu Dawuda aljihad s1).

Kunya ta gaskiya ita ce wadda da cudanya da tuna Mutuwa wadda ita ce hanyar fatarda kwadayin Duniya daga Zuciya. Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasance yana umurtan Sahabban shi da su ji kunyar Allah Madaukaki kaskiyan ji kunyar sa.

Wata Rana Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya ce ma Sahabban sa : ku ji kunyar Allah gaskiyan jin kunyar sa : Shi ne ku kiyate kai da abunda ya kumsa da kici da abunda ya tara ku kuma tuna Mutuwa da bala'oi. kuma duk wanda ya ke son Lahira to sai ya bar kawar Duniya. Duk wanda ya aikata haka to ya ji kunyar Allah gaskiyar kunyar sa. (Tirmiziy alkiyama 24/2458).

Manzon Allah bai zamo mai kura ma Mutun ido ba. Ya kasance mai maida ganin sa kasa. Duban sa zuwa kasa ya fi duban sa zuwa sama. Saboda kunyar Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kywawan halayen sa bai zama mai ambaton aibin Mutun ko tawayar sa ba yana nan ko baya nan.

Hakika sayyida A'ishayardar Allah ta tabbata a gare ta ta ambata cewa : Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasance idan wani labari ya zo masa game da wani. Ba ya cewa me ya sa wane. Saidai ya ce : me ya sa wadan Mutane suke yin kaza da kaza. (Abu Dawuda anadab 5/4788).

Idan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi niyyar fadakar da wadanda yake magana da su a kan wani kuskure to yana cewa ne : Me ya sa nake ganin ku kaza da kaza. ¹⁴

---

14. Ka duba Muslim assalatu 119 Ibnu Hibban j4/538.

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance idan yana yi ma wani nasiha yana matukar kwadayin kada Mutunen ya yi hushi ko yua hasala don yakasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Rahama ne ga Mutane.

Jalalud Dini yana fada cewa : Hankali na ya ce yana tambayar Zuciya ta : Menene Imani? Sai Zuciya ta ta karkata wajen kunnen Hankali na sai ta ce masa : Imani shi ne Ladabi.

Jarumtar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Bai yiyuwa mu doka cewa akyai wan jarumida ya kai Manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shidomin ba a taba ganin sa yana tsoro ko makarkata ba. Kuma ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi maitabbata ne mai hakuri a lokacin fuskantar kowane abu. Tsoro ko makarkata ba su taba kama shi ba.

Hakika ya wuce tsakanin wadanda ke son kashe shi ba tareda wani tsoro ya kama shi ba. Ya wuce yana karant wadannan ayoyin: «Lalle mu mun sanya kukumma a cikin wuyoyin su kum su kukumman sun kai har zuwa ga habobin su saboda haka su bankararru ne» «kuma mun sanya toshiya a gaba gare su da baya gare su sai muka lullube su. Sai suka zama ba su gani». (suratu yasin 8-9).

Kuma hakika Aliyyuyardar Allah ta tabbata a gare shiya siffanta shi yana mai cewa : hakika na gan mu ranar yakin badar muna labewa bayan Manzon Allah tsira da amincin Allah su

tabbata a gare shikuma shi ya fi kusa ga makiya fiye da mu kuma yana daga cikin wadanda suka fi kowa bala'i. (Ahmad j1/86).

A wani karon kowa Albara'u yardar Allah ta tabbata a gare shi ne ke siffanta zarumtar masoyi mai karamcitsira da amincin Allah su tabbata a gare shiyana mai cewa : Wallahi mun kasance idan yaki ya yi tsanani idanu saka yi ja sai mu labe bayan sa sai gorzon cikin mu ne kai ke daidaitawa da shi yana nufin Annabitsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. (Muslim aljihad 79).

Kuma manzon Allahtsira da amincin Allah su tabbata a gare shiya kasance ko da yaushayana shun farko ne a fagen daga don daukaka kalmar Allah madaukaki. Ranar yakin hunaini wanda Rundunar Musulmi tagirgiza a farkon yakin saidai shi Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai girgiza ba. Sai dai bayyana juriya da karfin zu ciya da na damtse kai ya nuna. Ya baza cikin makiya ya keta sahun makiya yana bisa Alfadarin sa. Sai ya kara maSahabbansa kuzari da jarunta. A karshe sai rudunar Musulmi suka ci nasara a kan makiyansu da falalar Allah da taimakonsa. (Muslim aljihad 76-81).

Kuma ya kasance ya cewa : Na rantse da wanda Ran Mahammadu yake hannunsa nayi kwadayin inyi yaki saboda daukaka kalmar Allah sai a kashe ni sannan inyi a kashe ni sannan inyi a kashe ni. (Muslim aljihad 103).

Rashin wauta a wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Manzon allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance Mutun ne mai saukin lamari. Uwar mu Shugabar

mu A'isha yardar Allah ta tabbata a gare ta ta fada game da shi tana mai cewa : Babu wanda ya kai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kyawon dabi'u. Wani daga cikin Shabbansa ko Mutan gidansa bai taba kiransa ba face sai ya karba masa cewa : labbaika. Mafi kyan karbawa da Laarabci. Saboda kyawawan halayensa ne wannan Ayar ta sabko cikin lamarinsa don karfafa haka. Allah madakaki ya ce : «Lalle ne kai kana kan halaye masu girma» (suratul-kalam 4).¹⁵

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai taba dokan fansa don kansa ba saidai shi koda yaushe mai yafewa ne.

Wani karon kuma Uwar mu A'isha yardar Allah ta tabbata a gare ta tana ba mu labarin lamurra da yawa masu nuni ga lausasawa da tausayi wadanda sna daga cikin halayensa madaukaka tana mai cewa : Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai taba bugun wani abu da hannunsa ba hatta Macce ko hadimiy saidai idan yana yaki ne fisabillilahi. Kuma ba a taba yi masa wani abu ya doka ma kansa fansa ba. Saidai idan an keta dokar Allah sai ya doki fansa saboda Allah mai girma da daukaka. (Muslim alfada'il 79).

Anas dan Malik yardar Allah ta tabbata a gare shi yan bada labari game da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana mai cewa : Ban taba sansanan wani turare ko miski ko wani abu wanda ya fi Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamshi ba. Haka ban taba taba wani abu da dibaji ne ko alharini da ya kai Manzon Allah tsira da amincin

Allah su tabbata a gare shi tabshi. Sai Sabitu ya ce : sai na ce : Ya kai baban Hamzata shin ba kamar kana duba zuwa ga Manzonn Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne ba? Kuma shin ba kamar kana jin maganarsa ne ba? Sai Anas ya ce : e! Kuma wallahi lalle ni ina fatan in hadu da shi Ranar kiyama sai in ce : Ya kai Manzon Allah ga mai yi maka hidima. Anas ya ce : na yi masa hidima shekara goma a Madina ina yaro kuma ba komai nake yi yanda yake so ba amma bai taba ce mini: kash.ba ko ya ce : don me ka yi kaza? Ko da ka yi kaza da ya fi!. (Ahmad 3/222 Bukhari assuwom 53 almanakib 23 Muslim alfada'il 82).

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yabi wani daga Sahabbansa da cewa : Lalle a tare da kai a kwai dabi'u biyu da Allah yake so : Rashin wauta da rashin sauri. (Muslim aliman 25-26).

Abu Huraira ya bada labarin cewa lalle wani Balaraben kauye ya yi hutsari cikin Masallaci Annabi sai Sahabbai suka yi masa ca don su ladabtadda shi amma sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : kubar shi ku zuba wasaki guda na ruwa. Lalle an aiko ku masu saukakawa ne ba masu tsanantawa ba. (Bukhari ajadabu 80 alwudu'u 61).

Sannan sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya bayyana ma wannan Mutunen a hankali kwance ladubban Masallaci da mahimmancin Masallaci.

Anas ya fada yan mai bayyana rashi wauta ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi cewa : na kasance ina tafiya tare da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana sanye da bargo na kasar najran mai kaushi yana da rabaja sai wani Balaraben kauye ya cimma sa ya

hizgi bargon Manzonn Allah saida ya kama ga wuyansa sannan ya ce : Ya kai Muhammadu ka bani dukiyar Allah da ke wajen ka. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya waiwayo ya dube shi sai Manzon Allah ya yi dariya sai ya ce a bashi wata kyauta. (Bukhari allibas 81 alkhumus 91 aladab 86 Muslim azzakatu 281).

Dacewan Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin da'awarsa ya kasance saboda halayen sa na gari. A game da haka ne Allah madaukaki ke cewa : «Saboda wata Rahma ce daga wajen Allah ka yi sanyin hali a gre su da ka kasance mai hushi mai kaurin zuciya da sun watae sun daga gefenka». (suratu-Ali'imran 159).

A hakikanin gaskiya Mutanen jahiliyya sun kasance a wadancan Ranakku suna narkewa a gaban Annabin Rahama tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sadoda halayesa da rangwamensa da tausayinsa. Kuma hakika sun kubuta daga kaushin zukatansu da munin dabi'unsu sai suka wayi gari kamar kwari a zagaye da hasken diyan Adam bayyananne tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Domin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai zama mai son hasara ga diyan Dam ba saidai yana nema musu shiriya ne bai zama azaba gare su ba saidai ya zamo Rahama ne.

Tausayi Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Rahamarsa

Ya fada tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin hadisinsa mai taukaka cewa : Masu yin Rahama Allah ma

Rahama na yi musu Rahama. Ku yi ma na kasa Rahama wanda yake cikin sama zai yi muku Rahama.(Tirmizi albirru 16/1924).

A lokacinda ya ji kukan yaro sai ya ji tsoron kada a fitini Uwar yaron sai ya rangwamta ya takaita salla don ta duba yaronta. Kuma ya kasance yana raya dare yana yawaita zubarda hawaye ya mai rokon Allah don Alummarsa. Kuma yakasance ya batarda lokacinsa duka don ya ceci Mutane daga wuta. Wannan babbar alama ce a kan zufin Rahamarsa da tausayinsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Da yake an aiko shi Rahama ne ga halittu to fa Rahamarsa ta mamaye dukkan Rayukka. Wata rana an nema ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da ya yi ma Mushrikai addu'a sai ya ce : Lalle ni ba a aikoni mai yawan tsunuwa ba saidai an aiko ni Rahama ne. (Muslim albirru 87 Tirmizi adda'awat 118).

A lokacinda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya tafi garin Da'ifa dao isarda sakon Allah zuwa ga Mutane. Sai Mushrikai masu bauta ma gumaka suka gefe shi da duwatsu. Sai Mai kula da duwatsu daga cikin Mala'iku ya zo tare da Jibrila Amincin Allah ya tabbata a gare shi ya ce ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi : shin kana son in halaka wadanga Mutanen. In kana so zan loda musu watsu biyu da ke gefen Makkah?! Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : A'a don ina son Allah ya fitar da cikin bayansu wadanda zasu bauta ma Allahshi kadai wadanda ba su shirka da Allah da wani abu.(Bukhari bada'ul khalk 7 Musalim ajihad 111).

Kuma a game da lamarin Mutanen Da'ifa dinnan wadanda suka cuta ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da nau'oi daban-daban kuma suka kore shi. Har zuwa shrkara ta tara daga hijira da suka sabbaba ma Musulmi asara mai yawa. A game da su ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yake cewa : Allah ka shiryi sakif ka zo da su waje na.ya ci gaba da yi musu addu'a har saida Mutanen da'ifa suka zo daga karshe a Madina suka shiga cikin Addinin Allah Muslunci. (Ibnu Hisham 4/134 Tirmizi almanakib 73/2942).

Lalle Aba Usaid ya zo wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kamammun yakin Bahraini sai ya ga wata Macce tana ta kuka sai ya ce mata me ya sameki sai tace ya saida Dana. sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce ma Aba Usaid : shin ka saida mata danta? Sai ya ce : e! Ya ce : Ina? Ya ce : a cikin kabilar Abas. Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : to ka koma ka dawo da shi. ¹⁶

Hakika Rahamar ,anzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ta mamaye dukkan Duniya. Kuma hakika ya ce : Ba zaku taba yi Imani ba sai kun so junanku. Shin ba zan nuna muku abin da zaku so juna a kansa ba? Sai suka ce : e! Muna so ya kai Manzon Allah. Sai ya ce : to ku yada sallama a tsakaniku. Ku so junanku na rantse da wanda Rayuwa ta ta ke hannunsa ba zaku shiga Aljanah ba sai kun rahamci junanku. Sai suka ce : ya Manzon Allah mun kasance masu rahama ga junan mu. Sai ya ce : Ba wai rahama ga waninku kadai ba ga kowa da kowa. (Alhakim J4/185-73310).

Afuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Lalle Allah madaukaki yana son afuwa da Bawa zai tuba ya yi nadama har cikin zuciyarsa a kan abunda ya aikata na zunubi to Allah ya yi alkawalin cewa zai karbi tubarsa. Don Allah fa mai Afuwa ne mai Gara saboda haka ne ya ke son Bbayin sa ma su zama masu Afuwa.

Sharadi Afuwa shi ne nadama da biyayya ga umurnin Allah da nusantar haramun. Mafi kyawon misali na Afuwa muna samun shi ne wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Hakika ya yafe ma Hindu wadda ta muslunta ranar fatahu Makkah bayan ta tattamni antar Amminsa Hamza yardar Allah ta tabbata a gare shi ranar yakin Badar.

Kuma Hubaru dan Aswad ya kasance babban makiyi ne na Muslumci. Kuma shi ne ya soki rakuminda Zainab diyar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a lokacin hirarta daga Makkah zuwa Madina har saida Zainab ta fado daga kan rakuminsa.huma alhali tana da ciki sai cikin ya zube jini ya yi ta zuba da tsanani.wannan ya kasance sanadiyyar Mutuwarta bayan haka. Kuma Hubaru ya aikata laifuka masu tarin yawa. Bayan fatahu Makkah sai ya tsere ba a kama shi ba. A wani lokaci Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana zaune tare da Sahabbansa a garin Madina sai Hubaru ya zo ya tsaya gabansa sia ya ce : Amincin Allah ya tabbata a gare ka ya kai Manzon Allah. Lalle na shaida babu abin bautama da gaskiya sai Allah kuma lalle kai Manzon Allah ne. hakika na gudu saboda kai juwa garuruwa daban-daban nama so in tafi zuwa garuruwan

Ajam¹⁷ sai na tuna falalarka da kirkinke da yafiyarka ga wanda ya yi maka ganganci. Kuma mun kasance mushrikai ne sai Allah mai girma da daukaka ya shiryadda mu ta hanyarka. Ya kuma kwato mu daga halaka ta hanyarka. To ka yafe mini laifinda na yi maka da dukkan abunda ya iso gare ka daga gare ni lalle ni na amsa laifina. Sai Manzon Allah ya ce : Lalle na ya fe maka kuma lalle Allah ya kyauta ma da ya shiryadda kai ga Muslunci Muslunci na yana goge laifinda ya gabace shi. Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya hana a zage shi ko a ci masa mutunci. (Alwakidiy j2/857-858).

Ikrima dan Abi Jahal yakasance daga cikin sanannun makiyan Muslunci. Aka yi fatahu Makkah sai ya tsere. Matar shi Ummu Hakim diyar Haris dan Hishamu ta kasance mai hankali ce. Ta muslunta sannan ta roka Aminci daga Manzon Allah don mijinta sai ya ce to ta je ta zo da mijin nata. Sai ta fita tana nemansa da ta gan shi sai ta ce masa : na zo maka daga wajen mafi sada zumunci mafi kirki mafi alherin Mutane kuma lalle na nema maka Aminci kuma ya amintadda kai. Sai ya dawo tare da ita a lokacinda ya yi kusa da Makkah. Sai Manzon Allah ya ce Sahabbansa : Ikrima zai zo muku Mumini Muhajiri to kada ku jagi Madaifinsa domin zagin Matacce yana cutadda Rayayye amma ba ya kai wajen Mataccen. A lokacinda ya iso kofar Manzon Allah sai ya yi bushara. Sai Manzon Allah ya mike ya tarbe shi yana mai murna da zuwan shi. (Alhakimu almustadrak 3/269).

Sai ya ce masa : Maraba da Mahayi Muhajiri. kuma ya gafarta masa bai tuna masa abunda ya aikata na laifi ba.¹⁸

17. Ajam : su ne wadanda ba larabawa ba.

18. Tirmizi alisti'izanu 34/2735.

Kuma so dayawa Manzon Allah ya kasance yana cewa a cikin Addu'arsa : Ya Allah ka gafarta ma Mutanena domin ba su sani ba ne.(ka buba Bukhari Alanbiya'u 52 Ibnu Maja almanasik 56 Ahmad j1/441).

A lokacinda sumamtu dan usalu Shugaban kasar yamama ya shiga Muslunci yana mai cewa : Na shaida babu abin bauta ma da gaskiya sai Allah kuma na shaida cewa Mahammadu Manzon Allah ne. sai ya ce ya kai Mahammadu wallahi da babu fuskarda na fi ki doron kasa kamar fuskarka. Amma yanzu fuskarka ta wayi gari mafi soyuwar fuska zuwa gare ni. Wallahi da dabu Addininda na fi ki kamar Addininka. Amma yanzu ya wayi gari mafi soyuwa zuwa gare ni. Wallahi da babu garinda na fi ki kamar garinka. Amma yanzu ya wayi gari mafi soyuwa zuwa gare ni. Kuma lalle kasan cewa sojojinka sun kama ni a kan hanyata ta Umra kuma ni yanzu haka ina son in tafi Umra me kake gani? Sai Manzon Allah ya yi masa bushara ya yi masa umurni da ya ge ya yi Umrarsa. A lokacinda ya iso Makkah sai wani ya ce masa mun ji cewa ka kafirta ka bi Mahammadu. Sai ya ce ban kafirta ba amma na muslunta na bi Muhammadu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Kuma wallahi daga yau ko ban kwayar hinda guda daya ba zai zo muku da Yamama ba. Har sai Manzon Allah ya bada izini.(Bukhari almagazi 70).

Sai Sumamatu ya yanke alaka ta kasuwanci da Mushrikan garin Makkah. Kuma bisa alada Kuraishawa sun kasance suna kawo Abincinsu ne da sauran kayan masarufi dukkansu daga Yamama. Sai yunwa da fari suka kama Mutanen Makkah. Sai suka nemi agajin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi don ya cece su daga wannan alamarin. Sai Manzon Allah tsira

da amincin Allah su tabbata a gare shi ya rubuta wasika zuwa ga Sumamatu cewa kada ya yanke kasuwancin Kuraishawa. ¹⁹

Ka ga har Mushrikannan sun manta cewa su ne wadanda suka haramta ma Musulmi abinci a cikin unguwar Abu Dalibi tsawon shekara ukku. Amma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yafe musu.

A cikin shekara ta bakwai daga Hijira bayan fatahu khaibara. La barin Mutanen Makkah ya samu Manzon Allah cewa suna cikin bukata da cuta da fari sai ya aika musu Abinci tare da Amru dan Umayya badamre. Sai Abu Sufyana ya amshe ya raba shi dukkan shi ga talakkawan Kuraishawa. Sa ya fada yana mai gode msa a kan wannan aikin : Allah ya sakama dan danuwana da Alheri lalle shi mai sada zumuci ne. (Aya'akubiy attarikh j2/56).

Bayan wani dan lokaci sai Mutanen Makkah suka shiga Muslunci. Bayan Zukatansu sun yi tabshi saboda falalar Mnzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Ya zo a cikin a lokacin hudaibiyya wadansu sozozin dag Musrikai sun kaima Mazon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi farmaki don su kashe shi. Sai ya kama su dukkansu kuma ya yi musu afuwa. (Muslim aljihad 132-133).

Bayan fatahu khaibara wata macce bayahudiya ta sa ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi guba a cikin Abinci. Da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kai Abicin ga bakinsa sai bar Abincin. Kuma matar da kanta ta amsa cewa ta sa guba cikin Abicin. Saboda haka

19. Ibnu Abdil Barri alisti'ab alkahira babu tarihi j2/214-215 Ibnu Alasir usdul gaba akahira 1970m j1/295.

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yafe mata.(Bukhari addibbu 55 Muslim assalam 43).

Kuma duk da cewa Manzon Allah ya san cewa lalle Labidu munafikin bayahuden nnan shi ne ya yi masa sammo. don an sanarda shi ta hanyar wahayi. Kuma ya san wanda ya sa shi yin wannan aika-aika. Saidai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai damu da wannan laifin da Labidu ya yi ba kuma bai duki matakin kashe Labidu ba. Bai kuma kashe kowane Bayahude daga cikin yahudawan bani Zuraiku kabilarda daga cikinta ne Labidu yake. ²⁰

A gameda haka ne wannan Ayar take tsokaci cewa : «Ka riki yin afuwa kuma ka yi umurni da Alheri kuma ka kauda kai gameda jahilai»(Suratul A'araf 199).

Haka masu Bauta masana da suka kusanta ga Mnzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da so suma ana samun wani yanki na afuwarsa saboda haka sun kasance suna yafewa ne da fatan suma su sami afuwa daga wajen Allah mai girma da daukaka. Misali Mansur a lokacinda ake jifansa da duwatsu ya kasance yana cewa : Ya Ubangiji ka yi Afuwa ga masu jifana kafin ka yi mini Afuwa.

Kulawan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Hakin Makwabci

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance koda yaushe yana kwadayin kiyaye hakkin

---

20. Ka duba Ibnu Sa'adu j2/197 Bukhari addibbu 47-49 Muslim assalam 43 annasa'i attahrim 20 Ahmad 4/367.

Makwabci. Saboda haka ne ya kr cewa a cikin hadisin : Jibrilu bai gushe yana yi mini wasici da Makwabci har saida na yi tsammanin zai sa shi cikin Magada. (Bukhari aladabu 28 Musalim albirru 140-141).

Ya zo a cikin wani Hadisin cewa : Makwabta kala uku ne daga cikinsu akwai mai hakki uku. Daga cikinsu akwai mai hakki biyu. Daga cikinsu akwai mai hakki daya. Mai hakki uku shi ne Musulmin Makwabci Dan Uwa. yana da : hakkin makwabta da hakkin Muslunci da hakkin Dan Uwantaka. Amma wanda yake da hakki daya shi ne : Musulmin Makwabci ba Dan Uwaba. yana da hakkin Musulunci da hakkin makwabta. Amma wanda yake da hakki daya shi ne : kafirin Makwabci. Yana da hakkin makwabta kadai.²¹

Yana shiga cikin taka hakkin Makwabci : leka tagar makwabci. Da cutarda shi da kamshin Abinci. Da aikata abunda ke damunsa.

Saboda hak ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yake cewa : Mafi alherin abokai a wajen Allah shi ne mafi alherinsu a wajen abokinsa. Kuma mafi alherin makwabci a wajen Allah shi ne mafi alherinsu a wajen makwabcinsa. (Tirmizi albirru 28).

A cikin wani Hadisin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cewa : Ba Mumini ne ba wanda zai kwana da koshi amma Makwabcinsa na gefensa nada yunwa. (Alhakimu j2/-10/2166).

21. Albaihakiy asshi'abu 7/73 Assiyudiy aljami'us sagir Misra 1321h 1/146.

Abu Zarri algfariy ya ambata cewa : Lalle Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana yi masa umurni cewa idan ya dafa Abinci to ya kara ruwan miya don ya damma makwabtansa. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya mai cewa : Ya kai Aba Zarrin idan ka dafa dage-dage to ka yawaita ruwansa sai ka damma makwabtanka.(Muslim albirru 142).

Ya ce kuma : Idan ka dafa dage-dage to ka ywaita ruwansa sai ka kwalfa ma makwabtanka.(Ibnu Maja aladima 58).

Kuma Abu Zarri ya kasance yana daga cikin mafi talaucin Sahabbai. ma'ana babu uzri hatta ga talakka game da kiyaye hakkin Makwabcin.

Kuma hakika Abu Hurairata yardar Allah ta tabbata a gare shi ya rawaito daga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi lalle wata Rana ya ce : Wallahi ba zai yi Imani ba. Wallahi ba zai yi Imani ba. Wallahi ba zai yi Imani ba. Sai Sahabbai sukla tanbai shi : wane ne? Ya kai Manzon Allah. Sai ya amsa cewa : Wanda makwabcinsa bai kubuta daga sharrinsa ba.(Bukhari aladab 29 Tirmizi alkiyama 60).

Ya zo a cikin wata riwaya cewa : ba ya shiga Aljannah wanda makwabcinsa bai kubuta dag sharrinsa ba.(Muslim aliman 73).

Mu'amalar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Talakkawa

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana mu'amala da Talakka da da Wadda Mijinta ya rasu da

Maraye da Bako. Yana mu'amala da su da tausayi da kula da mahimmanci. Ya kasance yana yi musu mu'amala da tausasawa mai girma ta yanda ba za su ji abinda suke cikinsa na talauci da rashi ba.

Abu sa'idu alkhudriy yardar Allah ta tabbata a gare shi ya hakaito cewa : Na zauna cikin wata jama'a ta masu rauni daga Muhagirai wadansu daga ckinsu na labewa bayan wadansu don karamcin abinda suka rufe alaurarsu da shi. Wani makaranci na karanta muna Alkurani. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zo sai ya tsayu a kanmu. A lokacinda Manzon Allah ya tsaya sai mai karatu ya yi shuru. Sai Manzon Allah ya yi sallama sannan ya ce : mene ne kuke aikatawa? Sai muka ce wani makaranci ne ke karatu muna sauraren Littafin Allah. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : Na gode ma Allah da ya sa a cikin Alummata wadanda aka ce in hankuradda Zuciyata tare da su.²² Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zauna ya daidaita kansa da mu. Sannan ya yi haka da hannunsa sai suka juya Idanunsu kallonsu ya koma wajensa. Ina ganin Manzon Allah bai gane kowa daga cikinsu ba sai ni. Sannan ya ce : Albirinku ya ku talakawan Muhagirin da wani haske cikakke Ranar kiyama zaku shiga Aljannah kafin Masu kudi daga cikin Mutane da rabin yini shi ne shekara dari biyar.(Abu Dawuda alilmu 13/3666).

22. Yana nuni zuwa ga fadar Allah Madaukaki cewa : «ka hankuradda Zuciyarka tare da wadanda suke ambaton uban gijinsu da safe da marece suna neman yardarsa kada ka tsallake su da Idonka kana neman kayan kawar Duniya kuma kada ka yi biyayya ga wanda muka rabkanarda Zuciyar daga anbatonmu ya bi son Ransa lamarinsa ya kasance ketare iyaka»(suratul kahafi 28).

Wata Rana Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yan zaune a cikin Madina sai wadansu Mutane suka zo masa ba takalmi kuma tsirara kassan jikinsu sun fito saboda yunya da zafin Rana. Sai fuskarsa ta canza saboda abinda ya gani na talaucinda ke tare da su. Sai ya shiga gidansa sannan ya fito sannan ya ce ma Bilaal ya kira sallah ya yi ikama sai ya yi sallah sannan ya yi huduba ya kwadaitadda Sahabbansa yardar Allah ta tabbata a gare su a kan ciyarwa da taimaka ma wadannan miskinan. Sai Sahabbai suka yi rige-rige zuwa ga taimaka musu. Da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ga haka sai Ransa ya yi sfari fiskarsa ta sake. (Muslim azzakatun 69-8-70 Ahmad 4/258-361).

Rayuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi cike take da misalai na ciyarda miskinai. Da shiriya da gaskiya da Rahama da tausayi da tausasawa. Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi ma Uwarmu A'isha wasiyya da cewa : Ya A'isha kada ki maida hannun Miskini koda ki bashi tsagin dabino ne! Ya ke A'isha ki so Miskinai kuma ki kusantadda su don saboda haka Allah zai kisantadda keRanar tashin kiyama. (Tirmizi azzuhdu 37/2526).

Ubbadu dan Shurahbil ya hakaito cewa : Yunwa ta kama ni sa na shiga gonar wani na ci kuma na cika rigata. Sai mai gonar ya kama ni ya yi mini duka ya kuma kwace rigata sai na zo wajan Mamzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce mas : don me ba ka sanarda shi ba tunda bai sani ba. kuma don me baka ciyarda shi ba tunda mayuwaci ne. sai ya umurce shi da ya maida mini tufana kuma ya ba ni

cikin baho daya da rabi na Abinci. (Abu Dawuda azzuhdu 92/2663 Annasa'iy akada'u 21).

Wannan Hadisin yana nuni zuwa ga cewa lalle Musluci yana neman sanadin laifi sannan ya yi kokarin gyara mai laifi. Ta wannan ne muke misalta shari'ar Muslunci da ladabtarwan Uwa da Uba ga diyansu. Ba a kori Mutun daga Rayuwa tare da jama'a ne manufa ba. a'a manifa ita ce sake maida shi cikin Rayuwa tare da jama'a a kan gaskiya.

Mu'amalar Mazon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da fursuna da masu hidima

Lalle Rahamar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da tausayinsa sun zarce har zuwa

Ga fursunan ya'iki. Saboda haka ya kasance yana umurni da a yi musu mu'amala ta gari. Abu Azizi dan Uwar musabu dan Umair ya hakaito wata kissa mai ban mamaki yana mai cewa : Na kasance cikin fursunan Badar. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : Ina yi muku wasiyya da kautatama fursunannan. Ni na kasance cikin wani gungu na Ansar. Sai suka kasance idan zasu ci abicin rana ko na dare sai su ci dabino ni kuma su ba ni Abinci. Don wasiyyarda Manzon Allah ya yi musu. Idan wani gutsuren breidi ya fada a hannun dayansu sai ya mikami ni shi sai in ji kumya in ba wani sai ya maida ma mairikon Abinci. (ka duba Alhaisamiy 6/186 Ibnu Hisham s2/288).

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya so ya gamada bauta da ya iske a tsakanin Larabawa.

Kuma ya bi mata kai manya-many don cimma wannan manufar. Ya kasance wani lokaci yana kwadaitarwa a kan diyautarwa ya kuma nuna cewa yin haka babbar Bauta ce. Farkon abunda Mutun zai yi na kaffarar Rantsuwa shi ne diyauta Bawa. Manzon Allah ya kasance koda yausha yan kwadaitarwa a kan haka har saida mafi saoyuwa kuma Abokinsa Abubakar Siddik ya diyautarda dayawa da dukiyarsa don neman yardar Allah ta'ala.

An karbo daga Ma'arur dan Suwaidi yardar Allah ta tabbata a gare shi ya ce : Ma hadu da Abu Zarri yardar Allah ta tabbata a gare shi a wani waje da ake kira : Rabuzati yana sanye Alkabba bawansa na sanye da Alkabba. Sai na tambaye shi game da haka. Sai ya ce mini : Lalle ni na yi zagayya da wani sai na aibata shi da Mahaifiyarsa. Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce mini : Ya kai Abu Zarri sai ka aibata shi da Mahaifiyarsa lalle kai Mutun mai wauta. Diyan Uwanku su ne masu yi muku hidima Allah ya sa su karkashinku duk wanda dan Uwarsa ya kasance karkashinsa to ya ciyada shi daga abinda yake ci ya tufatarda shi irin tufafinsa kada ku dora musu abinda basu iyawa idan kun daramusu abinda ba su iya wa to ku kama musu.(Albukhari aliman 22 Muslim 38).

Wani ya aura ma bawansa kuyangarsa. Bayan haka sai ya so ya raba tsakaninsu. Sai Bawan ya tafi wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ba shi labari. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : Ya ku Mutane me ya sa wani zai auradda kuyangarsa ga Bawansa sannan ya ne mi raba tsakaninsu. Tofa saki na hannun wanda ya riki kwabri ne.(Ibnu Maja addalak 31 Addabaraniy alkabir j11/3000).

Saboda wannan umurnin da wanda ya yi kama da shi ne Sahabbai suka fifita diyautadda Bayinsu a cikin dukkan lokutta. A hankali-hankali saida aka yi watsi da Bauta har zuwa yau. Abin nufi cewa lalle Muslunci ya doke kaidin Bauta daga wuyan dan Adam. Wannan Bautar da tana cin tarihin dan Adam da gaskiya a matsayinta na daya daga cikin dokokin yaki.

Kuma Muslunci ya kasance yana umurni ga mai Bawa da ya ciyarda shi daga abunda yakr ci ya kuma tufatarda shi daga tufansa kuma daka ya dora masa abunda bai iyawa. Ya kuma biya masa bukatunsa. Kuma Musalunci ya nuna cewa diyautadda bawa aiki ne na kwarai. Kuma hanya ce ta samun tsira ga Mumini. kuma Muslunci ya bayyana hakkokin Bawa wadanda ya wajaba a kiyaye su ta yanda wanda baida Bawa ya fi wanda yake da Bawa sararawa. Kuma tayanda mai Bawan ma zai yi kama da bawan shi ma.

Kakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fada yana mai takaicewa : Salla fa! Salla fa! Ku ji tsonon Allah a cikin abunda hannayenku na dama. (Abu Dawuda aladab 123-124/5256 Ibnu Maja alwasaya 1).

Wannan na daga cikin isa mkura na yi ma Alummarsa wasiyya tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Wannan na nufin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya rufe dukkan kofofin da ke kai ga Bauta. Ya kuma bude kofofin diyauta dan Adam har zuwa karshen Bauta. Shi akwai misali mafi kyau na karadda Bauta kamar wannan?

Wannan matsayar ta isa ta nuna muna matsayinda Muslunci ya kai bayi : Kamar yanda aka sani ne cewa lalle Bilal dab Ribah bahabashe yardar Allah ta tabbata a gare shi ya kasance bwa ne

kafin ya shiga Muslunci. Kuma bayan Muslutar shi Manzon Allah ya nada shi Babban masu kira Salla kuma shugabansu. Babban misali a kan haka shi ne muna gani ana rubutawa ga bangon mjalisin masu kiran Salla : **Ya kai Bilal bahabashe!**

Wani lokaci Zaid dan Harisa ya kasance Bawa ne da Uwarmu khadija yardar Allah ta tabbata a gare ta ta yi ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kyautar shi. sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya diyautarda shi. Sai ya wayi gari Sahabi ne mai albarka da tari falala yana tukar son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Haka kuma dansa Usama Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya nada shi Shugaba ga Rundunar Musulmi yana saurayi.

Haka shima Darik dan Ziyad wanda ya bude Andalus ya kasance Bawa ne ana saida shi ana sayowa. Amma a karkashi Muslunci ya daukaka zuwa matsayinda ya fi dacewa da mutuncinsa da daukakarsa ta dan Adam. Sai yawayi gari kwamanda ne na Rundunar Musulmai.

Atakaice Muslunci dai ya sa Bawa matsayi uban gidansa. Saboda haka na Mushrikai suka yi kokowa da Muslunci. A wannan Zamanin da muke ciki makiyan Muslunci. Shin ba abunda suka yi kenan ba?! Azzalumman yau shin ba su sanya dayawa su zame musu Bayi ba?! Shin ba su yi kwace da sunan yanci da hakin barra'au da marasa karhi ba?!. Duka don su ribaci arzikinsu kawai! Shin tsarin Bauta na wanga Zamani na babu Raham mai doke da sunaye masu dadin ji ba diyan Adam suke dandana yau ya banbanta da Zalumcinda Tarihi ya Rubuta?!

Saboda haka lalle Musluncinda ya kawarda Bauta jiya kusa da tsarukkansa da dokokinsa. Ya kuma daukak kimar dan Adam da alkadarinsa da falalarsa. Wallahi mai iko ne a kan ya ba diyan Adam maganin matsalolinsu a yau! Kuma.

Idan daiyan Adam suka aikata abunda ba haka ba to za su kai knsu ga halaka da salwanta ne a tsakanin hakoran son masala ne kawai.

Ina bannar mulkin mallaka wanda har yanzu tana tsotsan jinin masu rauni. Tana maida su bayi. Ina wannan bannar ina Karantarwan Muslunci madakaki dawwamamme. Karantarwanda Manzon Allah yake abbara shi yana magana akan fursunan yaki da bayi cewa : Duk wanda dan uwansa ya kasance karkashinsa to ya ciyarda shi abunda yake ci ya kuma tufatarda shi daga abunda yake sawa.(Albukhari aliman 22 Muslim aliman 36-38).

Lwadancean kalmomin da su ne Muslunci ya daukaka alkadarin dan Adam kowane iri ne a duk inda yake a kowane lokaci.

Abin sani shi ne cewa lalle hanya daya tilo mai kubutarda daiyan Adam ita ce hanyarda ta tseratadda dan Adam a da. Ita ce bin shiryarwan MANZON Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da rataya a gare shi. Hakika tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya dora ma'aunai na yin mu'amala da Mutane ya kuma ba dan Adam kimarsa bai banbanta tsakanin kowa ba : talakka ko mai kudi ko sarki ko wanda ba sarki ba Uban gida ko bara. A lokacinda wani Sahabi ya zo yana tanbayansa : sonawa ya kamata in yafe ma hadimina? Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce masa : Ka yafe

masa kowace Rana so saba'in. (Abu Dawuda aladab 123-124/5164 Tirmizi albirru 31/1949).

Hakika Rahamar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ta kasance teku ne da ta da iyaka. Kalarsa da Zukatan Mutane ba ta da misali.yana daga cikin aabunda ke nuna haka fadarsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi : Idan dan aikinsa dayanku ya kawo masa Abinci idan bazai iya ci tare da dan aikin ba to ya ba shi loma daya ko biyu don shi ne ya sha zahindafa shi da wahalar gyara shi. (Bukhari aladima 55 Tirmizi aladima 44).

Da Allah Madaukaki ya ga dama sai ya sa maigidan ya zama shi ne dan aikin. Dan aikin kuma ya zama shi ne mai gidan. Saboda haka dole ne mu gode ma Allah yanda ya dace mu yi mu'amala da wadanda suke karkashinmu da kyautatawa.

Mu'amalar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Mata

Macce a lokacin jahiliyya kafin zuwan Muslunci ta kasance mai ganin munanan nu'amaloli masu karo da mutuncinta da huruminta a matsayinta na diya macce. Larabawa a lokacin jahiliyya sun kasance suna turbude diyansu mata da Ransu babu Rahama don tsoron kada ta jawo musu abun kumya. Suna aikata wannan ta'asar saboda wa musiba da suke ganin zata faru mai yi yuwa ne ba za ta faru ba. A game da haka ne alkurani yake magana yana siffanta halinsu da cewa : «Idan aka yi ma dayansu albishir da diya macce sai fukar shi ta dawwama a murtukye ya ta bakin ciki» (Suratun-nahli 58).

Mutane a lokacin jahiliyya sun kasance suna yi ma Mata da diya mata mu'amala da bata dace da matsayisu ba. Sai su rikye su hanya ce ta debe kewa ta hanyarda ke kada mutunci su. Har zuwa lokacinda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya bayyana sai ya dasa ma Mata bisiyar yancisu sai Macce ta wayi gari alama ce ta mutunci da mame kai a tsakanin jama'u. Sai Uwaye suka wayi gari suna misalta mutuci ne. sai Macce ta wayi gari saboda wannan tausayi na Mahammadu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya zo cikin Hadisi cewa : Aljannah na karkashin kafafun Uwaye ne.²³ ya kai matukar kololuwa alkadarida Macce ta cancanta.

Me ya kai wancan mutunci da ke nuni akan matukar tausayi da lausasawa wadda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yake nunawa ga Mata. Wani lokaci Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance cikin hali na balaguro sai ya kasance a tare da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a kawai wani yaro na kiransa : Anjashah sai yana ta rera waka sai Rakummamda Mata ke kansu suna ta sauri saboda wakar shi. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ji tsonon kada wani abu ya sami jikin Matanda ke sa mai rauni. Sai ya ce masa : Kaiconka ka yi a hankali da tangaran ya kai Anjashah.(Bukhari aladab 95 Ahmad j3/117).

Cikin wani Hadisin ku Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cewa : Ya Allah lalle ni na harramta hakkin masu rauni biyu : Maraye da Macce.(Ibnu Maja aladab 6).

23. Annasa'i aljihad 62 Ahmad j3/429 Assiyudiy j1/125.

Ya fada kuma a cikin wani Hadisin kuma : Kada Mumini ya ki Mumina idan ya ki wani hali nata to ai zai so wani halin. (Muslim arrala 18).

Bomin Macce a salinta ba kasa mai kaya ba ce da zata cancanci kiyayya da adawa. Saidai ma Macce lanbu ce da ta cancanci sayayya da kauna. Sonta tun asali kyauta ce daga Allah Ta'ala

A game da haka ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin Hadisinsa : An sa mini son abu biyu da abubuwan Duniyarku : Mata da Turare kuma an sa jin dadi na a cikin Salla. (Annasa'i 10 Ahmad j3/128-199)

Saboda haka bai dace ba a kimanta shi da Idon rabkanuwa ba. Macce ita ce ma'ajiyar maniyyinda ake halitta khalifan Allah a doron Kasa daga gare shi fa!²⁴ ya wajaba asan cewa wannan

---

24. Bai yiyuwa mu fahimci karkat na sha'awa a cikin auren Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi . don bai auri budurwa a lokacin samarcin shi ba. Matar shi ta farko zawara ce mai shekara arba'in cewa da Uwar mu khadija bai auri wata ba tsawon Rayuwarta sa da ta mutu. ya gudanarda mafi dadin Rayuwarsa tare da ita. Bayan mutuwar ta ya riga ya kai shekarun tsufa. Matansa da ya aura bayan hak ya aure su yana da shekar hamsin da biyar. Wannan kuma ba zabinsa ba ne umurni ne daga Allah don ya karantadda su Addini. Kuma mfi yawan Uwayen Muminai yardar Allah ta tabbata a diya. Abun fahimta shi ne cewa lalle dacewar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da tsayuwa da nayin isarda sakon manzanci da nauyin zamantakewan aure a cikin shekaru irin nashi dalili ne da ke nuna cewa zabin wadannan Matan ya kasance daga wajen Allah. Manifar haka ko shi ne isarda Muslunci a cikin sauki da hutu zuwa ga kowane dan Adam. Idan kan son karin bayani to ka duba : Usman Nuriy Daubash : Sayyiduna Muhammad Almustafa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi j1/130-140.

son Allah mai garma da daukak ne ya shuka shi a cikindabi'a ta dan Adam ya kuma sa dabi'ar ta kasance a kan daraja kimtsatts don wannan son madaukaki. Sabda haka son da Manzon Allah yake yi ma Mata bai zama so na sha'awa ba saidai ya kasance so ne na daukaka suka dace da ita. Macce a cikin Tarihin dan Adam ta samu cikkakiyar kimarta da darajarta a karkashin Musluncinda ya tsarkaka daga shirka ne. da zamu lura da zamu ga cewa dukkan tsarurruka na dan Adam da ba Muslunci ba da ke da'awar cewa sun kimanta Macce to zamu ga cewa sun bata kima ne a matsayinta na kayan kawa kawai! Cikin abunda ba haka ba to zaka ga cewa a hakikani an doki Macce matsayin wata hanya ta neman kudi ko neman shahara ne kawai!

A kan irin wannan ne ya wajaba a dora diyan Adam a cikin wannan lokacin da muke ciki. Na duba zuwa ga Macce duba sahihi. Kuma ya kasance ta hanyan hankalta na Muslunci mai Albarka. Macce da Namiji tun farko hallitar su Duniya biyu ne masu kammala juna. Amma a cikin wannan kammalawar Allah ya ba Macce koso mafi tasiri. Don Macce ita ce ke gyara jama'a kuma ita ke bata su. Da wannan kiantawan ne babban misali yake samuwa na kula da tarbbiyatadda Macce da kimtsata tarbiyyarda da ita zata iya gyara jama'a. A game da haka ne Hadisi na Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yakr cewa : duk wanda ya kasance a gare shi biya Mata ukku ko diyan Uwa ,ata ukku ko diya biyu ko diyan Uwa biyu sai ya kyautata zama tare da su ya kuma ji tsoron Allah a game da su to yana da Aljannah.(Tirmizi assula 13/2040 Abu Dawuda aladabu

Wana karo kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cewa a cikin Hadisin sa : duk wanda ya reni yan mata biyu har zuwa balagarta zai zo Ranar kiyama ni da shi haka ya daba yan yatunsa.(Muslim albirru 149 Tirmizi albirru 13/2038).

Sannan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya karfafa matsayin Macce ta gari yana mai cewa : Duniya kayan jin dadi ce mfi Alherin kayan jin dadinta Macce ta gari. (Muslim arrala'u 64 Annasa'i Annikahu 15 Ibnu Maja Annikahu 5).

Ga baki baya bayan kowane Babban Mutun a kai wata Macce Tagari. Misali Uwarmu Khadija yardar Allah ta tabbata a gare ta ta kasance mata ce ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ita ce babbar mataimakiyarsa a farkon da'awarsa. Kuma bai taba manta ta ba tson Rayuwarsa. Haka Fatimatu zahra'u yardar Allah ta tabbata a gare ta ta taimaka matuka game da cin Nasarar Ali yardar Allah ta tabbata a gare shi.

A takaice Macce ta gari ita ce babbar Ni'aimar Duniya. Ta la'akari da haka ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya gindaya sharadinda da shi ne ake sanin Bawan Allah na gari a cikin Hadisisa. Shi ne yin mu'amala ta gari da Mata. Yana mai cewa : wanda ya fi kowa kammalal Imani shi ne wanda ya fi su kyawon hali, kuma mafifitanku su ne mafifitanku a wajen Matyensu.(Tirmizi arrala'u 11/1162-1195).

Saboda wannan ne yake kasancewa walakanci da kaskanci mai girma idan Mutun ya riki matarsa kayan morewa kawai yana duba zuwa gareta buba na dadi da sha'awa kawai. Ya kuma rike ta ta bangaren gangar jiki kawai. Rashin girmama Macce nau'i ne na makabta ganme da daukakarta Allah Madaukaki ya ba

Macce. Domin Macce a wanga Duniyarmu ta yau an doketa matsayin hanya ce ta tallace-tallace tana saida mutucinta sabo da haka. Me ya kai haka kaskantadda mutuncin Macce da alkadarinta da kimarta?!

Lalle Macce ya kamata a tarbiyyartadda ita kamar injiniya mai gina jama'a na hakikani. Kuma ta kasance katanga ta addini mai renon masu bude kasashe da Muslunci. Don ba a halitta mat wani matsayi da ya fi dacewa da matsayinta da alkadarita fiye da ta kasance Uwa ba. don Uwa ta gaskiya ita ce wadda ta ta doke mu a cikinta sannan ta doke mu a Zuciyarta kuma ta sa mu gabanta tana kula da mu har lokacin Mutuwa. Ta sadaukarda kanta da Rayuwarta ga diyanta da haka ne zata cancanci girmamawa da godiya tswon Rayuwa.

Idan muka waiwayi kamshin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mai dadi zamu ga cewa shi ne Hikimarda tassa aka sa son kamshi ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da zurfi da tawsasawan da aka ba Ruhinsa. Kamshi mai dadi kamar ta turare abun son Mala'iku. Kuma alamace ta tsabta don duk wanda kamshi yake fito daga gare she ta yakasance mai tsabta kenan. Misali Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance kda yaushе yana kamshi ne da kamshin Alwardi. Da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya shafi kan wani yaro sai kansa ya yi ta kamshi dan tsawon lokaci.

A game da haka ne Ala'amash ya rawaito daga Ibrahimа ya ce : Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance ana gane shi da dare da kamshinsa. (Addarimiy almukaddima 10).

Idan mun waiwayi lamarin Salla zamu ga cewa lalle jin dadin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cikin Salla nedomin Salla saduwa ne kuma ganawa ne da Uban giji mai grma da daukak. Saboda haka ya wajaba a yi ta a matsayinta na hanyar saduwa da Uban giji mai girma da daukaka. Kamar masallaci yana ganin Allah mai girma da daukak. Don idan ba shi ganinsa to shi Allah yana ganinsa. Saboda haka ne aka sa jin dadin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a ckin Salla.

Mu'amalar Manzon Alla tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Marayu

Kakika Allan gaskiya ya aiko Manzonsa masoyinsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi zuwa ga Duniya yana Maraya don Maraye ya samu wata kima ta daban cikakka. Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana kaunar Mrayu yana tausayinsu yana kula da su kula ta kwarai da tausasawa. A cikin Kurani Mai girma akwai ayoyi dayawa masu masu magana akan kiyaye hakkokin Marayu. Allah madaukaki yana nuna ma Mutane abunda ya wajaba su aikata gameda Maraye sai ya ce : to Maraye fa kada ka rinjaye shi.(Suratudduha 9).

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cewa cikin hadisinsa : Mafi Alherin gida a cikin Musulmi gidanda akwai Marayenda ake kyautatama. Mafi sharrin gida a cikin Musulmi gidanda akwai Mrayenda ake muzanta ma.(Ibnu Maja aladab 6).

A cikin wani Hadisin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cewa kuma : duk wanda ya kama

Maraya zuwa ga Abincinsa da abin shansa. Allah zai sa shi Aljannah kwata-kwata saidai in ya aikata wani zunubinda ba a gafarta masa.(Tirmizi albirru 14/1917).

Ya zo a cikin wani Hadisin : duk wanda ya shafa kan Maraye sado Allah. Yana lada a kan kwane dan gashinda hannunsa ya shafa. Duk wanda ya kyautata ma Marainiya ko Marayenda ke wajensa. Zan kasance a cikin Aljannah ni da shi kamar wadannan. Sai ya raba tsakanin dan yatsansa na tsakiya da na nuni da ke kusan babban yatsa.(Ahmad j5/250).

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana yima masu Zukata masu Rahama daga jama'an Musulmi da shanani da dorewa da cewa lalle su tsayu da aikinda ya wajaba akansu a cikin jama'ar Musulmi game da Marayu yana mai cewa : Ni da mai doke da nauyin Maraye kamar haka ne a cikin Aljanna. Sai ya yi nuni da dan yatsansa na tsakiya da nuni.(Bukhri aladab 24).

Kuma hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi ma Sahabinnan yake kuka da ke kashewan Zuciya ya yi masa wasiyya da cewa : Idan ka son tausasa Zuciyarka to ka ciyarda Miskini ka kuma shafa kan Maraye.(Ahmad j2/263.387).

Wani karon Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kai kololuwan Rhama da tausayi da yake cewa : Ni na fi cancanta da kan kowane Mumini da kansa duk wanda ya Mutu ya bar dukiya to ta magadan shi ne duk wanda ya bar bashi ko wani abu da ya batar to a fada mini ni zan biya!.(Muslim aljumu'a 42 Ibnu Maja almukaddima 7).

Mu'amalar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Dabbobi

Lalle kowane motsi na Annabin Rahama yana tsayuwa ne a kan Rahama da soyayya. Ya kusanci Halitti da tausasawa ya biya bukatar duk mai bukata. Dabbobi ma sun kwashi nasu rabo daga tekun sayayyarsa mai fadinnan. Misali Mutane sun kasance a cikin jahiliyya suna yi ma dabbobi muacamala ta rashin Adalci. Sun kasance suna yanko naman dabbobi da Ransu banu ko Rahama kuma su dafa ko su gasa su ci. Kuma sun kasance suna yin caca da fadan dabbobi. Amma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da ya zo ya gama da wadannan ayukkan da suka saba ma dabiagar dan Adam na kwarai.

Abu Wakid Allaisiy ya hakaito yana cewa : Manon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zo garin Madina ya iske Mutane na yanko tozon Rakumma su katso bayar mumaki dan su ci. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya hana su yin haka. Yana mai cewa : duk abunda aka yanko daga babba da Ranta to massai ne.(Tirmizi assaid 12/1480 Ahmad 5/218).

An karbo daga Jabir yardar Allah ta tabbata a gare shi lalle Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ga wani jaki an yi masa zane a fuska. Sai ya ce : Shin ban hana yin wannan ba? Allah ya tsine ma wanda ya aikata shi. Kuma ya hana bugun fuska.(Abu ya'ala almusnad 4/76).

An larbo daga Abdur-Rahman dan Abdullahi daga Mahaifinsa ya ce : Man kasance tare da Manzon Allah a cikin balaguro sai ya fita don wata bukata. Sai muka ga tsuntsu yana da diya diyu sai muka doke diyann sai tsuntsun ya zo yana ta shawagi. Sai

Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zo sai ya ce : Wane ne ya girshi Wannan da diyanta. Ku maida mata diyanta. Kuma sai ya ga wani gidan turuwa da muka kona. Sai ya ce : ywane ne ya kone wannan? Sai muka ce mu ne. ya ce : Lalle baidace wani ya yi azaba da wuta ba sai Uban gijin wuta. (Abu Dawuda aljihad 112/2675 aladab 163-164/5268).

Wani lokaci Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fita daga Madina yana cikin ihrami ya nufi Makka da ya iso wani wuri da ake kira **alusayatu** sai ya ga wata barewa tana kwance karkashin innuwar wata Uwar icce. Sai Shugaban Duniya ya umurci wani daga cikin Sahabbansa da ya tsaya wajenta do kada wani ya firgita ta harsai kowa ya wuce. (Muwadda alhaj 79 Annasa'i alhaj 78).

Wani lokacin kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fita don fatahu Makkah da Runduna maigirma yawansa ya kai soje dubu goma. Da ya kai wani waje sai ya ga wata karyar Ruwa diyanta sun zagaye ta suna shan Nono sai ya umurci wani daga Sahabbansa yana kiransa ju'ailu dan Suraka da ya tsaya sai kowa ya wuce don kada wani ya taba ta ita da diyanta. (Alwakidiy j2/804).

Wata rana Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya wuce ga wani Rakumi sbanwannan Rakumin da cikinsa sun hade sai ya ce : Ku ji tsonon Allah game da wadannan dabbobin. ku hau su suna nagartattu ku kuma ci su nagartattu. (Abu Dawuda aljihad 44/2548).

An karbo daga Abdullahi dan jafar ya ce : Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya goye ni a bayansa a kan dabba wata Rana sai ya fada mini wani zaice na sirri ya ce

kada in fada ma kowa shi. Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance ya fi da son ya labɛ dayan itacen dabino don biyan bukatarsa. Sai ya shiga wata garka ta wani daga cikin Ansar sai ga wani Rakumi da ya ga Annabi sai ya yi beɓe ya zubarɗa hawaye. Sai Manzom Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zo wajansa ya sosa masa bayan kunnensa sai ya yi shuru. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : wane ne mai Rakuminnan wannan Rakumin na wane ne sai wani daga cikin samarin Ansar ya zo ya ce : nawa ne ya kai Manzon Allah. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : Shin ba zaka ji tsoron Allah gameda wannan dabbar ba wanda Allah ne ya Mallakama ita ba. Ya kowo kukan cewa kana barin shi da yunwa kuma kana wahaladda shi. (Abu Dawuda aljihad 44/2549).

Wani karo na biyu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana wucewa ga wadansu Mutane suna tsaye a kan dabbobinsu da Rakummansu sai ya ce musu : Ku hau su da lafiyarsu kuma ku bar su da lafiya kuma kada ku rike su kujerun zama don yin hira a cikin kasuwanninku da hanyoyinku. So da yawa abunda aka hau ya fi mahayin Alheri ya fi shi kuma anbaton Allah Tabaraka wa Ta'ala. (Ahmad j3/439).

Wani karon kowa Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya hadu da wani Mutun yana yanka wata akuyya. Bayan ya kwantadda akuyyar sai ya fara dada yuka a gabanta. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya lura da wannan hali na rashin tausayi sai ya ce masa : shin kana son ka kashe ta so biyu ne? ai da ka dada yukar taka kafin ka kwantadda ita. (Alhakim 4/257.260).

An karbo daga dan Masudu daga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : Shin ba zan sanadda ku wanda Wuta ta haramta a gare shi ba? Sai suka ce : e! Ya kai Manzon Allah. Sai ya ce : ta haramta ne ga kowane mai sauki mai laushi makusanci mai rangwame ga dukkan Halittu. (Ibnu Hibbana sahih 2/216.470 Ahmad j1/415).

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya bayyana matsayin masu Raham da marasa Rahama yana mai cewa : a tsakanin da wani Mutun yana tafiya sai kitsirwa ta tsananta gare shi sai ya shiga cikin wata rijiya ya sha Ruwa sannan ya fito sai ga wani kare yana halhalniya yana cin kasa don kishirwa sai ya ce : wannan fa abinda ya kama ni shi ya kama shi. Sai ya koma ya cika huffinsa sai ya kama shi da bakinsa sai ya haura ya shayarda karen. Sai Allah ya gode masa sai ya gafarta masa. Sai suka ce : ya kai Manzon Allah shin munada Lada cikin lamarin dabbobi? Sai ya ce : a cikin kowane abu mairai akwai lada. (Bukhari almusakatu 10).

Ya zo a cikin wani Hadisin : an azabtadda wata Macce don wata mussa da ta tsare har Mutuwa sai ta shiga Wuta saboda haka. Don ita ba ta ciyarda ita ba kuma ba ta bar ta ta ze ta nema da kanta ba. (Bukhari alanbiya 54 Muslim assalam 151-145 abirru 133 Annasa'i akusuf 14).

Ba wadannan ma'aunan ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya canza Larabawa da diyan Adam. Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya canza Rayuwar jahiliyya zuwa ga jama'a mafi Alheri kuma karninsa mafi Alherin karni. Hatta wadanda suka kasance suna birne

biyansu Mata da Rai sun wayi gari sun zama bagire na Rahama da tausayinda ya wuce dan Adam zuwa ga dabbobi.

Don Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance abun koyi na kwarai gare su. Ya kasance yana kiyaye hakkin komai hatta dan karamin tsuntsu. Kakika ya tsima su da Ruwan tausasawa da ba su misal tuwa. Da ma ya yi musu umurni da kashe kunama da mciji sai ya ce su yi musu bugu daya don kada su azabtu. A gameda haka ne yake cewa : duk wanda ya kashe tsattsaka da bugu guda yana da kaza da kaza na Lada. Wanda ya kashe ta da bugu biyu ya kaza da kaza na Lada da ba ta kai ta farko ba idan ya kashe ta da bugu na ukku to uana da kaza kaza na Lada ba ta kai ta farko ba. (Muslim assalam 147 Abu Dawuda aladab 162-163/5263).

Ma'ana Manon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana umurni da Tausayi da Rahama hatta wajen kashe dabbobin da ke cutarwa da ya wajaba a kashe su kamar maciji da kunama. Shin wannan ba ya isa ya zama misali kan tausayi ba? Wanda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yake doke da ita a cikin kirjinsa madaukaki. Wanda yana da wuya dan Adam ya kai gare shi!.

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai kasance yana son yabo a koda yaushe ba. Saboda Bauta ga Allah da wadannan kyawawan dabi'u na shi maddaukaka. Ya kasance yan kirga Ni'imarda Allah ya yi masa da tawalu'u yana mai cewa : ba alfahari ba ne. (Tirmizi almanakib Ibnu Maja azzuhdu Ahmad j1/5.281).

Don yabo da zuga sun kasance mabubbuga ne na ruduwa. Rudu kowa hanya ce da ke kai ga dagawa ga dan Adam. Duk da

cewa Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance mafificin Halittu duk da cewa Allah da kansa ya yabe shi duk da haka ya kasance yan cewa : kada ku ketare iyaka cikin yabona kamar yadda kirista suka ketare iyaka cikin yabon dan Maryamu. Lalle ni fa bawan Allah ne. idan zaku yabe ni to ku ce: Bawan Allah kuma Manzonsa.(Bukhari alanbiya 48 Ahmad j1/23).

Abunda ke faruwa shi ne cewa lalle siffa ta bauta ana samun ta wajen kowane dan Adam imma dan Adam ya kasance bawa ga manufofinsa da muradunsa ko ya kasance bawa ga Uban gijinsa. Duk wanda ya kasance bawa ga Uban gijinsa to za a kare shi daga zama bawa ga maslaharsa da bukatunsa na zallan Duniya ya kuma tsira daga haka.

Shugaban mu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai bayyana kasawa ko tawaya ko rashin iya daidaita abunda ya assasa a bangarori daban-daban. Ba mai yiyuwa ne ba mu samu a cikin tarihin dan Adam wani msali na biyu dake daidai da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Mai yiyuwa ne mu samu gwaraza kwararru masu nagarta cikin wasu bangarori na Rayuwa. Amma shi Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance gagara badu ne da ya hada dukkan bangarorin Rayuwa dukkan su.

Shi dai ya kasance tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abin kwatance ne tuggyegye da ke kololuwan daukaka da dan Adam ya sani har zuwa yau da ya mamaye dukkan bangarori na dan Adam.

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi ma diyan Adam dukkan su na falala da hanyoyi na bauta ma Allah da babu wanda ya yi kusa da shi a cikin hak. Da hanyoyi na mu'aamaloli da halaye na gari. A takaice tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi ma diyan Adam kayan kawa na zahiri da na badini da basu da misali ko kini.

Don haka ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance mai shiryarwa ne na har abada da ya fahimci cewa ya wajaba ya kasance ma Duniya abun koyi na har abada.

A nan muna son mu yi tsokaci a kan cewa Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana ba salla mahimmanci na musamman fiye da komai. Saboda haka ya kasance yana yin kuna a dan lokaci kadan cikin dare jikinsa mai Albarka ya kasance ba ya ganin shinfida a cikin mafiyan lokaci. A lokacinda Mutane ke more kwana a cikin dare. To shi hawayensa ne ke kwarara a cikin sujadarsa. Har ma a kusan lokacin rasuwarsa a lokacinda rashin lafiyarsa ya kai mutuka duk da haka ya kasance yana fita zuwa Masallaci don ya ba Mutane Salla da zaran ya dan ji karfi.

Ga Abdullahi da shukhairu yana bada labari a kan khushu'i na Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin Salla yana mai cewa : Nazo wajen Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi alhali yana cikin Salla kirjinsa na kugi kamar kugin tukunya dan kuka. (Abu Dawuda Assalatu 156-157/904 Annasa'iy assahwu 180).

Idan aka toge Rmadan sati bai taba wucewa ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi face sai ya Azumi

na nafila. A game da haka ne Uar Muminai A'isha yardar Allah ta tabbata a gare ta take cewa : Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana yin Azumi sai mun ce ba zai aje ba kuma yana aje Azumi sai mun ce ba zai yi Azumi ba.(Bukhari assaumu 52).

Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana azumtar goma sha uku da goma sha hudu da goma sha biyar na kowane Wata da kwana shida daga Watan Shawwal da Ranar tara da goma ko goma da sha daya na Watan Muharram. Kuma ya zame mesa alada ne ya azumci Littini da Alhamis na kowane Sati.

Da Ayar Zakka ta sabka Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya umurci Muminai da su bada Zakka su kuma ciyar don Alheri. Saidai ya fara aikatawa ne da kkansa. Ya bada mafi kyawon misali na ciyarwa. Ya rayu Rayuwa mafi kyau kamar yadda Allah Madaukaki ya ce : kuma daga abinda muka azirta su suna ciyarwa.(suratul-bakara 3).

Kum ya kasance yana yabon dukiya da ake ciyarda ita fi-sabilil-lahi kamar yadda yake yabon yan kasuwa masu jin tsoron Allah masu ciyarda dukiyoyinsu fi-sabilil-lahi.

Mdaukakan Ma'aunai sun kere Tauraru

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai taskace ma kansa komai na daga kayan jin dadin Duniya ba dukkan abinda ya iso hannunsa to ya ciyarda shi ne fi-sabilillah Ta'ala saidai wannan ya kebantu da shi ne shi kadai. Kuma lalle Sahabinnan madaukaki Abu Zarri bagifare yardar Allah ta tabbata a gare shi ya hakaito cewa : Na kasance ina tafiya tare da Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a wajen Madina sai muka fuskanci uhudu sai ya ce : ya kai Aba Zarri. Sai na ce : na'am ya kai Manzon Allah. Sai ya ce : ba na jin dadi a ce ina da kwatankwacin dutsen uhudu Zinariya kwanaki uku su wuce ina da dinari daya daga ciki sadai abunda zan ajewa don diyen bashi face sai na ce da shi ga Bayin Allah haka haka haka. Ya yi hannun dama da hagu da baya. Sannan ya tafi. Sai ya ce : Lalle dayawa su ne yan kadan Ranar tashi kiyama saidai wanda ya ce haka haka haka. Ya yi hannun dama da hagu da baya. Kuma yan kadan ne su. (Bukhari arraka'iku 14 alistikral 3 Muslim azzakatu 32).

Wani lokaci Manzon Alla tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana dorewa da Azumi har tsawon kwana diyu ko uku ba tareda ya ci ko ya sha ba. Idan Sahabbansa suka nemi su yi irin yanda yake yi to sai ya ce musu : kada ku yi dore. Sai suka ce : to ai kai kana yin dore. Sai ya ce : Ni ba kamar dayan

ku nakr balalle ni ana ciyarda ni kuma ana shayarda ni. Sai ya hana su yin haka Rahama a gare su. (Bukhari assaumu 48).

Ya zama wajibi mu bayyana wata masala ita ce cewa lalle kamar yadda ya zama wajibi mu san cewa Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne mai shiryarwa mafi nagarta kuma bun koyi a gare mu da bai da kini. Haka ya wajaba mu san ma'aunin koyi da shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi don aukansa da halayensa sun kasu kashi biyu : 1) Halaye da ayukka da ya ke bantun da su. 2) Halaye da ayukka da suke game Musulmi gaba daya.

Akan haka ba za mu iya yin koyi da wannan abun koyin ba a cikin falala wadda ya ke bantun da ita ba. Don wadannan halayen da ayukka madaukaka tun asali ma'aunaine da sun kere Tauraru wadannan halayen ba za mu iya su ba. ko kwatantawa balle aikatawa ba. Amma kashi na biyu mai yiyuwa ne mu yi koyi da shi mu riki karantarwansa ya zama abun haskakawa kowa iya karfinsa da kokarinsa.

Duk da cewa babu mai iya kai matsayi irin na Mahammadu Almutafa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sadai Mutun na iya zama dan karamin Madammadu a na shi wajen ta hanyar bin hanyarsa da bin saba bin karantarwansa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Misali ya kasance bayayyen ilhami ne da anka kira Usmaniyawa gwarazan rundunonin nan da suka yi yaki don kare kasarsu aka kira su da : **Muhaimid** ma'ana Muhammadiyar Ruduna.

Baza mu manta cewa lalle mun san iya kacin abunda zamu fidda don sabkr faralin Zakka. Amma ba mu iya sanin iyakacin

abunda ya wajaba mufidda godiya a kan Ni'imominda Allah ya yi muna na karfin jiki da iko a kan ababen more Rayuwa. Sada haka zamu dore a kan batama Alla mai girma da daukaka har zuwa nunfashinmu na karshe iya kwarkwado.

A game da wannan sha'anin mafificin ma'auni don auna halinmu shi ne Ansar da Muhajirin wadanda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ya rene su kuma ya karantadda su. Wadanda don nuna godiya a kan Ni'imominda Allah ya yi musu saida suka kai shin da samarkand suna da'awa. Ba su nuna gajiya ko kasawa ko kadan ba don isarda wannan Addinin da wannan Imanin.

Kashi na uku

- ❁ Gyaruwan Ukiya Yana Cikin Bin Manzon Allah Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata A Gare Shi
- ❁ Bin Manzon Allah Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata A Gare Shi Da So Da Rataya Da Shi Ne
- ❁ Zamanin Dadin Kai : Madubi Ne Na Halayensa Da Sonsa Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata A Gare Shi
- ❁ Matsananciyar Ziza A Cikin Son Manzon Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata A Gare Shi
- ❁ Salloli Da Sallamomi Ma Daukaka Ga Annabi Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata A Gare Shi

Gyaruwan ZUCIYA NA CIKIN BIN Manzom Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Hakika tabbas Sahbbai makarramta yardar Allah ta tabbata a gare su sun anfana da Manzom Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a matsayinsa na abin koyi na gari. Idan muna son mu kai ga halayen Sahabbansa masu karamci yardar Allah ta tabbata a gare su to ya wajaba mu tsarkake Zuciya da farko. Don Ayannan na magana akan abin koyi na gari tana mai cewa: Hakika ya kasance muku Abin koyi na gari a cikin lamarin Manzom Allah ga duk wanda ya kasance yana fatan da Ranar karshe kuma ya anba Allah da yawa. (Suratul-ahzab 21).

Kamar yadda Ayar ta bayyana lalle fatan Allah Madaukaki da Ranar karshe kuma ya anba Allah. Wadan nan ababen biyu na matsayin mataki na farko da ya kamata a yi kafi mu iya yin koyi da Manzom Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abin kwatance.

Ibadodi ana yin su ne a lokuta sanannu kayyadaddu. Amma ya wajaba a kiyaye Imani a koda yaushe. Dukkan lokuta lokaci ne na yin Imani da Allah Mai girma da daukaka da neman yardarsa mai tsarki da daukaka. Sadoda haka ake shardanta kasancewan Mumini cikin anbaton Allah a koda yaushe cikin wannan lamarin. Don kada Zuciyarsa ta raunana kuma ta iya

kokowa da waswasin shedan da waswasin zuciyar yanda ya kamata kuma kada ya manta Allah ta'ala daidai cibcin ido.

Sadoda haka ne Allah Mai girma da daukaka yake fada a cikin Littafinsa mabuwayi cewa : Ya ku wadanda kuka yi Imani ku anbaƙi Allah anbaƙo mai yawa.²⁵ don wannan Ayar bata iyakance muna adadi da kwatankwacin anbaƙoƙo zaa yi ba to tuda ba a iya kance ba to dama dukkan abinda ba a kayyade ba to bai cika sai da kammalallensa. A cikin wannan halin duk wanda ke son ya zama bawan Alla kamili to dole ya anbaƙi Allah da yawa a cikin kowace dama iya gwargwado.

A cikin wata Ayar Ubangiji mai girma da daukaka yana cewa : «Wadanda suka yi Imani kuma Zukatansu suke natsuwa da anbaƙo Allah. To ku fa saurara da anbaƙo Allah ne Zukata suke natsuwa.»(Suratur-ra'adu 28).

Ba maimaita sunan Allah kawai ba tare da tunani da maida hanka shi ne manufa ba. Kenan dole ne anbaƙo ya kama Zuciyar wadda take ita ce matattaran tunani tare da jin dadi a yayin anbaƙo Allah Ta'ala. Natija ita ce cewa lalle anbaƙo Alla ta'ala yana warkarda cutukan Zuciyar yana kankare tsatsa daga Zuciyar sai ya cika ta da haske da taƙasawa ya sa Zuciyar ta rinka kishiwan sirrori na Uban giji. A lokacinda sayun Zuciyar zasu rataya ga Allahto niyyar Bawa da aikinsa zasu samu daukaka da alƙadari dao haka ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yake cewa a cikin Hadisinsa : Alamar son Allah shi ne son anbaƙo Allah.(Albairakiy shi'abu 1/367 siyyudi j2/s52).

Masoya ba su manta masoyansu daidai kibcin ido. Ba su rabuwa da anbaƙo su a Zuciyar da harshe. Duk wanda ke son ya

dandani zakin Imani to dole ne ya dawwama a kan anbato na Zuciya ya dore a kan anbato a koda yausha a tsaye ko a zaune ko a kishingide. Kuma ya shagaltu da tunani a kan hikimomi dayayyu wadanda saboda su ne Allah ya halicci sammai da kassai. Sai su ce : «**Uban gijin mu ba ka halicci wannan a banza ba tsarki ya tabbatar maka sabada haka ka kare mu daga azabae Wuta.**»(Suratul-al-imran191).

Amma Zukatanda ba su hakkaka wannan tausasawan Zuciya ba to ba su son Allah mai girma da daukaka don haka Allah mai Albarka da Daukaka yake cewa : «**bone ya tabbata ga wadanda Zukatansu suka kekashe daga barin Anbaton Allah wadannan suna cikin bata bayyananniya.**»(Suratuz-zumar 22).

Dukkan danAdam dinda ya yi nisa da Anbaton Allah kamar yadda Ayar take fada to zai rasa siffarsa ta dan Adam.

Abida ke faruwa shi ne cewa duk Bwanda ke son ya ya kasance mabiyi ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kuma anfana daga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar yadda yake so kuma yake fata to bole ne Zuciyarsa ta cika da son Allah kuma ya yofinta daga son Zuciya da son kayan Duniy YA SIFFANTU DA DA NEMAN Allah da fatan shi da Rnar karshe ya kuma kawatu da anbaton Allah da yawa.

Bin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da so da rataya a gare shi ne

Lalle natigar so da kauna na gasakiya ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne kasar hanyarsa ta kasance hula ta Sarauta ce ga kawuana kuma a yi masa da'a a mika wuya gare shi da cikkakiyar yadda daga Zuciya da Ruhi. Don Mutun irin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar wata Rahama ce ta har abada ga diyan Adam dukkansu cikin dukkan bangarori.

Wannan Ayar mai girma tana nuna yanda Zuciyar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi take cike da tausayi da Rahama matuka ga me da Muminai tana mai cewa : «**Hakika Manzo ya zo muku daga kawunanku. Abunda kuka wahala saboda shi mai nauyi ne a kansa. Mai kwadayi ne game da ku. Ga Muminai Mai Rahama ne Mai jin kai.**»(Suratut-tauba 128).

Wannan Hadisin shi kuma na bayyana Rahamarsa da tausayinsa ga Alummursa. An karbo daga Abdullahi dan Masa'udu yardar Allah ta tabbata a gare shi ya ce : Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi muna ta'aziyyar kansa kafin Mutuwarsa da wata daya a lokacinda rabuwa tayyi kusa sai ya tara mu a ckin gidan Uwar mu A'isha yardar Allah ta tabbata a gare ta sai ya dube mu idanunsa suka zubarda hawaye

ya shananta sai ya ce : Mraba da ku Allah ya rayarda ku Allah ya yi muku Rahama Allah ya ba makwanci Allah ya yi muku Nasara Allah ya daukaka ku sAllah ya anfone ku Allah ya shiye kuAllah ya azita ku Allah ya datadda ku Allah ya kubutadda ku Allah dai ya karbe ku ina yi muku wasiyya da jin tsoron Allah kuma ina yi ma Allah wasiyya da ku kuma na barku a karkashi kularsa.²⁶

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Mai shirryarwa ne Rahama ne da ta mamaye diyan Adam dukkansu da ayukkansa da maganarsa da Halayensa na gari. A cikin hanyar kir zuwa ga Allah Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya doki mafi nauyin wahala a kan kafadarsa. Hakurinsa da hamasarsa sun kai ga bijiro kansa ga halaka wani lokaci don Alummarsa ta samu shiriya da Rahama.

Har saida ya kai ga Allah na kwabansa da kada ya halaka kansa a cikin hanyar kira zuwa ga Allah mai girma da daukaka. Yana mai cewa a cikin Alkurani mai girma : «To ka yi kusa ka halaka kanka ranka a gurabbansu wai domin ba su yi imani da wannan labari ba saboda bakin ciki.»(Suratul-kahafi 6).

Wadannan Ayoyin masu girma dalili ne a kan kwadayin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a kan imani n kowane dan Adam da ke cikin Duniya da kwadayinsa akan tseratadda su daga azabar wutar jahannama don tausayinsa da Rahamarsa ga Alummarsa.

---

26. Adabaraniiy alausad j4/208 Abu Nu'aimin Hilyatul Auliya bairut 1967 j4/168.

Amma wannan Rahamar da tausayi da soyayya da mai fadi da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana bayyanawa ga Alummursa ya wajaba a kanmu a mtsayimu na Alumma mai tunani mu saka masa a kan wannan son.

A hakikanin gaskiya ma'aunai na gane son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi suna bayyanuwa ne cikin bin Alkuani da sunnar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma mu canza halinmu da halinshi yaya Sahabbai suka kasance suna saninsa da jinsa. Wadanda sun so shi kuma sun fanshe shi da komai? Yaya kuma halinsa ya canzu da halinsa? Yaya halayensa suka bayyana a cikin Rayuwarsu? To mu ina matsayimu yake game da wadannan halayen? Saboda haka ya wajaba a kanmu mu auna soyayyada muke yi ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da eadannan ma'aunan mu kuma kawat Zukatanmu da halayensa. Kuma ya wajaba mu tsarkake kawunanmu daga zunubanmu da kurakuranmuda nakasunda ke garemu ta hanyar koyi da halayensa na garitsarkaka kamar yadda muke tsarkake jikinmu da Ruwan zamzamkuma ya wajaba mu rayu Rayuma mai ma'ana muna masu koyi da Rayuwarsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Kuma sirrida ke isarwa zuwa ga Allah yana kumshe cikin Zuciya kubutacciya mai kusanta zuwa ga Allah Madaukaki da kusanta zuwa ga sunnar Annabinsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Mai haskakawa, ma'ana bin Halayen Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da shiryarwansa Madaukaki. Kamar yadda sirrin ke kumshe kuma cikin soyayyada

zaka nuna ma dukkan wanda ke son Allah Madaukaki da Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kuma cikin kin duk wanda ya sabama haka.

Don son Allah na raya zuciya kuma yana kawo mata lafiya ya sa ta tsayu a kan alheri. Kuma so da kiyayyarda wadanda suke kishiya ga wannan bai yiyuwa su hadu cikin Zuciya guda a lokaci daya.to ka dukkan Zuciyarda ta wofita daga dayansu to zata cika da daya. Kuma banbancinda ke tsakanin su biyunnan kama banbancida bai da iyaka ne da ke tsakanin yan Aljannah mafi daukaka da yan wuta mafi kaskanci.

Me yakai baitotinda mawaki **Korjo Augali** kyau wadanda ya rera game da Musulmi rabkanannu masu nisa ga Sunnan Manzon Allah da sonsa. Yana mai cewa :

Kaco kaico a kan wanda ya yi nisa ga tausasawansa hakika ya yi asaran Duniya da Lahira da rabkanarsa!!

E kaico a kan wanda ya yi asarar tausasawan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma ya wayi gari cikin rabkakannu sai ya yi asarar Duniya da Lahira.

Ya Allah ka sa mu zama Alumma da ta dace da soyayyarsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi don ya kasance hazo ne na Rahama da tausayi babu wanda ya kai shi.

Abin mamaki ne abinda Manzon Alla ya aikata ga wadanga Mutane wadanda ya baza dukkan karfinsa da kokarinsa don kiransu zuwa ga shiriya sai su kuma suka rena sha'aninsa suka gefe shi da duwatsu sai Manzo ya yi musu Addu'a ta Alheri dai yi musu mummunar Addu'a ba. Sai Zaidu dan Harisa yardar Allah ta tabbata a gare shi ya ce masa : Ya kai Manzon Allah lalle

su sun zalumce ka matsanancin zalumci shin baza ka yi musu mummunar Addu'a yanzu ba. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yi musu Addu'a ta Alheri kamar yadda ya saba don an aiko shi Rahama ga Duniya ne ba a aiko shi don yin mummunar Addu'a a kan Mutane ba.

Shin w ani ya taba gani irin wannan isa makura ta fansadda kai da cika alkawali da tsabtar Zuciya da Rahama da tausayi kamar yadda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yake ko so daya!

Lalle diyan Adam su kai ga mafi kammala ta shiryarwa tahanyar annabtar Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da suke jira don ya shiryarda su zuwa ga taukaka ta Ruhi. Don haka ne lalle duk wanda ya ci gaba da Rayuwa ta shashanci bayan ya ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abin koyinnan to lalle nauyinda ke kansa ya fi na wanda ya rayu Rayuwa ta jahiliyya kafin a aiko shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Ta wannan bangaren lalle diyan Adam suna Rayuwa ne karkashin mulki na zuciyarda ke karkata zuwa ga girhi. Saboda haka tana bukatar Mutun tsayayye irin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Abunda ke faruwa shi ne cewa lalle abu mafi tasiri a cikin zamani na daukaka na tarihinmu shi ne samuwan ma'abota ayukka na kwarai smagadan Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mai daukakar matsayi da alkadari na gari. Saboda sun gabatar ma Mutanensu misalai kyawawa.

Tuda halin ya kasance haka to lalle yana daga cikin ababe na hakika da ke sa bakin ci idan mun yi duba zuwa ga halayenmu

masu ban haushi da Alummarmu take ciki a bangaren hali na badini don karamcin Mutane na kirki ababen misali da kwatance.

Kima ya wajaba mu kasance muna da Mutane na kirki don mu kai matsayi na gwarazan Imani wadanda suka bi shiriyar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wadanda Zukatansu ke cike da kwauna. Wadanda su ne iri mafi magarta da aka sani cikin tarihin dan Adam. Saboda haka ya wajaba mu saurara musu mu kuma fahimce su mu kuma yi kokari samun wani abu daga ayukkansu na Zuciya.

Kenan ya wajaba mu sani sisai cewa yaya suka yi mu'amala da Duniya mai karewa. Kuma yaya suka yi anfani da hankali da kankanda kai da fahimata da Ruhi D dukiyoyinda Allah ya yi musu Ni'ima da su do zana hanya ta dadin kai gare su kuma ga diyan Adam.

Zamanin dadin kai²⁷: Madubi ne na Halayensa da sonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Hakika tasiri na badini da tarbiyya ta zahiri ta Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sunkasance kayan jima ne da ya juya jama'ar lokacin jahiliyya maikama da Rayuwa ta dawa wadanda ba su san wani abu game da saran diyan Adam. Kuma har ya kai wannan jama'ar matsayi na wayewa madaukaki wanda ba a tsammani a cikin dan karamin lokaci. Matsayinda kowa fatan ya kai shi. Wannan jama'ar su ne jama'ar Sahabbai. Hakika ya sa suna taimakekeniya da magana karkashin Addini daya da sakafa da halara da shari'a da Hukunci guda daya.

Lalle wannan tarbiyyar ta canza wadannan Mutanen na jahiliyya zuwa Mutane wayayyi masu sakafa. Daga kuma masu sabo da kashe-kashe na fitan Hankali zuwa Salihai wayayyi. Kamar yadda ya ya canza masu laifi wawaye zuwa masu tsoron Allah suna Rayuwada sayayyar Allah da tsoronsa.

Lalle wannan jama'ar ta jahiliyya sun shaidi jama'arda ba su iya renon Mutun koda daya mai kima tsawon Tarihisu. Sun shaidi

---

27. Abunda ake nufi da Zamanin dadin kai shi ne Zamanin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Sahabbansa yaddar Allah ta tabbata a gare su.

bayyanuwan Mutane dayawa sosai da suka kawankwadi siffofi madaukaka suka tsotse su a kankashin karantarwan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Tarbiyyarsa. Wadannan su ne suka sabi Imani da kwararda suka sani zuwa bangarorin Duniya guda hudu. Suka zama taurari Ilimi da sani. Abunda ke faruwa shi ne cewa lalle Haskenda ya sabka cikin Sahara ya riki matabbata ta hanyarsa ya baza gaskiya da Adalci da haske a kan dan Adam dukkan shi suka wayi gari a bayyane ta haka ne manufarda halittar halittu ta wakana.

Hakika lalle wadannan da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya rene su sun hada wata jama'a ta Ilimi da sani. Sai wannan Zamanin ya kasance Zamani ne na tunani mai zurfi. Kuma Zamanin sanin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da sanin Allan gaskiya a saukake. Kuma Sahabbai sunriki Tauhidi ya kasance matattara ne na tunaninsu. Kuma su ci nasarar fidda kimar kayan Duniya daga Zukatansu suka dandani zakin Imani. Sai Dukiya da Rai suka wayi gario hanyace ta cimma manufa ba wai manufa ba. Suka walwanta Rahama sai ya zama makami na Rayuwa shi ne yi ma Mutqne hidima. Kuma sun baza kawunansu cikin tabbatar da haka kuma suka ba mu misali na nagartaccen Musulmi. Kai an ma rawaito cewa wani mai neman Hadisi daya ya yi tafiya ta Wata daya kuma ya dawo bai amso Hadisin ba don malamin ya yadari dokinsa.

To me nene Sahabbai suka samo ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Hakika su samo :

- 1) Kwafi (Ma'ana Hlinsu zama irin Halin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

2) Samun kusanci zuwa ga Allah Ta'ala.

A karashin wadannan lamurran guda diyu Sahabbai yardar Allah ta tabbata a gare su suka tsarkak daga dukkan mummuna da bata da sharri dukkansu kuma suka dabi'antu da kyawon gaskiya Alheri dukkan shi a cikin Rayuwarsu. Kuma hakika sabuwar fahimta a game da Allah Mai girma da daukaka ta bayyana a gre su da sauran halittu da Rai shi ma. Manufarsu ta kasance ita ce koyi da halin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar yadda Rana ke bayyana ga dan karamin madubi.

Kuma hakika iyakokin daular jaririyar daular Muslunci da ta assasu a Madina wanda kr kumshe da kusan gida dari hudu sun kai Iraki da Filadinu a cikin shekaru goma. A yayin mutuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi dalar Muslunci ta kasance cikin hali na yaki da Rumawa da Mutanen Farisa (Iran a yau). Saidai Sahabbai ba su canxa tsarin Rayuwar su ba ko matsayin a bicinsu ba dko ttsarin gidajensu ba daga yanda suke kafin sheru goma Rayuwarsu ta ci gaba a kan tsari na takaici da Ibada. Jama'ar Sahabbai ba su san tsarin Rayuwa ta almubazzarabci ba da holewa da morewa sun kasance koda yaushesuna tune da cewa lalle makomar wannan jikin gobe zai kasance shi ne kabari. Don haka ne suka kasance koda yaushesuna nisantar mallakar abun Duniya da almudazzaranci. Kuma sun kasance suna baza wadannan Ni'imomin cikin jin dadi na Imani a matsayinsu na haya ta shiriyar dan Adam da sa'adarsa.

Siffantuwan Sahabbai yardar Allah ta tabbata a gare su da siffifin Muslunci a duk inda suka zauna ya kasance da daga cikin sabubban da suka sa Muslunci wannan hasken ya yadu kamar

yaduwan hsaken safiya a tsakanin jama' u na diyan Adam da ke ce da duhu na mulkin mallaka. Dao Sahabbai yardar Allah ta tabbata a gare su sun kasance ke bantattun Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne kuma sun kasance Muminai togyaggyu masu yin Ibada sun riko da gaskiya da kuma Adalci da wadatar zuci da Haskensa Manzanci. Danshi ne suka dubi halittu da duban Mahallicci da Rahama da tausasawa ga Bayinsa a doron kasa.

Alhali sun tabbatar da Allah Mai girma da daukaka da Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin Zukatansu. Ta haka ne jama' annan da ba su iya karatu ko rubutu ba suka kai kololuwa cikin wayewa da halayya na gari. Zukatansu sun kasance koda yaushewa suna maimaita cewa : Me Allah yake mu aikata? Me zamu yi Allah ya yadda da mu? Yaya Manzon Allah yake son ya gammu?

Hakika wadannan Mutanen sun kawata Zamunna da lokuta kuma sun karramta dan Adam da Zamani na dadin kai.

Kuma wadannan Muminan sun kubuta daga sharrin Zuciya mai yawan umurni da mummuna. Suka sa ta zama mai yawan tanbaya da tatancewa da zargi sai wadannan Mutanen ssuka wayi gari Mala' iku bayan sun kasance kamar dabbobin dawa.

Kuma lalle alimamul Karafiyu daya daga cikin maya-manyan Malaman Usul na shari' ar Muluncida ya rasu sherar : 684h ya ce: Da a ce Manzon Allah bai da kowace Mu' ujiza sai tarbiyyarda ya yi ma wadancen Sahabban da ta isa tabbarda cewa shi Manzon Allah ne.

Kuma wanne daga Sahabbannan masu karamci ya kasance rayayyen misali ne na Mu'ujizar Alkurani mai girma kuma sun kai kololuwa cikin hangen nesa da kwatanta halayyan mututaka.

Kuma hakika ne sun rayu cikin muradun Hankali Zuciya duka da daidaici matuka da suka kai Mumini matakin kamala da zurfafawan Mumini cikin tunani da ya cudanyu da shu'uri da hamasa da ruhi. Kuma sun kasance suna rayuwa ne a koda yaushe cikin masaniya ta gaskiya cewa lalle Duniya fa gida ne na jarabawa. Kuma Zukatansu na sane da kudura da girma na Uban giji.

Don haka ne suka tafi Shin da Samarkand da espany don su yi umurni da kyakkyawa da hani ga mummuna. Sai wannan jama'a ta jahiliyya ta wayi gari daga cikin wadanda suka san Allah gaskiyan sani. Sai Dararraku sau zama Wuni a gare su. Sai kowane Rani ya zama Damina a gre su. Ssai tunaninsu ya habaka sai suka nuna tunani mai zurfi a cikin duklkan abinda ke kewaye da su kamar : halitta dan Adam daga digon maniyyi da halitta tsutsu daga karamin kwai da tohowan itaciya daga matacciyar kwaya da makamantan wadannan. Sun gera Rayuwarsu suka tsara ta a kan yardar Allah Ta'ala. Rahama da tausayi da iko a kan gano gaskiya da aikata ta da kyau.

Dangance da wadannan Sahabban kuma yaddar Allah ta tabbata a gre su kuma lokuttan murna da farin ci a wajensu sun kasance su ne lokuttanda suke isarda sakon Allah Mai girma da daukaka a cinsu zuwa ga diyan Adam dukkansu.

Abun mamaki shi ne Sahabinnan da ya ragama minti ukku cikin Rayuwarsa kafin a kashe shi sai ya ce ma wanda ya jkirtadda shi minti ukku : ina minti ukku da zan isarda sakon

Allah Ta'ala. Ya fadi haka alhali Zuciyar shi na cike da kishi duk da halinda yake ciki.

Abunda yake faruwa shi ne cewa lalle Sahabbai sun rayu ne da Alkurani tare da Alkurani kuma sun bakantadda Rayuwarsu ga Alkuani kuma sun bayyana hamasa da fansa da kai wanda Tarihin dan Adam bai taba ganin irinshi bakuma an azabtadda su an takura musu an zalunce su amma duk da haka ba su kauce ma abunda suka yi imani da shi ba. Kuma hakika sun bar dukiyoyinsu da kayansu suka yi hijira suka bar garuruwansu don su rayu da Ayoyin da Alla Mai girma da daukaka ya aiko. Kuma a kan hanyar cimma haka sun baza komai da komai.

Kuma sun kasance suna koyon Alkurani kwadai da da kishi da rayuwa da kowace Aya. Ba su ba shi ba hatta a cikin lokaci mafi tsananin hadari da halaka. Ga Ubbadu dan Bishir yaddar Allah ta tabbata a gare shi a cikin daya daga cikin yakokin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi : da Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya sabka wani masabki sai ya ce : wanene Namijinda zai yi gadinmu wanga Daren. Sai wani daga Muhajirin cewa da (Ammar dan Yasir) da wani dag cikin Ansar cewa da (Ubbadu dan Bishir) suka doki nauyin haka suna masu cewa : mu ne ya kai Manzon Allah. Sai ya ce to kukasance a gyefen bagyirennan. Sun kasance cikin wani bagyiren kware da su biyu suka fita zuwa gyefen sai baansare ya ce ma bamuhajire farkon Dare kake so ko karshensa? Ya ce ka doki farkon Dare. Sai Bamuhajire ya kwanta ya yi kwana shi kuma Ba'ansare ya tashi yana Salla sai wani daga cikin kafirai ya gan shi yana ganin shi sai ya gane cewa shi ne mai gadin su Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai harbe shi

da kibiya ya samr shi sai shi kuma ya kire dan kibiyar ya jefadda shi sai ya sake harbin shi ya same shi sai ya kire ya jefar ya sake harbinsa karo na ukku ya same shi sai ya yi ruku'i ya dago ya yi sujada sannan sai ya tada Bamuhajire sai yac ce : zauna wani ne ya zo muna. Ya zabura da Mutunen ya gansu sai ya fahimci cewa sunfa la'akarto shi sai ya tsere. Bamuhajire ya ga abunda ya faru ga Ba'ansare ga shi jina-jina sai ya ce Subhanan Allah da ka tadani da ba haka ba! Sai ya ce na kasance ina karanta wata sura ce (ita ce suratul-kahfi) kum ba na son in katse ta sai na kare ta da ya ci gaba da harbi ne sai nayi ruku'I sai na tada ka. Wallahi da ba don tsoron kada in yi sako-sako da aikinda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya sa ni ba da sai ya kashe ni ko in kare ta amma ba dai in katse ta ba.²⁸

Hakika Sahabbai masu karamci yaddar Allah ta tabbata a gre su sun rayu Rayuwarda munufarta ita ce Alkurani Mai girma kuma sun kasance cin jin dadinda babu dadinda ya kai shia a yayin kowane rukuni daga cikin rukunna Addini. Sun doki kowace Aya da ta sabko a kansu kamar wata liyafa ce daga Sama. Kuma hakika sun baza dukkan kokarinsu wajan karban Alkurani Mai girma suka doke shi matsayin babban misali da ya kamata su Rayu da shi. Me ya kai kawon wannan allon da ke bayyana sonsu ga Alkurani da kshinsa da suke a lo kacinda wata Sahabiya ta yarda cewa abinda wani ya hardace na Alkurani ya karantadda ita shi ya zama sadaki a garetu ya aure ta. ²⁹

28. Ka duba Abu Dawud addahara 78/198 Ahmad j3/344 Albaihakiy dala'ilun nubuwat 3/459 Ibnu Hisham j3/219 Alwakidiy j1/397.

29. Ka duba Bukhari annikahu 6-32-35 fala'ilul kuran 21-22 Muslim annikahu 76.

Kuma Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gre su sun kasance suna raya Dare da Salla suna yin wuridinsu lokacin sahur kuma suna fifita karatun Alkurani a kan shinfidunsu. Harma idan wani yawuce gefen gidajensu yana jin satin karatunsu da zikirinsu kamar kukan zuma.

Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana koya ma Sahabbansa yardar Allah ta tabbata a gare su karatun Alkurani hatta acikin lokutta mafi tsanani. Daga cikin haka akai abunda Anas yardar Allah ta tabbata a gare shi ya hakaito cewa : wata Rana Abu Dalha ya kama hanya sai ya ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana tsaye yana karatadda Mutanen suffa Alkurani ya daura dutse a cikinsa don yunwa. Fahimtar Alkurani da koyonsa shi ya shagaltadda su da rera karatun da maimaita shi.(Abu Nu'aimi alhalaba j1/342).

Kuma hakika Sahabbai yardar Allah ta tabbata a gare su sun riki Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zame musu abin koyi don haka ne Madina ta cika da Manya-Manyan Malamai da Mahabbata.

Haka ne karnin dadin kai ya kasance babu karnida ke kama da shi.

To da Malaman falsafa zasu taru da Malaman Ilin halayya na dan Adam da Malaman Ilimin zamantakewa da dan Adam da Malaman tarda Malan diyan Adam na Duniya dukkansu shin zasu iya samarda karamar jama'a mai halaye irin wadannan madaukakan halay na Zamanin dadin kai? Tabbas amsa ita ce: a'a ba zasu iya yin kusa ga karamar daraja ta wannan jama'ar ba. misali littafin Afarabiy mai suna : **Mafificin Birni** ya kasance

tsari ne na jama'a ta gari da Alfarabiy ya tsara ta hanyar tunaninsa amma wannan tsarin ya dawwama abinci ga gara ne da kaska kawai.

Matsananciyar ziza a cikin son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Hakika Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance shi ne mabubbugar soyayya da Rahama wanda ba ya da kini. Wannan mabubbugarda ta doki ndan Adam zuwa ga tekun saon Allah Mai girma da daukaka. Don son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi na cikin son Allah Mai girma da daukaka kuma biyayya ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi na cikin yi ma Allah Mai girma da daukaka biyayya kuma saba ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi na cikin saba ma Allaha game da haka ne Allah Mai girma da daukaka yake cewa a cikin Alkurani mai girma : «Ka ce in kun kasance kuna son Allah to ku bi ni Allah zai so ku kuma ya gafarta muku zunubanku Allah Mai gafara ne Mai jinkai.» (Suratu-ali-imran 31).

Muhammadur Rasulull-Ahi (Muhammadu Manzon Allah ne). tazo a cikin kalmar shahadabayan : La ilaha illall-Allah (babu abin bauta ma da gaskiya sai Allah). Kowace kalmar shahada da kowane salati ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi su ne jarin soyayya da kusanci ga Allah Mai Albarka da Daukaka. Kowane dadin kai na Duniya ne ko na Lahira da

kwane irin budi suna samuwa ne da jarin soyayya. Duniya na daukakuwa da saoyayyar Allah Mai girma da daukaka.

Hasken Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne hanya daya da ke kai ga sanin Allah Mai girma da daukaka.

Abunda ke faruwa shi ne cewa lalle dukkan kyawawan abubuwa: kamar kyautata Ibada da da tausasawa a cikin mu'amala da daukakar halaye da laushin Zuciya da haske da annuri da kyau a cikin sammai da fasahar magana da zufin tunani bubushi ne da ke fesowa da saoyayyar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi hasken Duniya.

Jalud Dini Arrumiy ya fidi magana mai ban mamaki yana mai cewa : zo ya ke Zuciya Bawa na gari shi ne mai riko da karantarwan Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi don hasken Duniya daga hasken fuskar shi mai Albarka yake.

A kan haka ne zamu ga cewa lalle hanya goda daya da bai yiyuwa a tsalake ta don samun yaddar Allah Mai girma da daukaka da soyayyarsa ita ce koyi da Rayuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abi koyi. ma'ana lalle kowane Mumini bai iya zama kammalalle abin koyi wannan shi ne manufar Muslunci inda bai yi riko da sunnar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da shiyarwan shi ba a cikin Ibadarsa da halayensa kuma ba zai cimma natsuwa da dadin kai na gaskiya ta Addi ba. Don lalle Allah Mai girma da daukaka ya bijiro da misali **kammallen dan Adam** wanda shi ne mislunci ke nufa. Shi ne Manzon Allah tsira da amincin Allah

su tabbata a gare shi koma ya saya shi Rahama ne ga talikkai abin koyi ga Muminai dukkansu.

A cikin wannan halin lalle wannan Ibadar tana da mahimmamci sosai har saida Allāh Ta'ala ya sa ta zama sharadi ne na son Bayinsa. To yaya take ita Ibadar?

Babu shakke cewa lalle tana farawa ne da son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kurya cikin Zuciya da samun kaso daga Zuciyarsa don fadar Allah a cikin Kuraninsa Mai girma a game da bin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda shi ne abin koyi na gari yana mai cewa : «kuma abunda Manzo ya zo muku da shi to ku karbe shi abunda kuma ya yi hani a kansa to ku hanu kuma ku ji tsoron Allah lalle Allah Mai tsananin ukuba ne.» (Susatul-hasri 7).

Kuma Alla Mai girma da daukaka yana cewa : «Ya ku wadanda suka yi Imani ku yi ma Allah da'a ku yi Manzo da'a kuma kada ku bata ayukkan k.» (suratu Mahammad 33).

Kuma Allah Tsarkakakke ya ce : «Duk wanda ya yi ma Allah da Manzo biyayya to wadancan suna tare da wadanda Allah ya yi ma Ni'ima na Annabawa da da siddikai da shahidai da salihai abokan tafiyar wadancan sun kyautatau.» (Suratun-ni'a'i 69).

Lalle Alkurani Mai girma gaske ne kuma shiriya kima littafi ne na karantarwan Allah Mai girma da daukaka da ya sabkarda shi ya bayyana ma Alummu abunda ke kumshe cikin Zuciyar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Yana daga cikin abun aka tabbatar cewa lalle sirrorin Alkurani suna bayyanuwa ne ga Zuciyarda ta bi karantarwan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Da za a ce mu bi

karantarwan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar yadda Sahabbai suka bi shi to da za mu iya cimma dadin kai da gano hakikanin Allah da umurninsa da haninsa da Ilimi da Hikimarda ke cikin wadannan sirrorin. A takaice da za mu karanta Alkuani mu koyi maganar Allah da sanin ma'anarsa yanda yake cikin Zuciyar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Zukatanmu sun zama kamar kwari ne da ke hiro suna zakaya Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar masoyansa da suka rayu lokacin dadin kai da kuma mun gane kowace kalma da kowane lamari kai harma nune-nunen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ka munkai matsayin soyayya da muka wuya mai misalta ibarannan mai cewa : Ya kai Manzon Allah na fanshe ka da Babana da Uwata da dukiyata da kaina.

Lalle samuwan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne mabubbugar kwarara da haske kuma malaba ta soyayya ga diyan Adam kuma Masana sun san cewa lalle soyayyada Allah ke yi ma Manzonsa ita ce dalilin samuwan Duniya. Saboda haka lalle Duniya dukkanta kamar kyauta ce ga Annabi Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi kamar zinariya ce ku lu'ulu'u ne Duniya kuma sinadarin wanke ta. Saboda haka ne ya cancanci Allah ya kira shi da cewa: masoyi na³⁰

Kai dadin kan wadannan Muminan ya kai matuka su ne wadanda suka bada Zukatan ga Allah da Manzonsa kuma suke

30. Ka duba Tirmizi almanakib j1/3616 Addarimiy almukaddima 8 Ahmad j6/241 Alhaisamiy j9/29.

kumshe da sonsa. Sonda ya fi kowane so da ke cikin Zukatansu ga baki daya.

Kuma lalle hakika samman Rabi'ul-awwal watanda ya yi maraba da da zuwan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi cikin wannan Duniya Rahama da gara ga Muninai.

Kuma kariyarda Abu Dalibi ya ba Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya anfone sa bayan tuwarsa don shine mafi saukin azaba a tsakanin diyan Wuta. (Assuhailiy arraudu alanfu 1/273).

Haka Abu Lahabi lokacinda Suwaiba ta kawo masa albishir na haihuwan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sa ya yantarda ita sai ta shayarda shi saboda haka ne ya zo cikin hadisi cewa : Da Abu Lahabi ya mutu wasu daga cikin mutan gidansa ya ganshi a mafarki sai ya ce masa me ya faruda kai? Sai ya ce banga wani Alheri ba saidai an shayarda ni a cikin wannan don na yantarda Suwaiba. Ya yi nuni zuwa ga gurbinda ke tsakanin babban yatsa da wanda ke bimasa. ³¹

Son Sahabba yaddar Allah ta tabbata a gare su ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Kakika Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gare su sun so Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi matsanancin so bai yiyuwa a bayyana zurfinsa da alkadarinsa.

---

31. Ibnu Kasir albidayah Alkahira 1993; j2/277 albaihakiy assunan kubura 7/162 Ibnu Sa'ad j1/108-125.

Irin wannan son an iya yinsa ne da son Allah da datarwarsa kawai ba mai yiyuwa ne ba a same shi ba ta hanyar haka ba.

Kuma lalle an daure kowanne da cikin Sahabbai da madaurin abokantaka zagaye da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sun kasance kamar wani lantarki ne na soyayya. Kuma sun wayi gari taurarin Samar rataya da shi ne. Haka ya kasace a cikin Zuciyar kowane Sahabi maimaita cewa: **Haka Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance yana aikatawa.** Don su samu cikakken koyi da shi sun kasance suna bin hanyarda ya bi su sansani hurenda ya sansana su sanya irin turarenda yake sawa suna tsayawa inda ya kasance yana tsayawa a cikinsa.

Abunda kr faruwa shi ne cewa lalle alamomin soyayya mai habaka abun bada labari da Sahabbai suke yi ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ba ma kirguwa ba ce kuma tana bayyanuwa cikin wadansu misalai shararru.

Na daga ciki siffanta koshin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da A'isha tayyi tana mai cewa :

Da Mutanen Misra sun ji iyakacin siffofinsa
Da ba su baza ko tamma ba don sayen Yusufa.
Da masu zarjin Zulaikha sun ga koshinsa
Da sun zubar da Zukatansu a kan hannaye.

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tabas Bawan Allah ne dan Adam ta dukkan fuskoki kamar yadda kalmar shahada ta nuna. Kuma tabangaren sirarsa shi ne Shugaban Manzanni. Me ya kai abunda Ustaz Azizi Mahmud Hadaniy ya fada cewa : wannan Duniya matsayin madubi take

komai na tsayene da gaskiya Allah ana saninsa ne ta hanyar mmadubin Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Lalle Manzon Allah shi ne matattarar bayyanar soyayyar Allah sonnan madaukaki ba yan cिकar soyayya majaziya a cikin dabi'a ta dan Adam.

A cikin haka ne yake bayyanuwa cewa lalle son Manzon Allah babban mai tasiri ne ya daukaka dan Adam Duniya da Lahira ta hanyar wannan soyayyar Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gare su suka samu daraja da babu mai kusa da ita.

A yayin Hijira Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fita don zuwa kogon hira a tare da shi akwai Abubakar yaddar Allah ta tabbata a gare shi sai Abubakar ya yi tafiya gabansa sannan bayansa saida Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya lura da hakasai ya ce : Ya kai Abubakar me ya sa kake tafiya gabana sannan bayana? Sai ya ce : ya kai Manzon Allah idan na tuna musu nemanka ne sai in yi tafiya bayanka idan na tuna masu dako sai in yi tafiya gabanka. Sai ya ce : Ya kai Abubakar shin kana son da a ce akwai wani abu ya same ka maimako na? Sai ya ce : e na rantse da wanda ya aikoka da gaskiya saidai wani abu ya same ni amma ba kai ba.(Alhakim almustadrak 3-7/4268).

Da suka iso wajan kogon dutsenda ake kira saur sai Abubakar siddik ya ce ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi : Ya kai Manzon Allah bari infara shiga idan ma akwai makiji ko wani abu to sai ya same ni ba kai ba. Ssai ya shiga yana ta lalabe sai ya ji wasu ramu sai ya yayyaga rigarsa ya tottoshe hudodin sai ya yi saura huda guda da ba ta samu ba sai ya toshe

ta da duddugyensa. Sannan ya srigarda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da suka wayi gari sai sai ya ce masa : ina rigarka ya kai Abubakar? Sai ya bashi labarin abunda ya faru sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya daga hannayensa Sama ya yi masa addu'a ³²

A wani bangaren kuma zamu ga kyakkyawar kissannan da ke bayyana son madan Sumaira'u diyar Kaisa yaddar Allah ta tabbata a gre ta ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wadda ta rasa Mutun biyar daga dangyenta shahidai a yakin uhudu : diyanta biyu da Mahaifinta da mijinta da dan Uwarta. Madina ta girgiza Ranar uhudu ta cika da hagowa da yamutsi da aka ji cewa an kashe Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai muryoyi suka dauke a cikin Madina Mutane suka yi sauri zuwa ga hanyoyi suna neman labarai daga wajen wadanda suke isowa daga wajen yaki hadda ba'ansarannan da ta rasa biyar daga cikin dangenta alhali ba ta yi bakin ciki ba da ta ji rasuwar daginta ba sai ta kasance tana tanbayan masu dawowa daga wajen yaki ne game da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gare su suka amsa mata da cewa : yana nan kalau ya gode ma Allah kamar yadda kike so. Sai ba'ansariyar ta ce : to ku nuna mini shi in kalle shi. Sai suka nuna mata shi sai ta ce: **kowace musiba da ba rashinka ba ya kai Manwon Allah mai saukice.** Sai ta tara diyanta biyu da rakuminta ta koma Madina. (Ka duba ibnu Hisham 3/51 alwakidiy j1/292 Alhaisamiy j6/115).

32. Ka duba Ibnu Kasir albdaya j3/222-223 Ali alkari'i bairut 1992; j10/341 Abu Nu'aيمي alhilya j1/33.

Anas dan Malik yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya rawaito yana cewa : wani Mutun ya zo wajen Manzon Allah sai ya ce : yaushe ne tashin kiyama? Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya amsa masa yana mai tanbayarsa da cewa : **Me ka tanada mata?** Sai Mutunen ya amsa masa da cewa : son Allah da Manzon Allah. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce masa : **kana tare da wanda kake so.**

Sai Anas ya ce : ba mu taba yin fariciki da wani abu ba bayan Muslunci kamar yadda muka yi farinciki da fadarsa cewa: **lalle kana tare da wanda kake so.** To ni dai ina son Allah da Manzonsa da Abubakar da Umar kuma ina fatan in kasance tare da su koda ban yi aiki irin nasu ba.(Muslim albirru 163).

Babu shakka cewa Mutun ba zai shiga cikin wannan albishir ba sai in ya kawata Zuciyarsa da son Manzon Allah da shauki zuwa gare shi.

Shabbai yaddar Aallah ta tabbata a gare su sun kasance lokacinda manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar buji mai konewa don bakin ciki gar saida ya narke a cikin wannan wunin Zukata sun kone da belar bakin ciki don rabuwa da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi halayen Sahabbai suka caccanza hali zuwa hali Shugabanmu Umar dan haddabi yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya fita cikin hayyacinsa Abubakar siddik yadaar Allah ta tabbata a gare shi kuma abun mamaki ne ya yi wajen kwantadda hankalin Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gre sudo Zu katanda ke son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da ba su iya yin wuni daya ba su gan shi ba ba su iya jure

ma irin wannan rashinda za a ce wai ba za su sake ganinshi ba har abada a cikin wannan Duniyar maikarewa. A lokaccin ne Abdullahi dan Zaid ya daga hannayensa yana addu'a da zuciyar cike da damuwa yana mai cewa : Ya Allah ka makabtadda ni don kada in ga wani abu bayan Masoyina ba har sai na hadu da Masoyina. tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Ya fadi wannan addu'ar daga Zuciyarsa da gaskiya idanusa na zubarda hawaye sai nan take ya makabce. ³³

Abubakar yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya kasance idan ya karanta Hadisin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bayan mutuwar sai ya tuna Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fashe da kuka ya tsaida Maganarsa. Abu Huraira yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya rawaito wannan halin yana mai cewa : Abubakar yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya hau minbari wata Rana sai ya ce: Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya tsaya a kan minbari shekara ta farko sai ya yi kuka ya maimaita kuma ya yi kuka ya sake maimaitawa karo na uku bai iya kame kukansa ba sai ya yi kuka karo na uku. (Kaduba Tirmizi adda'awat 105/3558 Ahmad j1/271).

Kuma Abubakar yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya kasance gyefen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin Rayuwarsa a koda yausha duk da haka ya kasance koda yausha yana shaukin Manzon tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. To bayan mutuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai shaukinsa ya tsananta saboda rabuwa. A'isha yaddar Allah ta tabbata a gare ta tace

tana mai siffanta shauki da sona da begyenda Mahafinta yake ji gamame da rabuwa da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tana mai cewa : Lalle Abubakar yaddar Allah ta tabbata a gare shi a lokacinda mutuwa ta zo masa ya ce : wace Rana ce wannan? Sai suka ce Ranar litini. Ya ce : idan na mutu cikin Darennan to kada ku jira zuwa gobe ku yi maza-maza ku birne ni don mafi soyuwan Dararraki a gare ni shi ne darenda ya ya fi kusa ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. (Ahmad j1/801).

Sai bai mutu ba sai da ya kai yammacin talata sai aka birne shi kafin ya wayi gari. (Bukhari aljana'iz 93-70).

Kuma Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gare su sun kasance suna duba zuwa ga ;arashi lafiya a cikin rashin lafiyan mutuwa suna dubansa duba na kwadayin halinsa don ya kusa saduwa da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kuma jama'ar Annabawa. Kuma sun kasance suna aika sallama tareda wadannan marasa lafiya zuwa ga Sarkin Zukata Shugabanmu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Mahammadu almukadiri yaddar Allah ta tabbata a gare shi da ya ziyarci Jabir dan Abdullahi syaddar Allah ta tabbabata a gare shi a lokacin rashi lafiyansa na karshe. Sai ya ce masa yana mai faranta masa Rai : Ya kai Jabir ka isarda sallamata ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. (Ibnu Maja aljana'iz 4).

Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gre su wadanda suka so Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sun kasance suna ji natsuwa da sa'ada a yayinda suke jin labarin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Albara'u

dan Azibu yana hakaitowa yadda Mahaifinsa yake ribatan lokuta don ya jji labarin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana mai cewa : Abubakar yaddar Allah ta tabbata a gre shi ya sayi abun amali ga Azibu dinami goma sha ukku sai Abubakar ya ce ma Azibu : ka umurci Albara' u da ya kawo mini amalina. Sai Azibu ya ce : a' a sai ka bani labarin yadda kuka yi a lokacinda kuka fita da Makkah Mushrikai na nemanku. Sai ya ce : mun yi tafi Dare daya da wuni daya saida Rana ta kai tsaka sai na waiga Dama na waiga Hagu ko na ga inuwa sai na ga wata inuwa sai na yi shinfida sannan na ce : ka kishingida ya kai Annabin Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kisingida. Sannan sai na juya ina dudduba gefenmu ko na ga masu nemanmu sai na ga wani bawa yana kiyyon tumaki ya nufi wani dutse yana neman abunda muke nema sai na tanbaishi cewa shi bayan wane ne sai ya ce wani bakuraishe ya anbaaci sunansa na gane shi sannan sai na tambai shi shin tumakinsa na da nono? Sai ya ce : e! Sai nace masa shin zaka tatso muna?³⁴ Sai ya ce : e! Sai na umurce shi da ya tatso muna na ce masa ya kwakkwafe hantsar ya kuma kwakkwafe hannayensa sai ya buga hannunsa daya cikin daya sai ya tatso muna kwarya daya ta nono.

---

34. Ya kasance alada ce ga larabawa cewa ba su hana ma matafiyi shan nonon tumakinsu kuma suna yin sharadi da wanda zai yi musu kiyyo da cewa ba zai hana ma matafiyi shan nonon dabbobinsu. A game da haka nee Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yake cewa : Mutun ukku Allah bai magana da su : Mutunenda ya hana matafiyi sauran Ruwa da ke wajansa. Da mutunenda ya rantse a kan wadansu kaya bayan la'asar da karya da Mutunenda ke yi ma shugaba mubaya'a idan zai bashi wani abu to zai cika alkawali in ba haka ba to ba zai cika ba (Abu Dawuda albuyu' u 60/3474).

Dama na sa ma Mazon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ruwa cikin dan kwano na fata sai na watsa ma nonon don ya yi sanyi sai na kai ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai na yi dadaida ya farka sai na ce masa : sha ya Manzon Allah. Sai ya sha har saida na gamsu sai na ce masa : lokacin tafiya ya yi ya kai Manzon Allah. Ya ce : e! Sai muka tashi Mutane na ta nemanmu babu wanda ya samemi sai Suraka dan Malik dan Ju'ushumi yana kan doki sai na ce wannan Mai nemanmu ne ya gammu fa Ya kai Manzon Allah sai ya ce : **kada ka damu Allah na tare da mu.** (Surattut-tauba 40) (Bukhari ashabun-Nabiyi 2 Ahmad j1/2).

Kuma Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gare su sun kasance suna son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma suna girmama shi matsanancin so da girmamawa harma wasu daga cikinsu ba su aske goshinsu ko su raba ta gida diyu don Manzon Allah ya shafe ta. (ka duba Abu Dawuda assalatu 28/501).

Me ya kai kyawon soyayyarda Matan Sahabbai suke nuna ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kuma yanda suke koya ma diyansu wannan son.

Matan Sahabbai sun kasance suna tsawata ma diyansu idan suka doki lokaci basu sadu da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ba. A game da haka ne Huzaifata dan Yaman yake bada labari cewa : Mahaifiyata ta tanbai ni : yaushe raboka da Manzon Allah? Sai nace : ban dade ba tun kaza da kaza. Sai ta buge ni sai na ce mata : to bar ni in je wajen Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi in yi sallar magriba tare da shi in roke shi ya yafe mini ni da ke. Sai na zo wajen Manzon

Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi na yi Salla tare da shi har saida ya yi Sallar isha'i da ya gama sai na bi bayansa sai ya ji sauti na sai ya ce : wane ne wannan Huzaifa ne? sai na ce : e! Sai ya ce : mene ne bukatarka Allah ya gafarta maka da Mahaifiyarka. (Tirmizi almanakibu 30-3781 Ahmad j5/391).

Amma halin Shugabanmu Bilal yaddar Allah ta tabbata a gare shi Mai yi ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tsuantsun Masallacin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi halin shi ya tafi nesa sosai. Da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya rasu to kamar an yanke masa harshensa ne bai sake iya bude bakinsa ba Madina ta yi masa kunci. Abubakar lokacin khilafarsa ya so ya rinka tuna ma Mutane zamanin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kransallar Bilal sai ya nema gare shi so dayawa da ya yi kran salla. Sai dai Bilal Masoyin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya gadatar masa da uzuri yana mai cewa : **Ya kai Abubakar banda kwadayin daga miryata da kiran salla bayan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma sabada haka ka barni da abunda nake ji cikin Raina.** Saidai Abubakar yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya dage don ya tuna ma Mutane Rayuwan nan mai kyau ta lokacin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana mai cewa : shin zaka hana Alumma Ladanin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kar yadda aka haramta mata Manzon Allah.

Saidai wannan dagewan da ya yi bai iya sa Bilal ya iya yin karan salla ba duk da cewa ya yadda saidai da ya hau kan wajjan kiran salla kanshi na kasa sai tunanin abubuwan lokacin Manzon

Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi suka yi ta zo masa cikin kai sai kuka ya tuke shi ya kasa daga sautinsa don sallar asuba. Bayan haka kuma Abubakar bai sake samun kuzarin yi masa magana ba.

Sai Bilal ya kasa jure ma Rayuwa cikin Madina fiye da haka don Madina cike take da Abubuwa ke tuna masa da Manzon Allah bayan sallar asuba sai ya fita zuwa Dimashk.

Kuma Bilal ya yi yaki daywa don neman shahada yana fatan ya sadu da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi saidai koda yausha sai ya dawo salun alun da ikon Allah kaddararsa. Shikaru suka yi ta wucewa kamar haka kai harma bala'inda ya abka ma Dimashk wanda ya kashe Mutun dubu ashirin da biyar saida ya bar Bilal saidai yana ryuwa ne Zuciyarshi na kuna don begen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Wata Rana Bilal ya ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin kwanansa sai ya ce masa : wane irin nisanta ne wannan ya kai Bilal? Shin lokacin ka ziyarce mu bai yi ba? Sai Bilal ya farka cikin damuwa ya hau amalinsa ya nufi Madina ya zo masallakin Manzon Allah sai ya je wajen kabarinasa sai ya yi ta kuka sai Hasan da Husaini yaddar Allah ta tabbata a gare su suka zo sai ya rugume su ya sunbace su sai suka ce : ya kai Bilal muna son muji kiran sallarka. Sai ya yadda ya hau wajen kiran salla tunda ya ce : **Allahu Akbar Allahu Akbar**. SAI Madina ta girgiza. Da ya ce : **Ashhadu an lailaha ill-Allah**. Sa ta kara girgiza da ya ce : **Ashhadu anna Muhammadur Rasulullah**. Sai Mata suka fito daga gidajensu suka ce an tayadda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Ba

a taba ganin Ranarda aka yi kuka dayawa a garin Madina tun dayan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamara wannan Ranar ba. ³⁵

Kuma wannan msoyin na Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya rasu bayan shekarusa sun kai kamar sittin a Dimashk. A lokacin mutuwarsa ya kasance yana maimaita: **gobe zamu hadu da masoya Mahammadu da rudunarsa.** Yana murna yana jin dadi. (Azzahabiy siyaru a'alam in nubala j1/359).

Kuma muna ganin wannan matsananciyar soyayya a wajen Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gre su a yayin rawaito hadisi daga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Idan Sahabbai suna rawaito hadisi daga Manzon Allah sai hantarsu ta kada fukokinsu su canza don tsoron kada su yi ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi karya su fadi ba yanda ya fadi ba. Misali Abdullahi dan Masa'udu zuciyar shi na makakata idan zai ce : Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce. da yawa daga cikin Sahabbai sun kasance suna cewa bayan sun rawaito hadisi : ko kamar yadda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fada. ko kwatankwacin yadda ya fada. Da abinda ya yi kama da haka ko ya yi kama da haka don tsoron kuskure irin na dan Adam. (Ibnu Maja almukaddima 3).

Don Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance Manzo ne Mai girma kututturen dabinonda yake tsayuwa kansa don huduba ya yi kuka saboda rabuwa da shi. Kuma Ruwa ya bubbuwo tsakanin yatsunsa don Alummarsa ta sha.

35. Ka duba Ibnul Asir usdulgaba j1/244-245 Azzahabiy siyaru a'alam in nubala bairut 1986; j1/357-358).

Kuma Ruwanda ya sha ya rage ya zama magani ne ga cututtuka. Kuma wadanda suke tare da shi sun ji tasbihin loma a gabansa. ³⁶ Har yanzu akwai wadansu diyan gashin gemansa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ana aje da su kan minbarorin Masallatai da sunan : Madaukakin geme. A cikin kamalallen girmamawa da don tabarruki da shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tana matsyin Rahama ne ga Muminai.

Shi ne shugaban taron kiyama.

Shi Macecin masu laifi.

Shi wanda ya damu da Alummarsa yana Mai cewa :
Alummata! Alummata...

Tutar Godiya na ga hannunsa Ranar kiyama.

Ammabawa dukkansu suna karkashinsa Ranar kiyama.

Hannu na farko da zai bude Aljannah hannunsa ne tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Me ya kai kyawon abunda shehi Galib yake rerawa yana Mai siffanta wannan halin yana Mai cewa : hudubobinka abun karantawa ne abun rerawa ne a Duniyar wanzuwa. Shari'arka da cetonka da zancenka masu wakana ne Ranan tashin kiyama.

Allah Madaukaki a kan Alarshisa yana maraba da kai da kulawa da farin ciki.

Sunayenka Madaukaka abun anbatawa ne Sama da Kasa koda yaushu.

Kai ne Ahmadu kuma kai ne Mahmudu kuma kai ne Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare ka ya kai Shugabana!

---

36. Don wadanga dama wasu ka duba Bukhari almanakib 25.

Kai ne karhinda Allah Mai girma da daukaka ya taimake mu da kai ya Shugabana!

Son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare ya ci gaba har bayan Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a garesu

Cinciridon so da bege ga wanda yake Rahama ne ga halillitu ga baki daya ya ci gaba ga Manzon Uban gjin talikkai tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wani sabon cincirindo ne zuwa tekun soyayya don jarin dadin kai da tsira na Duniya da Lahira shi ne sonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Kuma ai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya bayyana a cikin Hadisinsa cewa lalle Masoyansa zasu ci gaba da bayyana har tashin kiyama yana Mai cewa : yana daga cikin masu tsananin so na daga cikin Alummata wasu Mutane da zasu kasance bayana dayansu zaiyi kwadayi da zai gan ni ya bada kukiyarsa da Iyalinsa. (Muslim Aljannah 12 Alhakim j4/95/6991).

Ya Uban giji ka sa mu duk da kasawarmu cikin wadanda wannan Hadisi ya mamaye. Amin

Wannan misalin sna nuna muna cewa lalle son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a wajen Masoyansa ya kere iyakar kowane rashi da bala'o'i masu karewa. Abdullahi dan Mubarak ya hakito cewa : na kasance wajen **Imamu Malik** yana karanta muna wani abu na Hadisin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a yayinda yake karatu sai muka ga alamar takura da juyayi a fuskarsa saidai bai bar Hadisin

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ba har sai da ya kammala darasin. Da Mutane suka watse sai na ce masa : ya kai Baban Abdullahi na ga wani abun ban mamaki gare ka yau. Sai ya ce mini : e! Kunama ce ta harbe ni lokacin darasi so goma sha sgida sai na yi hankuri girmamawa ga Hadisin Almustafa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ³⁷

Kuma I,a,u ,alik ya kasance ba ya hawan dabba a cikin Madina don girmama kasarda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Da wani ya zo yana tanbayarsa Hadisi sai ya tashi ya yi Alwala ya kuma nada rawani ya sa turare ya zauna waje mai tudu sannan sai ya sanarda shi Hadisin. Kuma ya kasace yana kimtsa kansa don Hdisin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Kuma ya kasance yana tsananta kula kuma yama yin ladabi mai tsanani idan zai rawaito Hadisin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Mai Albarka. Idan zai zamna a madaukakiyar Rauda to sai ya rika yin magana da sauti kasa-kasa. Da khalifa Abu ja'afar Almansur ya yi magana da sauti sama sama-sama sai ya ce masa: ya kai wannan khalifan! Ka maida sautinka kasa a wannan wajen. Don Allah ya hana daga murya a wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Kuma wannan hanin da tsoratarwan ya kasance ga Sahabbai Makarramta wadanda sun fi ka falala da karama.

Wani karon kowa Imam Malik yafewa ne yayi ma gomnan Madina da ya zalumce shi yana maicewa : lalle ni ina jin kumyar

37. Almanawi faidul kadir bairyt 1994m j3/333 Siyyudi MIFTAHUL Jannah s25.

in yi rikici da jikan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Ranar tashin kiyama.

Ahmad yasawiy daya ne daga cikin manya-manyan masoyan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya bar yawo da tafiye-tafiye a doron kasa a yayinda ya kai shekara sittin da ukku don Manzon Allah ya rasu yana da shekara sittin da ukku. Ya koma da Rayuwa wani waje da ke kama da kabari tsawon shekara goma har saida ya mutu.

Alimamun Nawawiy Malamin hadisi babban mujtahidinnan ya ki shan Rabshatu (kankana) tsawon rayuwarsa don bai ji ko ya ga inda Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya sha kankana Ogunaz zaki) ba. Ya aikata haka ne don ya mamaye Rayuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma don kada ya aikata wani abu da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi bai aikata ba.

Shi kuma Sutan Salim na Farko Bausmane wanda ya kasance yana mulkin Duniya ya kai matuka wajan sanin girman Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi har saida ya ga cewa lalle kowane irin shugaba Manzon Allah na sama da shi da dukkan ma'aunai yana mai cewa : Mutun ya kasance Sarkin Duniya wannan duka jayayya ne da kokowa da bai da anfani. Amma Mutun ya kasance Mabiya da Masoyin ga mai shiyarwa na gaskiya shi ya fi falala da daukaka da tsada fiye da komai.

Acikin wadannan baitotin yana nuna shaukinsa da mahimmancin kusancinsa ga kofar Allah da Manzonsa.

Da an kasance ana zana a kan zobba baiti na waka ne ko wani zance na hikima na wani Malamin hikima. Amma ita Shugaba:

Bazmi Alam Uwar daya daga cikin Sarakunan Mutan gidan Usman ta zana a kan zobenta ne abunda ke nuna cewa Allah ya aiko Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne tsira ga Duniya kamar haka : Hakika na Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya bayyana ma Duniya son da Allah yake masa.

Kuma babu Alheri cikin soyayyarda babu Mahammadu cikinta.

Don bayyanuwa da karramtawan Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ga wannan Duniyar ne Bzmi Alam ta isa wajen Ubangijinta.

Shi kuma Fuduliy Albagdadiy babban mawakinnan yana bayyana matukar shauki da kunan so kikin Zuciyarsa a cikin kasidarsa da ake kira : **Alma'u**. Yana mai cewa :

Ya kai idona kada ka zubar da hawaye don kunarda nake ji a cikin Zuciya ta.

Ruwa bai iya kashe wannan belar mai ruruwa daga wutar so. Ban san launin Sama ba shin launin Sama launin Ruwa ne koko hawaye ne suka maida shi haka. Mai lanbu ya kwarara dukkan Ruwa zuwa lanbu don don lanbun ya halaka ya huta. Don da zai sgayarda lanbu dubu da ba za su fito da hure mai kama da fuskarka ba ya kai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ku Masoyana idan na mutu kafin in sunbaci hannayensa masu Albarka tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. To ku kera moda da kasar kabarina don ku kai ma Masoyi Ruwa a cikinsa domin tahaka ne zan iya subatan hannayensa madaukaka tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Ruwa yana gudana ba tare da tsayawa ba tsawon Rayuwa don ya sunbaci kurara kafafunka masu Albarka.

Kwadayin Ruwa da begensa da shaukinsa duk zuwa gare ka ne ya kai Manzon Allah. Yana gudu baya cikin hayyacinsa yana duga kansa ga dutse zuwa dutse.

Suleman calabiy shi kuma ya fada yana mai bayyana cewa Rana tana kewayar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar kwaro na kewayar haske yana ma cewa: **shi ne haskenda Rana take kewayar shi.**

Shi kuma Sultan Bausmane cewa da **Ahmad khan** hakika ya zana kafar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a kan rawaninsa don ya rinka tuna shi. A game da haka ne ya rera wadansu baitoti yana Mai cewa :

Kacona dama a ce ina doke da abunda ke doke da shi a matsayin hallar sarauta.

Wannan tasirin kafar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda shi adon Manzanni tsira da amincin Allah su tabbata a gare su.

Mai wannan kafar shi ne huren lanbun Annabta.

Ya kai Ahmad je ka shahe kafafun wannan huren tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da fuskarka.

Ustaz **Aziz Mahmud Huda'iy** ya bayyana wannan son yana Mai cewa : zowanka Rahama ne kuma jin dadi ne da tsarkaka da tausasawa ya kai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Bayyanuwanka waraka ne ga kututukkan Masoya ya

kai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi to ka ceci Huda'iy zahiri da badini.

Shi Mai roko ne Mai kankanda kai na yi riko da dakalin dakinka ya kai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Shi kuma mawaki Nabi a lkacind tawagarsu ta kusa ga Madina almunawwara a lokacin aikin Haji sai ya kosa a kai da isa sai ya sheka zuwa rauda ya rubuta wadansu baitoti yana bayyana girmamawansa ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi cikin shauki yana cewa : yi hankali kada kayi rashin ladabi wannan bagiren Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne.

Wannan wajen duba da kula na Allah kuma bagiren Almutafa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ne.

Ya kai Nabi ka shiga cikin wannan raudar da sharadi ka kiyaye ladabi.

Wannan wajen kaikomon tsarkakakku ne kuma wajen sunbatan Annabawa.

Shi kuma **Muhammad Asad** babban Malami ne daga cikin manya-manyu Malammai na baya-bayannan hakika ya bayyana kuna da belar Wuta ta soyayyada ke cikinsa ta Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana mai cewa :

damina da kyawonka ya bayyana ta zama wuta.

Hure ya zama wuta tsuntsu ya zama wuta zagargu sun zama wuta kasa da kaya sun zama wuta. Haskaka wan fuskarka mai haskakawa kamar Rana shi ne ya kone masoya dukkansu.

Harshe wuta kiji wuta idanun da ke kuka don sonka wuta.

Shi yana yi yuwa a shagaltadda shahidin masoyi duk da wannan wutar da take kewaye da shi?!

Jiki wuta likkafani wuta Ruwan wanke shahidin masu turare wuta.

Me ya kai wakokinda mawakin wannan zamanin Yaman dadah ya rubuta wanda da ya kasance kirista ne sai dai ya yi sa'ar gano gaskyan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai ya Muslunta sai ya zama mai yawan kuka ba son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana mai cewa :

da zan yi kishirwa sosai kuma na mika Ruhina a cikin Sahara mai kuna da ban ji kiyyo ba.

Wuta ta burkan tana kuna cikin kirji na da za a kwarara mini koguna da ban ji sanyi ko danyi ba.

Da Sam za ta yi ruwa wyta kuma ta dore da ban ji wutannan ba.

Ranka ya yi fari da kyawonka hakika ka konar ya kai Manzon Allah.

Shin ba za a bar ni in Muluta in baza Ruhina a dakalinka ba ya kai mamallaki na.

Mai sauki ne in baza Ruhina ya ihu don sonda nake maka.

Kashi na uku

Ranka ya yi fari da kyawonka hakika ka konar ya kai Manzon Allah.

Na sadda kaina na dukadda wuyana cikin azaba lalle maganin cutata yana wajenka.

Labbana sun bushe don wuta tana yawo da anbatonka q wqjen kafafunka.

Ranka ya yi fari da kyawonka hakika ka konar ya kai Manzon Allah.

Ka faranta ma wannan bawan Rai a duk lokacina ta so Zuciyarka.

Me ya kai kyawon baitotinda **Kamal Adib Kor Kojo Augala** ya bayyana so da hamasar wadanda ke cikin Sama don mi'irajin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi zuwa Sama a lokacin Isra'i da mi'iraji yana mai cewa :

Don Sama ta haskaka don ganin fuskarsa mai karamci Daren mi'iraji.

Sai Sama ta fadi ta yi sujada a Kasa sujada ta godiya.

Kuma Jibirila(tsarkakakken Ruhi) a cikin shauki yana sanye da tufafin Ihirami kowane dare

Don sabkar bako a harami da matsarkakin matsayi Madinar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gare su sun kasance Mutane ne na daban sosai sun sha banban da sauran Mutane dukkansu sun zama taurari Madaukaka don sun riki Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya zamo

musu abin koyi sun yi koyi da shi cikin komai sai suka samu dadin kai na har abada. Kuma Sahabbai yadar Allah ta tabbata a gare su da Salihai da ma'abota mikakkiyar gaskiya da falala da daukaka sun nemi kusanci zuwa ga abin alfaharin komai da komai na har abada Muhammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Muna da feshi na Zukata daga Abdullahi dan Zaid yaddar Allah ta tabbata a gre shi da Bilal bahabashe yaddar Allah ta tabbata a gre shida Alimamun Nawawiy da makamantansu saboda haka ya wajaba a gare mu mu auna matsayin son mu ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mu yi ma kanmu hisabi don gano matsayinmu cikin Alummam Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Kamar yadda ya wajaba mu ciyarda Rayukanmu da kula da rayarda shi dukkan haka a karkashin bullowan wannan soyayyar mai tukudowa tun daga lokacin Sahabbai yaddar Alla ta tabbata a gare su.

Bunda ke faruwa shi ne cewa lalle wadannan halayen da a anbata na wadannan manya-manyan Musulmi ma'aunai ne da sun kai girma da alkadarin Mutanenda sun kai mtsayin taurari. Kuma adunda wai sa su zama taurari a cikin Sama shi ne Zukatan Muminai da suka zo bayansu har tashin kiyama da tsananin son da suke yi ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Lalle mun san cewa so kamar yagiya ce da kr sada Zuciya biyu. Idan Mutun na son ya zama Mumini na gaskiya to dole ne ka sama ma Zuciyarka nata kaso na son Allah da Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Wahalhalunda diyan Adam suke ciki yau sun samo asali ne daga rashin wannan babban

sanadari cewa da so a cikin Zukatansu. Don haka ne dayawa daga cikin halaye na gari suka bi iska suka zama kura abin shekewa a tsakanin ababen sha'ar Zuciya. Idan manufar Mutane ta zama ita ce Duniya da kayan sha'awa ba Lahira ba tofa babu wata hanya da daukaka bangaren Ruhin dan Adam.

Don haka diyan Adam suna matukar bukatar wannan son a yau. Don laifuka da kayan kuya dukkansu suna faruwa ne saboda rashin wannan soyayyar.

Girman so na hakika da kabrinna ana daidaita shi ne da fansadda kai kutsa wahalhalu saboda masoyi. Don idan Mutun na so to yana fasadda kansa ne saboda masoyinsa ba tare da ya ji cewa ya yi wani kokari ba saidai ma ya ji cewa ya biya bashinda ke kansa. Amma wadanda ba su san so na hakika ba sun kasance suna bata Rayuwarsu su halaka Zukatansu karkashin azabar sha'awa.

Kuma dokan Amanaeda Sama da duwatsu suka ki dukanta abu ne da Allah ya ke bance dan Adam da shi. Sharadin cika wannan Amanar shi ne isa dagiren son Allah da Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi so na hakika. domin darewa da kokowarda ke cikin Ruhin Mutun ba zai kare ba sai da son Allah da Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Tsayayyen dan Adam shi ne wanda ke tsarkake Ruhinsa daga karkata zuwa ga bukatun jiki kawai saboda koyi da abin koyi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Uban gijinmu yana cewa : na hura masa daga Ruhina. (Suratul hujurat29).

Ma'ana lalle Allah Ma'albarkaci da daukaka yana tuna ma dan Adam da asalinsa da ya ba shi shi ne Ruhi da wajen Allah. Da

wannan ne sirrin hakikanin abubuwa dan Adam da Duniya kuma da wannan ne dan Adam yake bayyana kubutacciyar uciya.

A yayinda bawa ke cimma wannan Kamalar to sai ka ga yana neman shamakanda ke tsakaninsa da Allah Ta'ala sai ya debe kimar Duniya a cikin idonsa da sonta daga cikin Zuciyarsa da dukkan abunda ke gushewa mai karewa. A haka ne Ruhi zai samu jin dadin kusanci zuwa ga Allah Mahalicci mai girm da daukaka wanda bai yiyuwa a siffanta.

Amma wadanda ba su dandani dandanon so na hakika ba to su ba za su iya nisantar karkata zuwa ga son Duniyanda ke tare da dan Adam ba ma'ana son Zuciya. haka ba za su iya yin koda tako daya zuwa ga daukaka irin ta Mla'iku. Kuma Zuciyar wanda bai san so na hakika ba kamar rusassar kasa ya ke. Sani yana cikin so. Asalin so shi ne sani. Don so shi ne sanadiyyar halittu.

Lalle Rahamar Allah da ta kudutarda diyan Adam daga kaskanci da koma baya ta kuma dora su a kan dadin kai shi ne Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wanda ya nuna ma dan Adam abin koyi na gari. Da hanya ta cimma dadin kai na hakikani wadda ake cimma da da koyon so na gaskiya da kai matuka cikinsa da bin shiryarwansa da sirarsa a kan tafarki na soyayyarsa.

Don Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne farin cikin halittu dukkansu kuma shi tausasawa ne da Allah Mai girma da daukaka. Kuma shi ne Mai shiryarwanda ke sada tsanin bawa da Uban gijinsa Mai girma da daukaka. Domin tunda ya rinjayi jikinsa da halayensa madaukaka wadanda ba a iya yin bayaninsu to lalle ya wayi gari saboda haka abin koyi

ne Madaukaki gare mu a cikin bautar Allah Mai girma da daukaka.

A takace lalle shi ya kasance Rahama ne da ya mamaye dukkan Duniyoyi. Kuma Zukatanda suka sallama masa za su ci gaba da kuna don shauki a koda yausha cikin Duniyar nan kuma zata ci gaba da kwankwadan kofin shaukinsa madaukaki.

Haka sonda ya sa Manyu suka zama taurari a cikin Samar hakika. Da irin wannan shaukin ne Jalalud Dini Arrumiy ya yi tako zuwa ga Duniyar dadin kai na har abada da hakika. Dadin kansa ya zama hanya ce mai isarwa zuwa ga Gagara badau na har abada Madawwami Ta'ala. Lalle su kuduta daga kangin jinnan mai karewa juwa ga dawwama ta har abada.

Kai fa Mutun na iya jin dadin kai na hakika ta hanyan wadanda suke mutuwa! To fa hanya ta har abada ita ce Mutun ya kasance sonsa da shaukinsa ya kasance ga wanda ya cancaci haka. Misali fadar shugabanmu Jalalud Dini Arrumi da yake cewa ya mai bayyana mabubbugar dadin kansa da cewa : Ni Hadimin Alkurani ne matukar Rai na cikin jikina kuma ni kasar kafafun Manzon Allah ne tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da a ce dayansu zai mafi kamcin abunda ba wannan ba da fa babu alaka tsakani na da wannan Mutunen da maganarsa.

Abun nufi da kasancewa kasar kafafun Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne fansadda kai saboda shi a cikin hanyarsa shi ne Rayuwarka ta kasance dukkanta bayayya ce a gare shi sda sunnarsa a cikin komai da komai kuma ka ratay koda yausha sda sonsa.

Kari a kan haka lalle wata hanyar kuma da zata kara anfanuwanmu da soyayyar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da karfafa alakarda ke tsaninmu da shi da Zuciya ita ce yin salati a gare shi ta hanyar rikansa wuridi kullun wannan ita ce hanya da ta dace da karantarwansa da ta fi dacewa da shi.

Wajibi shi ne rikansa don bin hasken halittu Mahammadu Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne lulluba da karantarwansa. Kuma rikan yimasa salati wuridi kullun. Don yi masa salati na karfafa alakarmu ta Zuciya da shiku yana haskaka Zukatanmu da son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Salloli da Sallamomi Madaukaka ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Hakika Allah Maukaki ya rantse acikin Alkurani Mai girma da Rayuwar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma ya anbaƙi sunansa Mai girma tare da sunan Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Kuma ya shardanta yin imani da shi akan kasacewansa Musulmi Mumini. Kuma bai yadda kowa ya daga muryarsa a gaban Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ba. Kuma bai anbaƙi sunansa mai Albarak ba kamar soran sunayen Annabawansa ba. Dadi a kanhaka yafada cewa yana yi masa salati shi da Mala'ikunsa kuma ya yi umurni ga Alummarsa da su yi masa da sallama mai yawa yana Mai cewa a cikin littafinsa Mabuwayi : «Lalle Allah da Mala'ikunsa suna yin salati ga Annabi. ya ku wadanda suka yi Imani ku yi masa salati kuma yi masa sallama mai yawa.» (Suratul ahzab 56).

Sahabi Ubayyu dan Ka'abu yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya ce : Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kasance idan kashi biyu na farko na dare suka wuce yana ta shi sai ya ce : Ya ku Mutane ku anbaƙi Allah ku anbaƙi Allah mai gigiza ta zo mai bi mata baya zata bi mata baya mutuwa ta zo da abinda ke cikinta. Ubayyu ya ce : Ya kai Manzon Allah lalle ni ina yawaita yin salati a gare ka to nawa kake so inba ka

na sallata? Sai ya : abunda ka ga dama. Sai na ce : kashi daya cikin hudu. Ya ce : abunda ka ga dama amma da ka kara da ya fiye maka. Na ce : to rabi. Ya ce : abunda ka ga dama amma da ka kara da ya fiye maka. Na ce : to kashi ukku cikin hudu. Ya ce : abunda ka ga dama amma da ka kara da ya fiye maka. na ce : to zan baka sallata dukkanta. Sai ya ce : **kenan da za a isheka damuwarka a kuma gafarta maka zunubanka.** (Tirmizi sAlkiyama 23/2457).

Hakika Masoyan Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sun sanya Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wiriddai na yi masa salati da halsunansu. Don yi masa salati da sallama sune hanya ta karuwan son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Abunda ke faruwa shi ne cewa lalle sbin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a kan fuska wadda ta fi da cewa da shi da yin koyi da shi a matsayinsa na bin koyi na gari yana hakakuwa ne ta hanyar fahimta da sanin hakikanin Alkuani. Wannan kowa yana yiyuwa ne hanyar kusanci zuwa ga gurfafawan Zuciya da halayen sabin koyinnan Shugabanmu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Babu wani daga cikin magabata da ya iya siffanta Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi gaskiyar siffantawa. Babu wanda ya iya mamaye halayensa da fidirarsa da fahimta da aiki yanda ya kamata. Malammai da Masu tunani da Sarakuna Zukata da Jibrilu Amincin Allah ya tabbata a gre shi sun cewa daukaka da girma na cikin bin hanyarsa da tafarkinsa. A wani bangaren kuma lalle yin addu'a daidai da ladubban Mulunci tana farawa ne da yi ma Allah kodiya da yabo da yi ma

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi salati. Sannan kuma addu'ar na karewa ne da su. Do akwai tunanin cewa lalle addu'ar da take tare da salatin Manzon Allah ba a maida ta ko a ki karbanta ba. saboda haka lalle kawata farkon addu'o'inmu da karsgen addu'o'inmu da salatin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya samo asali ne daga cewa ba a maida su. Shugabanmu Umar da Haddabi YADDAR Allah ta tabbata a gare shi yana cewa : Lalle addu'a ana rataye ta netsakanin Samada Kasa ba a daukakarta zuwa Sama sai ka yin salati ga Annabinka tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. (Timizi Alwitrū 21/486).

Waran Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ji wani Mutun yana addu'a cikin sallarsa ba yi salati ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ba sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : wannan ya yi sauri. Sai ya kira shi ya ce masa : idan dayanku yana to ya fara da gode ma Allah ya yabe shi sannan ya yi salati ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sannan ya roki aduda ya ga dama. (Tirmizi adda'awat 64/3477).

An samo da dan Abbas yaddar Allah ta tabbata a gre shi riwaya a kan mahimmancin tawassuli da Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana mai cewa : Yahudawan khaibara sun kasance suna yaki da Gadfan da suka hadu fagen daga sai aka ri gayi Yahudawa. Sai Yahudawa suka dawo da wannan Addu'ar : Lalle mu mana rokonka don gimana Abbinnan sUmiyyiwanda ka yi muna alkawalinsa a karshen Zamani da ka taimake mu ka ba mu nasara a kansu. Ya ce :sai suka kasance akoda yausha suka hadu sai suyi wannan addu'ar sai suka rin

jayi Gadfan. Da aka aiko Annabi sai suka kafirce masa sai Allah ya sabko da fadar Madaukagigamedahaka : Alhali sun kasance gabanin zuwansa suna neman taimako da shi a kan wadanda suka kafirta. Amma da abin da suka sani ya zo musu sai sauka kafirce da shi to tsinuwar Allah ta kasance akan kafirai. (Suratul bakara 89 kudubiy j2/27 Alwahidiys31).

Kuma Allah Mai girma da daukaka ya yi magana da Manzonsa Mai karamci tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin littafinsa Mabuwayi yan Mai cewa : «Allah ba zai yi musu azaba ba alhali kana cikinsu Allah ba zai yi musu azaba ba alhali suna neman gafarsa.» (Suratul anfal 33).

Hakika Allah na bayani game da musrikai ne. to iadan dai Mushrikai sun kasance suna da karama saboda kusancinsu ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi to abin da ake saran Muminai su same shi na ni'imomi daban-daban daga wajen Allah ba su misaltuwa. Domin su Muminai duk da cewa sun yi imani da girman matsayin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi to kum sun rabauta da soyayyar ,anzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da take matsayin gaskiyan Imani.

Haka ne lalle Zuciyar Mumini koda za a ce ta taka kowane matsayi na son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi to haka na kara masa kima da matsayi a Lahira kuma ya kara masa dadin kai da farin cikinsa a nan Duniya.

Saboda ka kiyaye kada ka manta salati ga Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi lalle kana bukatar cetonsa da kamu kafarsa ranar babban firgici Ranar kiyama.

Kashi na hudu

- ❁ Babbar Bukata Shi Ne Na Gari Abin Kwatance
- ❁ Mutukan Sonmu Ga Manzon Allah Tsira Da Amincin Allah Su Tabbata A Gare Shi

Babban abun bukata a Makarantar Hankali dauciya shi ne na gari abin kwatamce

Abin da ke ba dan Adam Mutucinsa ita ce Tarbiyyar Allah

Lalle Allah ya yi Sama da Kasa don hidimar dan Adam³⁸ bai bar dan Adam sakaka babu nauyi a kansa ba gaban wadannan abubuwan da kansa ba.³⁹

Ma'ana Allah shiryar da dan Adan da sauran halittu da dokoki da shari'oid daga wajansa. Don Allah kaddari dan Adam ya rayu cikin Duniyar jarabawa tsakanin ma'aunin aikata abunda ya ga dama da tsayawa inda dokokin Allah. Wadannan Ayoyin na bayyana wannan lamarin suna masu cewa : «kuma Sama ya daukaka. kuma ya aza sikeli. Domin kar ku karkatar da sikelin.»(Suratur Rahman 7-8).

Wannan Ayar tana nuna cewa lalle akwai mahadi tsakani dan Adam da da ma'aunin Allah da ya do aza ckin halittunsa. Yqyq idan wannan tsarin da ke cikin halittun allah bai yiyuwa wata tangarda ta same shi saboda haka ya wajaba a kan dan Adam kda ya karka ce ma gaskiya a kan hanyar tafiyarsa zuwa ga Allah

38. Ka duba suratul alja'sia13.

39. Ka duba Suratul kiyama

Madaukaki. Masana sune suks fi kowa dadin kai a Duniya da Lahira don suna Rayuwa ne cikin ma'uuni ne kamar wannan ma'aunin. Amma wadanda ke rayuwa babu daidaici Zukatansu sun cika da dadi mai karewa. Da son abubuwa masu karewa su ne wadanda suka gafala daga sirrin zuwanmu Duniya da zauwa Lahira. Kuma wadannan ba su sace da halittar Allah Mai girma da tsarin da ke cikin halittunsa kuma ba su fahimci wannan daidaicin da ke cikin halittu ba. Abin bakin ciki shi ne cewa lalle shekarunsu na wucewa ne cikin gafala mai zurfi ita kuma Lahirarsu za ta kasance hasara ce mai girma.

Lalle bayanin wannan matsala na cikin hakikar dan Adam. Wannan hakikar ita ce cewa lalle dan Adam lokacinda aka kawo shi Duniya don jarabawa hakika an sa cikin Zuciyarsa karkata na Alheri da na sharri gaba daya. Don jarrabawan ba zata zama jarrabawa ba sai in dan Adam ya kasance mai iya aikata daidai da kuskure.

Don haka ne Rayuwar dan Adam take wucewa alhali yana cikin kokowa koda yausha tsakanin sharri da Alheri a Duniyarsa ta ciki da waje don kowannansu na son ya mallaki dan Adam. Don a cikinmu akwai karfin sharri da Alheri karfin Zuciya mai umurni da mummuna.

A cikin wannan kokowar Hankali da biyayya da kyakkyawar manufa ba kawai ba suisa makamin rinjayar da bangaren Alheri a kan bangaren sharri don da suna isa da Allah bai taimaki Adam da Annabta da bai sa ya san gaskiyan Allantaka don dadin kan dan Adam Duniya da Lahira ba. Kuma Allah Mai girma da daukaka ya kasance yana shiryar da dan Adam da zuwa ga bgaskiya ta hanyar wahayi zuwa ga Annabawansa. Allah

Mai tsarki da daukaka ya sabko dea littattafai daga Sama don taimaka ma Hankali da Zuciya ya kuma wajabta ma bayinsa tarbiya ta Zukata.

Don Hankali Mi nagarta yuka ce mai kaifi biyu ko dai ya ba dan Adam tsaro ko kowa ya taimaka ma masa a kan aikata aiki na kwari. Dan Adam ya kai matuka cikin shiriyar da taimakon ma'ana zuwa mafi daukakan matsayin da bawa zai iya cima. Amma a yawaicin lokaci dan Adam ya kasance yana faduwa zuwa matsayi mafi kaskanci kai ya mafi dabba kaskanci. A cikin wannan halin ya kamata ne a tsare shi a karkashin wani tsari. Wannan tsarin kowa shi ne tsarin Wahayi da shiryarwa na Annabawa. Domin Hankalin dan Adam a karkashin tsaro na Wahayi yana kai dan Adam ga Aminci. Amma da za a haramta maHankalin dan Adam shiryawar Wahayi da zai zama hanya ta mummunan makoma ga dan Adam.

Don dayawa daga cikin manya-manan azzalumi sun kasance suna da matukar kaifin Hankali saidai duk da haka sun aikata abun kumya dayawa da kashe-kashe kuma ba su ma damu ba. Don laifukan da suka aikata suna ganin cerwa ai sune kai makura wajen sanin ya kamata. Misali Holako a lokacin da ya shiga Bagadaza da yaki ya nutsar da fara hulla dubu dari hudu. Amma bai ji wata damuwa ba. Babanni a Makkah kafin zuwan Mulunci sun kasance suna birne diyansu mata da ransu kuma sun kasance suna ganin cewa kashe bawa da katse icce daya ne a cikin ma'aunan Hankulansu kai harma sun kasance suna ganin cewa wannan hakki ne ga ubannai da masu gida.

Wadannan misalan dukkansu suna bayyana cewa dan Adam lalle yana bukatar wanda zai fukantar da shi ya shiryar

da shiya tarbiyyantadda shi ta bangaren ababen da yake karkata zuwa gare su na kwarai da na rashin daidai. Amma da sharadin fukantarwan ya kasance daidai yake da fidira ta dan Adam. Wannan na yiyuwa ne ta hanyar Wahayi cewa da shiryarwa da karantarwa na Annabawa. Iadan shiryarwan ya kasance akasin fidirar mu tofa zai kasance hanya ne na sharri mai yawa.

Dukkan bangaren da ya fi karfi to zai doki matakin kawar da dayan. Iadan bangaren Alheri ya fi karfi to sai kaga ya bata tasirin bangaren sharri. Haka da bangaren sharri zai rinjaya to sai ka ga ya shake bangaren Alheri. Haka ne wannan kokowar da ke cikin dan Adam take ci gaba tsawon Rayuwarsa. Don haka Allah ya yi ma dan Adam kyautar Annabawa da salihai don sa shi hanya. dan Adam dinda ya samu tarbiyya ta gari a hannun masualbarka yana gano kyawon da ke cikinsa da ikon Allah da datarwarsa. Ta haka ne wadanda suka kasance lokacin jahiliyya suna turbude diyansu da rai. Suka samu daukaka har suka kai makura a karkashin shiryarwan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Don diyan Adam a duk lokacinda suka bi karatarwan Annabawa sai suwayi gari bayin Allah na gari Allah na son su kuma su cancanci yabo. Amma wadanda ba su ci jarabawar Uban giji ba su ne karshensu yake kasan na kasa. Kuma gidan Duniya an same shi ne saboda samarda daya daga cikin wadannan makoman biyu. abunda ke faruwa shi ne cewa lalle kafin sharri da na Alheri su ne ke sa dan Adam ya fukanci daya daga cikin wadannan makoman da cikakken zabinsa. Wannan karkatan yana faruwa ne natigar jayya da kokowa da jidalin da ke tsakanin Rai da Zuciya.

Dan Adam idan yana cikin lanbun huranni iska mai sanyi da kamshi ta lullube shi. Amma idan yana cikin waje mai wari mai wari sai ka ga yana tasirantuwa da wanrin duk ya kosa da wajan. ma'ana abubuawan da ke kewaye da dan Adam suuna tasiri cikinsa tabbas. Saboda haka lalle dan Adam ya fi komai bukatan tarbiya da tsarkaka.

Abun da ke faruwa shi ne cewa lalle lalle kaskancin dan Adam da ke bata Rayuwarsa mai karewa yana faruwa ne saboda tumka da warwaran da ke fitowa cikinsa. Abunda ya janyo wannan tuka da warwaran shi cewa lalle cikin dan Adam akwai madaukakan falaloli masu kusantadda Mutun zuwa ga Allah Mai girma da daukaka akwai kuma munan abubuwa da ke nisantadda Mutun daga Allah.

Saboda haka Duniyoyin da ke ckin dan Adam wanda bai samu tarbiya ta gari ba Zukatansu ba su san natsuwa ba zasu wayi gari kamar daji ne matattaran dabbobin dawa. Kowne Mutun daga wadannan Mutanen akwai dadi'ar dabbobi a cikinsa daidai da dabi'unsa da makarkatarsa. Daga cikinsu akwai makiri kamar dila daga cikinsu akwai mai farauta kamar zaki daga cikinsu akwai ma tarawa makwadaici kamar tururuwa daga cikinsu akwai mai dahi kamar maciji daga cikinsu akwai masu tsotse jini kamar tsutsa daga cikinsu akwai mai yin dariya gabanka ya tona maka rame bayanka kowanne daga cikin wadannan na dauke da siffa daga cikin siffofin dabbobi daban-daban. Sannan dan Adam dinda bai iya koto kansa daga son Zuciya da tarbiyya ta gari ba sai ya dawwama cikin walakantattun dabi'u.

Shin tsarin burguzu wanda aka gina shi akan kwarangwalai miliyon ashirin ba alama ce ba ta kekasassar Zuciya maras tausayi

ba?!. Ahramai da aka birne dubban Mutane kewayensu saboda firauna guda shin ba gine-ginen tuna zalumaci ne da daukan alhaki ba?!. Amma abun ban haushi shi ne cewa wadannan ahraman a wajan wadansu har yanzu kayan tarihi ne masu ban mamaki. Amma idan aka gyara abubuwa da madubin gaskiya shin ba za ka ga kowa ya canza ba hatta azzalummai da masu zubda jini ba?!. Wannan dukkan shi na nuna cewa da wadansu Mutane masu halaye irin na kwaddi za su shugabanci wadansu jama'u da sun maida wadannan jama'un sun zama rafi gare s. Da masu hali irin na makiji zasu shugabance su da jama'ar zata kamu da dahinsu tsoro da hargitsi su mamaye kowa. Amma da Mutane masu hali irin na hure zasu shugabance su da jama'ar zata zama lanbu Mutane su samu dadin kai da natsuwa ta gaskiya. Sbods haka wajibi ne a kan kowane dan Adam ya kasance yana da tarbiyar Wahayi don duk wani kyau da hali na kwari da ba ta hanyar wahayi ba to maikarshne. don mussar da ke son cin bera to koda an aje nau'oo'in abinci mai dadi gabanta da ta ga beran sai ta ruga da gudu tana biye da shi tana son ta farauce shi. To haka dan Adam din da bai da tarbiyar Wahayi komai yawan abunda ya mallaka za ka ga da zarar ya ga wani bera ya gitta to sai ya bi shi yana halhalniya. Da za ka du ba Fircauna da Namaruzu za ka ga cewa sun kashe Mutane dayawa ba da alhaki ba don biyan bukatunsu da ke matsayin bera.

Alhali za mu ga cewa a tarbiyyar Wahyi ana hana mu kusantar alhakin Mutane kamar yadda buji ke kadawa saboda bugawan dan iska. Balle dada a ce kashe Rai ba da hakki ba. Kai har ma reshen icce danye Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya hana a sare shi. Da ya kama hanya zuwa Fatahu Makkah ya Rundunar ta ratse hanya don kada su firgita

wata karya mai shayarwa. Wani lokacin kowa Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ga wani gidan tururuwa an kone shi sai ya tsaya yana mamaki yana cewa : wane ne ya kone wannan gidan tururuwar?!

To tamkar haka ne Usmnawa wadan da sun tsotso wannan Ruhin daga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sun ks assasa Wakafofi wadam da su kai kololuwa a fanin kula da dan Adam ko fanin tasaya ma sauran halittu wannan ya faru ne saboda Rahamar da suka koyo daga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kai har ma saida suka kimtsa wadansu Wakafofi masu kula da lafiyar dabbobi.

Wadannan misalai ne na dan Adam mai tarbiyya da wanda bai da tarbiya. Wanda ke zubar da jini ya sha shi ya shayarda Kasa a matsayinsa na dan Adam. Da wanda shi kuma ke bada jininsa kyauta ga mabukaci ya kuma bashi hure a matsayinsa na dan Adam.

Kuma dan Adam daga Sama ya ke ta bangaren Ruhinsa kuma daga Kasa yake ta bangaren gangar jikinsa. Saboda haka ne idan Ransa ya koma ga Allah to jikin kowa cikin kasa. Dan Adam ta bangaren gangar jikinsa yana dauke ne da siffotin da ke cikin sauran dabbobi. Don haka ne ya wajaba a kansa ya tarbiyyantadda kansa tarbiyya ta Wahayi ya yi kokowar hin karfin son zuciyarsa. Idan ba haka ba to shedan zai rinjaye shi sha'awarsa ta rinjaye shi sai Ruhinsa ya raunana a game da haka ne Ayar nan take tsokaci da cewa : «Wadanda ke anbaton Allah a tsaye da zaune da kishingide kuma suna yin tunani a game da halittar Sammai da Kassai Uban gijinmu ba ka halicci wanan da karya ba to ka kiyashe mu azabar wuta.» (Suratu-Ali-Imran 191).

Kuma mu rinka ji cewa koda yausha muna karkashin gani da kallo na Allah Mai girma da daukaka wannan shi ne kai matuka cikin kasancewa tare da Allah koda yausha. Don Allah ya fi kusa da mu fiye da jijiyar wuyanmu. To yaya kusancinmu yake ga Allah Mai tsarki da daukaka? Saboda haka ya wajaba mu riki Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abin koyi gare mu.

Karkatan dan Adam zuwa ga rikon abin koyi da bi

Lalle dan Adam na bukata zuwa gabin koyi a cikin sha'aninsa dukkansa tun daga lokacinda aka haife. Don dukkan abubuwa yake bukatar sa a cikin Rayuwar sa kamar yare da Addini da da Ibadodi da siffofi da halaye yana samu su ne ta hanyar misalanda ake nuna masa duk da cewa an samu tugiya kadan saidai mafi yawa abunda ke faruwa kenan.

Misali da a ce Uwa da Uba su yi magana da yare daya da dansu da zai yi magana da wani yare ba sai wannan kawai. Bayan haka yana iya koyon wani yaren ta hanyar wadansu hanyoyi. saboda haka tarbiyyar dan Adam ba komai ne ba saidai abubuwa yake gani ya koya na kwarai ko ba na kwarai ba. abunda a tabbace cikin dabi'ar dan Adam bayan sauran abubuwa da ke tasiri cikin Rayuwar sa shi ne cewa lalle yana tasirantuwa da Mahaiyinsa da Mahaiyansa wadda ta tarbiyyantar da shi da danginsa sannan jama'ar da yakerayuwa tsakaninsu. Sai a jingina shi zuwa ga wannan jama'ar da siffar da ya koya kuma ya tasiratu da ita mai kyauce ko ba mai kyau ba.

Saidai duk da cewa mai sauki ne dan Adam ya koyi irinsu yare da sauran abubuwa na zahiri tofa mai wuya ne dabi'antuwa

da da Addininsa da kyautata Zuciya sa. Don masu kangewa irin Shedan da Zuciya da son Zuciya wadanda Allah ya samar da su don jarraba dan Adam ba za su bar dan Adam ba har Abada kuma suna yin kokarin nisanta dan Adam daga koyon wadannan kyawawan abubuwa. don haka ne ake fitinan diyan Adam da wadanda suke zame musu jagorori cikin sharri da hairidon wannan karkatar ta bukатуwan abun koyi da ke cikin dabi'ar susuna kokarin yin koyi da su kowa iya kokarinsa. Don haka ne lalle dan Adam idan karantarwa na Annabawan Allah waliyyansa bai cimtsa bangarensu na Addini da halayensa tofa ba zai samu tsira da kauce ma hanyar gaskiya zuwa ga bata da sabo ba ta haka ne dadin kansu na har abada zai zama hasara bayyananniya.

Don haka ne wadanda suka riki lalatattun Mutane abin koyi sun jefa kawunansu da dadin kansu cikin halaka. Wannan ba komai ba ne sai dai lalacewan halaye da ba ya da kini. Don mika alarshin Zuciya zuwa ga walakantattun Mutane don zama kansa babban abun mamaki ne na hasara da bata.

Hakika shugaba Jalald Dini arrumiy ya takaita Muna yaudarar Zuciya da ibara bayyananiya ta hanyar bayyana yaudarar ta maiban mamaki da take yi ma dan Adam yana mai cewa : ba abun mamaki ba ne rago ya yi gudun kura ba don kura ita ce ke frautar rago. Amma abun mamaki shi ne rago ya rinka shauki da son kura.

Kayawa kana ganin kifi yana rauwa cikin Ruwa lafiya lau amma saboda kwadai sai ya wayi gari cikin ragar masunci.

Don haka diyan Adam suna bukатуwa zuwa ga masu shiryarwa masu tsarkakakkun rayuka da Zukata masu tausayi

don shiryar da diyan Adam da tseratadda su daga yaudarar shedan da Zuciya.

Manzanni Abin koyi da misaltawa tsirarrakin Allah da amincinsa su tabbata a gare su

Akwai wani abu mai mahimmanci sosai ga dan Adam shi ne samuwan ababen koyi kamilai da zai yi koyi da su ya kuma bi sawunsu. Lalle sonda dan Adam ke yi ma wani ya kuma rinka bq shi mamaki da kokarin koyi da shi da yake yi abu n ke cikin fidirar sa saboda haka ya wajaba gare ya ne mi abin loyi na gari don yin koyi da shi. Saboda haka ne a cikin tausayin Mahalicci Mai girma da daukaka da karamcinsa bai sabkarda Littaffai kawai ba kai hadda Manzanni ya aiko su da kammalallun halaye don bayyana abunda ke cikin Littaffan a aikace. wadannan Manzannin su ne Abin koyi don duk wani abu na kamala yana bijirowa ne daga halayensu ta dukkan bangarori tun daga halaye Addini da Ilimi. Kuma koza ne Annabi daga cikinsu ya kai makura cikin halaye na gari cikin Tarihin dan Adam kuma sun gabatar ma dan Adam abunda ba ya da kini.

Haka Salihai nq gaskiya Magadan Annabawa su ne Masana Muminai Kamilai don lalle su :

- Hakika sun hada zahirin Addini da badininsa yanda ya dace kuma suka zana shi cikin jikinsu.
- Kuma sun wuce matakan Zuciya a kan hanyar zuhudu da takawa suka cimma makurar halaye.

- Kuma sun yalwanta Iliminsu da fahimtar su ta Duniya da Lahira kuma suka shaidi zakin Imani.
- Kuma sun wofintadda ayikkansu da kokarinsu na dan Adam daga siffofi da dabi'u munana da dagawar zuciya mai duffai suka daga zuwa halaye na da dabi'u kyawawa ma'ana Samar kamalar zuciya.

Lalle diyan Adam a duk inda suke a cikin Duniyar nan da Adalci zai mamaye tunaninsu ya mallake shi da za ka ga tausayi da Rahama ta mamaye tsakanin Zukatansu da ka ga masu kudi a ko'ina suna gaggawan taimaka ma talakawa suna kywaytata mu'amala da su da tausayi da Rahama da ka ga kuma Masu karfi sun kare marasa karfi su taimaki wadanda aka zalumta da masu la fiya sun taimaka ma masu rauni da masu wadata sun doki nauyin zawaru da marayu. da mun ce ba tare da kwankwato ba : lalle wadannan halayen na gari daga Annabawa suke da wadanda suka bi hanyar su.

Nawa ne sonmu ga Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi?!

Yin aiki da Zuciya da Hankali

Lalle hakika Allah Mai girma da daukaka ya halicci dan Adam a cikin mikakkiyar halitta ya kuma karrama shi da ya daukaka sh sama da kowace halitta. Dadin dadawa ya bayyana masa cewa ya saukake masa abunda ke cikin Sammai da Kassai don yi masa hidima. Wannan a dabi'ance ga wadanda suke tunani ne.

Muna iya cewa lalle babban aikin da ke kanmu shi ne tunani a kan Ni'imar da Allah Mahalicci ya yi muna mu yi anfani da su dadai da abunda aka ba mu su saboda shi kuma an dora muna nauyi kuma an yi muna umurni da mu yi anfani da Zukatanmu da Hankulan a kan fuska mafi kyau da nagarta.

To yaya ya kamata a yi anfani da Hankali?

Ya wajaba a kan Hankali daka ya yi ma son Zuciya biyayya sai dai akasin haka shi ne yasan cewa lalle shi na cikin Duniyar zabi ne don tsayuwa a kan abubuwa daga wajan Allah da fahimta da sani.

Yaya kuma ya wajaba mu yi anfani da Zuciya?

Zuciya ita ce bagire na zaman son Allah Madaukaki. Kuma shi ne inda Mahalicci yake duba. Saboda haka ya wajaba a tsarkake ta daga kowane nau'I na zunubi da dukkan munanan abubuwa a kuma cika shi da anbaton Allah da tauhidi. A karshe sai ta iya kusanta ga Allah ta'ala ta kuma kubuta.

**Abin koyi da misali daua tilo shi ne Mahammadu
Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare
shi**

Lalle Allah Mai girma da daukaka ya aiko Manzonni don shiryarda mu da fadakarda mu da tausayi da karamcin da ba ya da iyaka ya aiko kusa dubu dari hudu da ashirib tsakanin Manzo da Annabi har zuwa lokacin aiko Mahammadu tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi. Hakika ya aiko mafi soyuwa a gare shi Mafi kusaci zuwa gare shi Annabinmu Mahammadu tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi a karshen Zamani cikamakon Manzanni da Annabawa. Kuma hakika an aiko kowane Manzo zuwa ga Mutanen shi ne kawai sai ya shiryar da Mutanensa daidai halinsu.

amma Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi an aiko shi zuwa ga diyan Adam dukkansu kuma ya sa da'awar Manzanni za ta dore har tashin kiyama. Hakika Allah ya yi Ni'ima da shi a cikin lokaci mafi tsananin duhu da wauta don ya kasance kamar Rana da ke haskakawa don shiryarda dan Adam kuma ya kyautata muna da wannan kyautar ta Mahammadu tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi.

Alkur'ani shi ne Mafi girman Mu'ujizoji

LALLE Allah ya ba Manzonsa tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi kyautar Mafi girman Mu'ujizoji shi ne kur'ani. Kuma Alkur'ani zai ci gaba da tabbatarda cewa shi maganar Allah ne har zuwa kiyama ya nuna kuma cewa Mahammadu Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi kuma diyan Adam ga baki daya har zuwa kiyama wannan Mu'ujizar da aka ba Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi nan a da nisa ba.

Hakika Shugaban Manzanni tsira da Amincin Allah su tabbata a gare su ya samar da yanayi na zamantakewa na kwarai da Mu'ujiz kur'ani da aka kira shi : Jama'ar zamanin dadin kai kuma Duniya bata shaidi irin wannan jama'ar ba. Don Ranakkun wancen lokacin sun shaidi Mutane wadanda sun kai kololuwan tauraruwa surayya bayan sun kasance suna turbude cikin kurar kasa. Wannan jama'ar da sun kasance kamar dabbobin dawa da sun kasance suna birne diyansu mata da ransu. Amma bayan Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare ya tarbiyyartar da su da hasken ruhi sai suka zama jama'a mai tsananin tausayi da Rahama da daukan nauyin masa'uliyya da har ba su iya farautar kura mai ciki. Wannan nasarar kadai ta isa ta nuna yanda Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare ya kasance bin koyi da misaltawa da ya kamata a yi koyi da shi.

Wanda ya makabce yana gibar Rana ya yi hasadar ta

Da ba danda Zukata suka mabce ba da ssun ga Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare tabbas da ba

danda ta makabce ganinsu ya karamta ba da ba su iya ganin wani Rauni gare shi ba. ma'ana duk wanda ya yi kokarin dosana wani nakasu gare shi to ba zai iya yin wani abu ba saidai nuna kasawar sa da kuskurensa.

Lalle Tarihi cike yake da karairayi da aka kaga da zalumcinda aka jigina zuwa ga Annabawa. Don hakikokin Allah da Manzanni suka isar wani lokaci suna sanya kumci da giRgiza ga Mutanensu wadanda kayan kyawonnan bai yi daidai da bukatunsu ba.

Kuma sun kasance suna jin gina munanan ayukkanda suke aikatawa don ayukkan su samu asali na shari'a.

A yau cicirindoda ake yi na jingina karya zuwa ga Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare wannan ba ya nuna komai sai munin halayensu masu da rashin tarbiyyar su.

Abuda ke faruwa shi ne cewa lalle dukkan wanda yake kokarin ta'adi a kan Muslunci da Kur'ani da Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare tofa babu shakka cewa zai hadu da hushin Allah nan take ko da baya. Don lalle Allah yan tsare Muslunci da kudurar sa.

Kuma sanannen abu ne cewa lalle Musulmi suna jin haushin kuma suna cutuwa da aikinda alkalumma masu dahi da ke fuskantar da karairayi zuwa ga Muslunci.

Me ya kai kyawon yadda shugaba Jalud Dini Arrumiy ya surata rabkanannun da suke baza kokarinsu don kashe hasken Allah alhali suna makabce game da hakika yana Mai cewa : Lalle wanda ke aibata haskenda ke haskaka Ranarda ke haskaka Duniyar mu yana neman kasawar ta tofa shi akwai makabta

cikin idonsa. To ya zagi kansa ya tuhumi kansa yana mai cewa : ya kai wanda cikin idonsa akwai makabta.

Da Allah ya ga daman tuna asirin dayansu ya tuna aibinsa da Allah ya sa cikin Zuciyar sa son aibata Mutane tsarkakakku da izgili da su.

Don haka ya wajaba akan diyan Adam su yi tunani a kan yanda za a canza muzanta ma Annabi tsira da Amincin Allah su tabbata a gare zuwa godiya da za a gabatar masa tsira da Amincin Allah su tabbata a gare.

Lalle Masoyi ga bin sonsa Mai biyayya ne

Mutun na tare da wanda yake so. (Bukhari ladab 96).

To yaya alkadrin somu yake ga Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare ba abun mamaki ba ne mu fahimci kuma mu rayu da wannan son a kan cewa wannan alaka ce tsakanin Masoyi da abin sonsa. Gaskiyar kasancewa tare kamar wanda ke maida biyu daya mai kama da jina ta hanyar jujjuya hali da bayyanuwan mahadai tsakanin Mutane. Mutun na tarayya da wanda yake so a cikin magana da da ruhi da yana yana tare da wanda yake so cikin halaye da yana tare da shi cikin shu'uri da da tunani yana tare da shi cikin Rayuwa.

A karkashin wannan to yaya mikidarin sonmu yake ga Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare? Kuma yaya mikidarin rikommu da sunnar shi yake? Yaya mikidarin labatawanmu ga diyanmu da wadanda ke kewayenmu game da Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare yake?

Yaya mikdarin alakarmu da Amana biyu manya-many Alkur'ani Mai girma da mutan gidansa yake? Yaya mikidarin kasomu daga Mutan gidansa da ke cike da ruhin Kur'ani da sunna Mai tsarki yake?.

Bin Manzo tsira da Amincin Allah su tabbata a gare na bukatan horo da tarbiya ta Zuciya

Dole ne mu riki Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare abin koyi gare mu abin misali a cikin matakai na Rayuwar mu dukkanta don dadin kanmu cikin wannan Rayuwar mai tangal-tangal da Ranar taruwa mafi girma (Ranar kiyama).

Yawajaba mu rike shi abin koyi cikin Rayuwarmu da Mutane ta dangantaka ce ko ta ma'aikata ce. Shi fa misali ne wanda bai da kuni ga diyan Adam dukkansu daga wanda ba kowa ba har zuwa ga mafi daukankansu.

To yaya zamu rike shi abin koyi? Shi zamu koye shi ne cikin takarda rubutacce? a'a lalle koyon wannan abin koyin d karantar sa na kasancewa da Zuciya ne.

Allah Mai girma da daukaka na bayyana wannan uslubin a cikin Alkur'ani yana Mai cewa : «**hakika ya kasance muku abin koyi na kwarai a cikin Manzon Alla ga wanda ya yi Imani da Allah da Ranar karshe kuma ya anbaaci Allah da yawa.**» (Suratul-ahzab 21).

Ma'ana sharadi na farko na wannan darasin shi ne fatan haduwa da Allah ta'ala. Ya wajaba mu rayu da wannan tunanin

koda yausha cewa lalle mu za a yi muna hisabi gadan Allah ta'ala.

Sharadi na biyu shi ne cewa fata haduwa da Lahira da yin Imani kada'an da haka. Kuma ya wajaba musan cewa muna cikin Duniya mai karewa. Kuma hakika shugaba Jalalud Dini Arrumiy ya yi bayanin haka bayani mai kyau yana macewa : Rayuwar Duniya kamar mafarki ne. mai arzikin a Duniya yayi kama da wanda ya samu taska cikin mafarki. Dukiyar Duniya na dawwama cikinta ta na jujjuyawa da da wasu zuwa wasu.

Anan ya wajaba musan cewa muna cikin gida na jarabawa ne.ta wannan fuskar ya wajaba mu sa Zukatanmu su yi ta iyo cikin Duniyar malakuti nesa da son Zuciya da sha'awa.

Haka ne idan mun gyara Zukatanmu sai Lahira ta zame muna wajen haduwa. Idan muan son haka ta faru to sai mun riki Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare ya kasance muna abin koyi na gari.

A lokacin ne Allah zai yi muna alkawali na Aljannah kuma ya bayyana muna cewa zai yi muna Ni'imar kallon fuskarsa Mai karamci.

Sharadi na ukku shi ne anbaton Allah da yawa.ya wajaba mu kawo tunaninmu zuwa ga kusancin Allah Mai girma da daukaka. To yaya kwatamcin wannan kusancin yake?

Amsa na cikin wannan Ayar Mai girma : «Wadanda ke anbaton Allah a tsye da zamne da kishingide kuma suna tunani game da halittar Sammai da kassai ya Uban gijinmu ba ka halicci wannan da karya ba tsarki ya tabbata maka to ka kiyashe mu azabar Wuta.» (Suratu-Ali-imran 191).

Kusanci na koda yausha shi ne mu rinka jin koda yausha muna karkashin duba da kula ta Allah ta'ala. Don Allah Mai girma da daukaka shi ya fi kusanci da mu fiye da jijiyoyin wuyayyakinmu. To mene ne iya kacin kusancinmu zuwa gare shi ta'ala? Saboda cimma wannan kusancin to ya wajaba muriki Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi abin koyi na gari.

Ina Muke game da gano matsayin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Ba zai yiyu ba a ce mun bi wata hanya ingantacciya zuwa ga Allah ba tare da mun san mu san daukakar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma hakika Allah Mai girma da daukaka ya fada mana a cikin Kurani Mai girma matukar matsayin da daukakar da ya ba Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana Mai cewa : «Lalle Allah da Mala'ikunsa su na yi ma Annabi salati. Ya ku wadanda suka yi Imani ku yi masa salati kuma ku yi masa sallama mai yawa.» (Suratul-ahzab 56).

Allah Ta'ala yana yin salati ga Manzonsa Mai karamci tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi haka Mala'ikunsa su ma suna yi masa salati. Kuma bai yiyuwa mu gano yanda salatin yake da da hankllan mu ko Zukatan mu ba. To yaya Allah yake yin salati ga wani daga cikin halittunsa?

Duk da cewa an yi sabani wajen bayyana hakikanin wannan salatin zai dore sirri ne na Allah saidai a bayyane yake cewa a kwai togygyen so daga Mahalicci zuwa ga Manzonsa Mai karamci

tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Allah Mai girma da daukaka yana yi muna umurni da mu fahimci wannan mu kuma gane shi sosai yana mai cewa : «Ya ku wadanda suka yi Imani ku yi masa salati kuma ku yi masa sallama mai yawa.» (Suratul-ahzab 56).

Sai dai ya wajaba kada salatun da sallamar ya zama da halshe ne kawai saidai ana son halayen mu duka su zama salati ne da sallama gare tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Lalle kowane da hali na Rayuwar mu ta cikin gida da ta wajan aiki a yayin mu'amalar mu da Mutane ya wajaba ya zama yana bayyanuwa daidai yadda zai dace da salati da sallama gare shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Misali sai in tuna cewa shin idan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ga wannan halin nawa cikin gida da kasuwata da mu'amalata da Mutane shin zai yi murmushi? Shin ya kasance zai yi murmushi idan ya ga tarbiyyar da nayyi ma diya na? Shi ya kasance zai yi murmushi idan ya gan ni cikin Ibada ta?

Wadannan tanbayoyin idan ba mu tanbai kammu su ba yau kuma ba mu yi ma kanmu hisabi a kansu ba yau. Idan ba mu auna kanmu da ma'aunin gaskiya ba to gobe Ranar hisabi awon fi ban tsoro da fagaba. Babu shakka taken hsinmu zai kasance Ranar kiyama : «**Ka karanta littafinka ka ishi kanka zama maihisabi.**» (Suratul-isra'i 14).

A wannan lokacin zamu ga dukkan boyayyun halayenmu a cikin littafin ayukkanmu. Zamu ga Raywar mu kamar filim din sinima yanda muka kasance muna yin sallar mu. da yanda muka kasance muna yin azumin mu. Kuma shin mun kasance muna

yin salla da gangar jikinmu ne kawai ko hadda Zukatanmu. Da abunda muka yi na gode ma Ni'imar da Allah ya yi muna da ba su kirguwa. Kuma mene ne kwatankwacin son da muke yi ma Allah ta'ala da Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Da kwatankwacin rikonmu da Allah ta'ala da halayen Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Wannan dukkan shi za a bijiro muna da shi cikin littafin aikinmu kuma za mu ganshi Ranar tashin kiyamaa game da wannan ne Ayar nan Mai girma take tsokaci cewa : «Har sai inda suka zo mata sai jinsu da ganinsu da fatar jikinsu su yi shaida a kansu game da abunda suka kasance suna aikatawa.» (Suratu fussilat 20).

Saboda haka ya zama wajibi mu yi ma kanmu hisabi koda yausha muna masu cewa : mene ne idonmu ke kalla? Sonawa ne kunnuwanmu ke sauraren wahayin Allah da sakon Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi? Sonawa muke hore jikinmu da karfinmu a cikin hanyar gaskiya?

Abunda ke faruwa shi ne cewa lalle matsala ta tushe ita ce mu ribaci wadannan damammakin mu doki dukkan mataakai da suka wajaba don gane halinmu da daidaita shi tun lokaci bai kure ba.

Jarabawar so da Ladabi

Diyan Adam dukkansu na Rayuwa ne cikin gidan jara bawa. ma'ana wannan Duniyar gidan jarabawar Allah ce. Daya daga cikin muhimman Abubuwa jarabawar Duniya shi ne abunda ya rataya ga so da da'a da ladabi ga Manzon Allah tsira da amincin

Allah su tabbata a gare shi. A game da haka ne Allah Mai girma da daukaka yake cewa : «Ya ku wadanda suka yi Imani ku yi ma Allah da'a ku yi ma Manzo da'a kuma kada ku bata ayikkanku.» (Suratu Muhammad 33).

Ya ce kuma : «Ya ku wadanda suka yi Imani kada ku daga sautukanku sama ga sautin Annabi kuma kada ku bayyana masa magana kamar yadda kuke bayyana ma jinanku don kada ayukkakanku su rushe alhali ba ku sani ba. Lalle wadanda ke maida sautinsu a wajan Manzon Allah wadannan su ne Allah ya jarrabi Zukatansu da takawa sunada gafara da lada mai girma. Lalle wadanda suke kiranka ta bayan dakuna mafi yawansu ba su hankalta.» (Suratul-hujurat 2-4).

Ana iya cewa lalle mai yiyuwa ne ladabinmu ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da biyayyarmu ga sunnar sa mai tsarki da sannin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi gaskiyan sani jarabawar tsoron Allah ne ga Zukatanmu kuma hanya ce ta kiyasta sonmu ga Manzon Allah kuma hanya ce ta kusata zuwa ga Allah Mai girma da daukaka.

Ana iya cewa kuma lalle duk wanda ke mu'amala da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kaushi ya kuma kira shi daga nesa da sauti madaukaki da wadanda ke yi masa mu'amala da rashin girmamawa wawaye ne ba su da Hankali.

Natijar da ke bayya nuwa daga wannan ita ce cewa dole ne mu riki Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi abin koyi da misaltawa. Ya wajaba mu auna Rayuwar mu da ta shi. A cikin wannan lamarin abunda ke bayyane shi ne fadar

Allah Madaukaki cewa : «duk wanda ya yi ma Manzo biyayya to hakika ya yi ma Allah biyayya. Wanda kuma ya juya maka baya to ba mu aiko ka Mai tsaro gare su ba.» (Suratun-nisa'i 80).

Ma'auni a cikin Son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Yana daga cikin abubuwan da suka faru masu mahimmanci da ke bayyana matakinda ya kamata a ce son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya kai : abunda Sahabi Abdullahi dan Hisham yaddar Allah ta tabbata a gare shi ya Rawaito cewa : Mun kasance wata Rana tare da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yana rike da hannun Umar dam Haddabi sai Umar ya ce masa wallahi ya kai Manzon Allah ka fi soyuwa gare ni fiye da komai sai kai na kawai. Sai Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ke : A'a narantse da wanda Rai na yake hannunsa –Imaninka ba zai cika ba- har sai na kasance na fi soyuwa gare ka fiye da kanka. Sai Umar ya ce : to lalle yanzu wallahi ka fi soyuwa gare ni fiye da kai na. Sai Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce : yanwa Umar. (Bukhari Aliman 3).

Kamtar haka ne ya wajaba mu so Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar Umar yaddar Allah ta tabbata a gare shi kumu sanya Manzon Allah ya zama Sirki a kan alarshin Zukatanmu yana Mai shiyar da Rayuwar mu. Don sonsa farilla ne Akanmu. ⁴⁰

40. Duda Suratut-tauba24.

Allah Mai girma da daukaka ya bayyana muna a cikin Littafinsa Mai girma wajabcin kasancewan Manzon Allah shi ya fi da daukaka a kan Muminai fiye da kansu yana mai cewa: «Annabi ne mafi cancanta ga Muminai bisa ga su kansu.» (Surtul-ahzab 6).

A cikin wannan siyakin ne Hadisi ya fada cewa lalle son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sharadi ne na Imani na hakika yana Mai cewa : Dayanku ba zai yi Imani ba har sai na kasance Mafi soyuwa a gare shi fiye da Mmahaifinsa da dansa da Mutane daki daya. (Bukhari aliman 8).

Sabda haka ne Sahabbai sun kasace Ashiryе suke koda yaushe don bin komai karamcin umurnin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi suna masu kira cikin so da cewa : Na fanshe ka da Baba na da Mahaifiya ta da kai na da komai ya kai Manzon Allah.

Abunda ke faruwa shi ne cewa lalle fuskantar wannan soyayyar da rashin kula da damuwa babban dalili ne na jahilci. Riko da wannan soyayyar da rungumar ta siffa ce ta kuduta da tsira.

Alamar sonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Lalle dan Adam na yawan magana kan wanda yake so. A duk lokacinda wani abu ya samu to sai ka ga yana magana kan wanda yake so. Sai ya rika magana kan abubuwa suka shafe shi. ma'aikacinda ya damu da ayukkansaa sai ka ga koda yaushe yana magana kan kwarewar sa. Yana cewa na ci ribar kaza na yi asasar kaza. Riba kaza ana samunta ne cikin aiki kaza waccan

kowa ana samunta ne cikin kaza. Mai son diyansa so kwarai za ka gan shi kona yana magana kansu.

Sada su Sahabbai yaddar Allah ta tabbata a gare su da Masoyan Allah sun kasance suna magana kan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da mamaki mai girma Masoyansa na gaskiya a cikin jin dadinda bai misaltuwa.

Wannan shi ne so da bin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sonda ke cike da shaukin haduwa da shi Ranar tashin kiyama. Ya Allah ka yi muna Ni'mar sanin Manwon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sani mai mamaye komai da komai ka kuma yi muna Ni'imar sonsatsira da amincin Allah su tabbata a gare shi amin!.

Lalle koyin masoyi da masoyinsa da da kokarisa na bin hanyar sa koda yausha shi ne sirrin da ke dunkule cikin sonsa wanda shi ne sanadiyyar samuwan Duniya. Duk yanda masoyi yake da rauni da rashin karfi saidai yana da rabo saboda daukar masoyinsa.

Yana wuya sosai mu iya siffanta shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar yadda ya dace

Ya wo a cikin Hadisi cewa lalle Khalid dan Walid yaddar Allah ta tabbat a gare shi ya fita cikin wata karamar runduna sai ya sabka cikin wata kabila sai Shugaban kabilar yace : Ka siffanta mana Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai ya ce : ba zan fayyace ba saidai a dunkule. Ya ci gaba da cewa: Kwatankwacin Manzo kwatankwacin wanda ya aiko shi. ⁴¹

---

41. Almanawiy fatahul-kadir j5 92/6478 Alkasdalaniiy tajamatul-mawahibud-diniyya Isdanbul 1984m s417.

Tuda Wanda ya aiko Shugabanmu Madammadtsira da amincin Allah su tabbata a gare shi shi ne Allah Mai girma da daukaka Mahaliccin Duniya Mai madaukakiyar kudura to ka yi tunani kan matsayinsa ka kuma kaddarta Manzonda ya aiko tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

To ya Allah ka sa muna rabo na sonda Sahabbai suka yi ma Manzong Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a cikin Zukatanmu. Kuma ka yi muna Ni'ima da kawata Rayuwar mu da son Manzong Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Khatima

Ya wajaba a kan mu idan muna son mu samu ceton Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mu auna Rayuwar mu da ma'aunai na Annabta wadanda muka bayyana su a nan kuma mu lissafa inda maka kai da matsayinda muke a cikin lamarin Bin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mu kuma shiga cikin tunani na gaske da hamsa.

Kuma ya wajaba mu yi kokari muna Masu jin dadi don yin Rayuwa wadda ta dace da Alummar Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ta hanyar yin koyi da bayyana kyawo a cikin Ibadodinmu masu nuna matsayin Manzon Allah da ya da kini da cikin halayenmu da dabi'unmu da tunaninmu da yau dinmu da gober mua takaice Duniyar mu da Lahirar mu. Don dan Adam yana damuwa da masoyinsa kuma yana koyi da shi daidai sonda yake masa. To idan muna son mu yi koyi da Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi yanda ya kamata to ya wajaba mu san shi gaskiyan sani a dukkan bangarorinsa. Kuma mu girmama shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi a matsayinsa na abin koyi da tilo yanda ya dace. Lalle komai kwon kowace kasa idan Ruwa bai sabka kanta iskan damina bai hura ta ba. Saida muna iya maida kowace Zuciya zuwa zuciya mai bada diya kamar kasa mai kyau ta hanyan bin

abin alfaharin Duniya a matsayinsa na abin koyi ga diyan Adam ga baki daya tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Don Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya fi wadanda suka gabace shi haka ya fi wadanda shka zo bayansa don shi mabubbuga ne na falala da kyawawan dabi'u kuma hanya ce ta Albarka da Rahama dukkansu cikin wannan Duniyar. Kuma a kansa ne aka sabkaeda Alkurani wanda ke cike da dadaddiyar hakika ta har abada Mai shiryarwa zuwa ga Imani da Akida.

Natija ta karshe mai mamaye abunda muka baje can baya ita ce : lalle duk yanda muka bayyana girmamawa da ga Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ko ga dukkan wani abu da ke tuna muna shi koda karamin abu ne to yin haka ba zai biya hakkinsa. Don Manzonmu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi Mai girman sha'ani ya cancaci Allah Mai girma da daukaka ya kira shi da cewa : ya kai Masoyi na. Ba za mu taba kai ga bayyana falalar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da kamalar sa da takaitattun kalmominmu kasassu ko mu kewaye shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ko mu gano shi gaskiyan ganowa. Wannan Manzon da Mahaliccin komai ya yi masa salati shi da Mala'ikumsa salatinda ba da iyaka ko adadi.

Lalle yadda ba bayyana falalar sa abu ne wanda dole ne a tabbarda shi da girman sha'aninsa a kuma yi shuru game da inkarinsa har abada. A yayinda harsuna suka kasa iya sawwara shi matukar kasawa. To fa dukkan abunda muka bayyana digo ne daga gulbi matsayin dige-dige suke na raba da syka diddigo kan tunaninmu.

To mu dawo wajen Uban gijinmu dukkanmu mu yi tawassali da sonda muke yi ma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mu karkata Zukatanmu zuwa gare shi :

Allah ha yi salati ga Shugaban Duniya Mahamadu Almutafa

Allah ha yi salati ga Manzon Mutane da Aljannu Mahamadu Almutafa

Allah ha yi salati ga Limamin Haramaini Mahamadu Almutafa

Allah ha yi salati ga Kakan Husaini Mahamadu Almutafa.

Ya Allah ha yi salati ga Mahamadu da Mutan gidansa da Sahabbansa kuma ka yi musu Albarka da Aminci. Allah ka sa mu cikin masu bin sawu Mai shiryar da mu farin cikinmu na har abada Mahamadu Almustafa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma sa muna rabo cikin lamarinsa kyakkyawa tilo maras kini Abin koyi na gari a kan fuska mafi yaddar da kai.

Ka kawata Duniyar mu da Lahirar mu ta yanda za mu riki karatarwansa don kanmu.

Ka yi ma Zukatanmu Ni'ima mai dararowa daga karantarwansa mai fadi.

Kuma ka sa ma son Allah Mai girma da daukaka da son Manzonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wuri cikin Zukatanmu.

Ya Uban gijinmu ka azirta mu cetonsa mai girama ga daki dayanmu amin!.

*Me ya kai daukakar kasancewar mu
Alumma gare*

To fa kyawo dukkan shi a duk inda yake burbishi ne daga gare tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Babu wani hure da zai bude a Duniyar nan face sai ta dauko haskr!

Ba a samarda mu ba aka halicce mu ba sai dan samuwar tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Shi ka ce wani hure ne ya wanye bai tamuke ba kai sai kara haske da dauka ido kawai yake karawa. kuma shi kamar haske ne daga tsoron kansa har zuwa tafi kafar sa.

Lalle kusanci zuwa ga hakikanin Mahammodu na iya aiwatuwa da so da kauna fiye da Hankali. Aiki na Zuciya da mika wuya. Lalle fahimtar mu ga hakikanin Mahammod kamar yadda yara ke fahimtar abubuwa da a gani.

Lalle Allah Mai girma da daukaka ya bayyana misali na cikakken dan Adam wanda ya nufa Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi sai ya yi shi ba tilo yada kuni cikin diyan Adam daki daya.

Lalle dan Adam daya tilo wanda aka rubuta Rayuwarsa da kyau a fayyace cikin Tarihin dan Adam shi ne Shugabanmu Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi dukkan litattafanda aka wallafa a cikin Ilimomi na Addinin Muslunci natija ce ta kokarin bayanin Littafi daya da Mutun daya.

Lalle Rayuwar alfaharin halittu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tana tuna muna lanbunan Aljannah Mai launuka dayawa Mai kawa da kyawawan huranni masu wuyan samu da suka dace da ita. Ka harma masu tonon huranni don kansu suna samun mafi kyan huranni a cikin wadannan lanbunan.

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi: Lalle babu wani abu a tsakanin Sama da kasa face sai yana sane da cewa ni Manzon Allah sai kafirran Aljannu da na Mutane. (Ahmad 3/310).

Hakika dutsen uhudu ya gane shi haka shi ma kututturen dabino har saida ya yi shaukinsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kai har saida dabbobi suka maida shi mafaka suka mai tarayya da su cikin bakin cikinsu...saidai Abu jahal da makamantansa ba su san shi ba ba su fahimci daukakarsa ba ba jiya ba ba yauba

Lalle Rayuwa da sirar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar kyakkyawan madubi ce ta yanda Mutun na iya ganin kansa a ciki ta bangaren Ruhinsa da halayensa da ayukkansa da maganganunsa da ladubbansa da haka ne za ki zai auna yanayinsa.

Lalle wadanda suke fito na fito da Zahayin Allah da shiruarwan Manzonsa da masu zaluntan Muminai wadannan da sannu za su hadu da azabar Allah kuma ba makawa kuma wannan shi tsari na Allah da bai canzawa ku ba a hurhura shi.

Mabubbugar Rahama da soyayya daya wanda ke kai bawa ga tekun son Allah shi ne Annabinmu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi

Lalle kwayar so ba ta tsirowa ba ta yin tsauwa sa a turbayar son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shishi ne mabubbugar darara ta Uban giji zuwa ga Ruhi da Zuciyar Mumini. Don lalle turbayar son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi tana maida da yawa daga cikin Zukata kekasassu zuwa ga tsarkaka ta tausasa.

Ya wajaba a kanmu kada mu manta kokari mai yawa da wanda Manzon Allah ya gabatar shi kadai don isarda sakon kira zuwa ga tsira da cin Nasara na har abada zuwa ga diyan Adam dukkansu bayan Duniya na cikin duhu na jahilci saboda haka ya wajaba a kanmu mu tabbatar da matsayinmu game da shiriyarsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi mu kuma yi tunani don sanin inda muke yau game da wannan kokarin.

Me ya kai yawan dadin kai da cin nasarar Muminai wadanda suka samu rabonsu daga son Manzo tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Sahabbansa Masu karamci yaddar Allah ta tabbata a gare su wadanda suka kawata Zukatansu da sauki da Rayuwa da Ruhin Kurani suka kwata Rayukansu da annashawa da kiyaye hidima da aiki da kyau da tsarkaka halaye wwadanda suka rayu cikin tsaro na sa'adaa har abada.

Ya Uban giji ka sa mu cikin Masoya Masu shaucin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi wadanda ke Rayuwa Muslunci suka rike shi fitila cikin Rayuwar su ta hanyar yin aiki da Alkurani a cikin bangarorin Rayuwar su!
Ya Allah ka sa son Allah da Manzonsa su ne jarinmu zuwa ga dadin kai na har abada amin

Fihirisi

Dasunan Allah Mai Rahama Mai Jinkai	4
Gabatarwa.....	7

Kashi na farko / 13

Na gari abin kwatanceda bai da kinishi ne Shugabanmu Mahammadu tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ..	15
Abun koyi na kwarai / kyakkyawan Misali abin koyi.....	30

Kashi na Biyu / 45

Halayen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ;adaukaka	47
Kyakkyawar fuskar Manzon Allah da halittar sa da halayensa	48
Tawalu'un Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	54
Karamcin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	57
Tsonon Allan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	59

Zudun Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	61
Tausayin Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	64
Ladabi da kunyar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	68
Jarumtar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	70
Rashin wauta a wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	71
Tausayi Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Rahamarsa	74
Afuwar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	77
Kulawan Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Hakin Makwabci.....	81
Mu'amalar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Talakkawa	83
Mu'amalar Mazon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da fursuna da masu hidima.....	86
Mu'amalar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Mata.....	91
Mu'amalar Manzon Alla tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Marayu	96
Mu'amalar Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi da Dabbobi	98

Mdaukakan Ma'aunai sun kere Tauraru..... 107

Kashi na uku / 111

Gyaruwan ZUCIYA NA CIKIN BIN Manzom Allah
tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi..... 113

Bin Manzom Allah tsira da amincin
Allah su tabbata a gare shi da so da rataya a gare shi ne 116

Zamanin dadin kai: Madubi ne na Halayensa
da sonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi..... 122

Matsananciyar ziza a cikin son Manzom Allah
tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi..... 131

Son Sahabba yaddar Allah ta tabbata
a gare su ga Manzom Allah tsira da amincin
Allah su tabbata a gare shi..... 135

Son Manzom Allah tsira da amincin Allah su tabbata
a gare ya ci gaba har bayan Sahabbai yaddar
Allah ta tabbata a garesu..... 148

Salloli da Sallamomi Madaukaka ga Annabi tsira
da amincin Allah su tabbata a gare shi 161

Kashi na hudu / 165

Babban abun bukata a Makarantar Hankali dauciya
shi ne na gari abin kwatamce 167

Abin da ke ba dan Adam Mutucinsa ita ce
Tarbiyyar Allah 167

Karkatan dan Adam zuwa ga rikon abin koyi da bi....	174
Manzanni Abin koyi da misaltawa tsirarrakin Allah da amincinsa su tabbata a gare su.....	176
Nawa ne sonmu ga Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi?!	178
Yin aiki da Zuciya da Hankali.....	178
Abin koyi da misali daua tilo shi ne Mahammadu Manzon Allah tsira da Amincin Allah su tabbata a gare shi.....	179
Alkur'ani shi ne Mafi girman Mu'ujizoji	180
Wanda ya makabce yana gibar Rana ya yi hasadar ta	180
Lalle Masoyi ga bin sonsa Mai biyayya ne.....	182
Bin Manzo tsira da Amincin Allah su tabbata a gare na bukatan horo da tarbiya ta Zuciya	183
Ina Muke game da gano matsayin Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi	185
Jarabawar so da Ladabi	187
Ma'auni a cikin Son Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	189
Alamar sonsa tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.....	190
Yana wuya sosai mu iya siffanta shi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kamar yadda ya dace	191
Khatima.....	193

